

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ПРОГРАМА
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ АСПІРАНТІВ
І ПОШУКУВАЧІВ
ДО СКЛАДАННЯ КАНДИДАТСЬКОГО
ІСПИТУ З КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА
УКРАЇНИ**

Харків
2016

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ПРОГРАМА
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ АСПІРАНТІВ
І ПОШУКУВАЧІВ
ДО СКЛАДАННЯ КАНДИДАТСЬКОГО
ІСПИТУ З КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА
УКРАЇНИ**

(спеціальність 12.00.08 – кримінальне право
та кримінологія; кримінально-виконавче право)

Харків
2016

Методичні вказівки та програма для підготовки аспірантів і пошукувачів до складання кандидатського іспиту з кримінального права України (спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право) / упоряд.: В. І. Тютюгін, В. І. Борисов, М. І. Панов, Л. М. Демидова, Ю. В. Гродецький; відп. ред. В. Я. Тацій. – Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. – 131 с.

У к л а д а ч і: В. І. Тютюгін,
В. І. Борисов,
М. І. Панов,
Л. М. Демидова,
Ю. В. Гродецький

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 3 від 16.03.2016 р.)*

ВСТУП

Методичні вказівки мають на меті сприяти якісній підготовці аспірантів та пошукувачів до складання кандидатського іспиту з кримінального права України. Для опрацювання тієї чи іншої теми програми кандидатського іспиту з цієї дисципліни вони повинні допомогти зорієнтуватися у виборі літератури та інших необхідних матеріалів, у визначенні основних теоретичних проблем, в установленні відповідності теоретичних розробок змісту чинного кримінального законодавства та практики його застосування. Тож метою даного видання є надання аспірантові чи пошукувачеві певної підтримки, допомоги в набутті ним поглиблених знань про:

- чинне кримінальне законодавство та практику його застосування;
- теоретичну і практичну його обґрунтованість;
- історію розвитку кримінального законодавства України і порівняльний його аналіз із законодавством інших країн;
- відправні загальнотеоретичні та концептуальні положення науки кримінального права;
- зміст та особливості певних інститутів кримінального права, ступінь їх розробки в науці кримінального права;
- різні наукові погляди та позиції вчених щодо змісту інститутів кримінального права.

Виходячи з цього, процес підготовки до складання кандидатського іспиту зі спеціальності передбачає ретельне вивчення не тільки чинного кримінального законодавства України і практики його застосування, а й підручників, навчальних посібників, курсів, коментарів та монографічної літератури з різних тем. При вивченні цих джерел слід ураховувати також і постанови Пленуму Верховного Суду України з питань застосування приписів закону про кримінальну відповідальність, рішення Верховного Суду України, обов'язкові для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності відповідні кримінально-правові норми, та для всіх судів України, інформаційні листи та постанови Вищого спеціалізованого су-

ду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Підготовка до кандидатського іспиту передбачає ретельне вивчення рекомендованої літератури та складання відповідних конспектів, у яких викладаються основні положення змісту робіт, що вивчалися; акцентується увага на різних позиціях авторів цих робіт, зазначаються їх погляди щодо тлумачення тих чи інших кримінально-правових інститутів та окремих приписів закону про кримінальну відповідальність, рекомендаціях та пропозиціях, які, на думку цих фахівців, повинні сприяти вдосконаленню положень закону та практики його застосування. Особливо важливим є визначення й обґрунтування аспірантом (пошукувачем) у конспекті власної наукової позиції, свого ставлення стосовно тих питань, які розглядалися на сторінках монографічних робіт, що вивчалися.

Усе це має бути викладено в конспектах, які обов'язково передаються екзаменаційній комісії перед складанням іспиту.

Відповідь на кандидатському іспиті повинна виявити у того, хто його складає, здатність до наукового мислення, наявність знання методологічних та філософських основ науки кримінального права, принципів формування його інститутів, вміння здійснювати порівняльний аналіз суміжних кримінально-правових інститутів, різних наукових поглядів і позицій.

Надаючи оцінку тому чи іншому інституту Загальної частини кримінального права, аспірант (пошукувач) має виходити з того, що методологічні основи правових інститутів являють собою сукупність методів, принципів, загальнотеоретичних концепцій, що обґрунтовують зміст та значення цих інститутів. Тож, характеризуючи певний інститут кримінального права, необхідно:

- дослідити історичні передумови його виникнення;
- визначити принципи, на яких він базується;
- виявити та обґрунтувати його суттєві ознаки, значення і місце в системі кримінального права;
- встановити його співвідношення із суміжними інститутами;

- окреслити наукові та правозастосовні проблеми, що виникають при його реалізації;
- дати власну оцінку різним науковим позиціям щодо цього інституту;
- визначити й обґрунтувати особисту наукову позицію щодо спірних проблем.

Відповідаючи на питання Особливої частини кримінального права, слід виходити з того, що єдиною і достатньою підставою кримінальної відповідальності особи є вчинення нею суспільно небезпечного діяння, що містить склад злочину, який являє собою сукупність (систему) передбачених у законі про кримінальну відповідальність об'єктивних та суб'єктивних ознак. З огляду на це при відповіді необхідно визначити місце певного складу злочину відносно його родового об'єкта; проаналізувати елементи й ознаки складу злочину. Особливу увагу слід приділити проблемі розмежування суміжних за об'єктивними чи суб'єктивними ознаками складів злочинів. Необхідно також проаналізувати й висловити своє ставлення як науковця щодо спірних у науці питань стосовно характеристики окремих ознак певних складів злочинів.

Для більш поглибленого вивчення матеріалу з дисципліни “Кримінальне право України” в програмі наводиться список бібліографічних видань, а також опублікованих збірок матеріалів судової практики.

При використанні програми, що пропонується, слід також ураховувати, що наведений у ній список літератури (особливо додаткової) не є обов'язковим для вивчення. Ця література наводиться, насамперед, для того, щоб особа, яка починає вивчати курс кримінального права на рівні аспіранта чи пошукувача, мала уявлення про те, які саме літературні джерела існують за тією чи іншою темою. Тому добір відповідних літературних джерел здійснюється за рекомендацією наукового керівника.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДО ВСІХ ТЕМ КУРСУ

Бібліографічна довідкова література з кримінального права

Кримінальне право в Україні (X – початок XXI століття). – Київ: Острог, 2011. – Т. 1 : Освіта, наука, законодавство. – 448 с.

Кримінальне право в Україні (X – початок XXI століття). – Київ: Острог, 2011. – Т. 2 : Бібліографія. – 640 с.

Кримінальне право України: бібліографія (1991–2002) / уклад.: М. В. Галабала, В. О. Навроцький, С. В. Хилюк. – Київ: Атіка, 2004. – 288 с.

Кримінальне право України: бібліографія (1991–2005) / уклад.: М. В. Галабала, В. О. Навроцький, С. В. Хилюк. – Київ: Алерта, КНТ, Центр учб. літ., 2008. – 536 с.

Советское уголовное право: библиографический справочник (1961–1980). – Москва: Юрид. лит., 1983. – 416 с.

Советское уголовное право: библиографический справочник (1981–1985). – Красноярск: Изд-во Кр.ГУ, 1987. – 184 с.

Советское уголовное право: библиография (1917 – 1960). – Москва: Госюриздат. – 1961. – 324 с.

Уголовное право: библиографический справочник (1986–1995) / сост. А. С. Горелик. – Санкт-Петербург: Изд-во С.-Петербург. ун-та, 1996. – 396 с.

Уголовное право: библиография (1985–2003) / отв. ред. А. Э. Жалинский. – Москва: Изд.-торг. корпорация “Дашков и К^О”, 2004. – 428 с.

Уголовное право: библиография (1985–2006) / под. ред. А. Э. Жалинского. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: Издат. Дом “Городец”, 2007. – 832 с.

Чучаев А. И. Уголовное право России: библиография (1997–2010) Особенная часть: [справ. пособие] / А. И. Чучаев, С. В. Маликов. – Москва: Проспект, 2011. – 488 с.

Курси, енциклопедії, підручники, коментарі

Бажанов М. И. Уголовное право Украины. Общая часть. / М. И. Бажанов. – Днепропетровск: Пороги. – 1992. – 168 с.

Дудоров О. О. Кримінальне право: навч. посіб. / О. О. Дудоров, М. І. Хавронюк; за заг. ред. М. І. Хавронюка. ~ Київ: Ваїте, 2014. ~ 944 с.

Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. – Т. 1. – Луганськ: Елтон-2, 2012. – 780 с.

Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. – Т. 2. – Луганськ: Елтон-2, 2012. – 704 с.

Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 4-те вид., перероб. і допов. – Харків: Право, 2010. – 456 с.

Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / за ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. – 4-те вид., перероб. і допов. – Київ: Атіка, 2008. – 376 с.

Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / Ю. В. Александров, В. І. Антипов, О. О. Дудоров та ін.; за ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. – 4-те вид., перероб. та допов. – Київ: Атіка, 2008. – 376 с.

Кримінальне право України. Особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 4-те вид., перероб. і допов. – Київ: Право, 2010. – 608 с.

Кримінальне право України. Загальна частина: [підручник] / В. І. Борисов, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. ~ 5-те вид., перероб. і допов. ~ Харків: Право, 2015. ~ 528 с.

Кримінальне право України. Особлива частина: [підручник] / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. ~ 5-те вид., перероб. і допов. ~ Харків: Право, 2015. ~ 680 с.

Кримінальний кодекс України: науково-практичний ко-

ментар: [у 2 т.] / за заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. – Харків: Право, 2013. – Т. 1: Загальна частина. – 376 с.

Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар: [у 2 т.] / за заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. – Харків: Право, 2013. – Т. 2: Особлива частина. – 1040 с.

Наумов А. В. Российское уголовное право: курс лекций: [в 3 т.] / А. В. Наумов. – 4-е изд., перераб. и доп. – Москва: Волтерс Клувер, 2008. – Т. 1. Общая часть. – 736 с.

Наумов А. В. Российское уголовное право: курс лекций: [в 3 т.] / А. В. Наумов. – 4-е изд., перераб. и доп. – Москва: Волтерс Клувер, 2008. – Т. 2. Особенная часть (главы I-X). – 504 с.

Наумов А. В. Российское уголовное право: курс лекций: [в 3 т.] / А. В. Наумов. – 4-е изд., перераб. и доп. – Москва: Волтерс Клувер, 2008. – Т. 3. Особенная часть (главы XI-XXI). – 656 с.

Пинаев А. А. Уголовное право Украины. Общая часть / А. А. Пинаев. – Харьков: Харьков юрид., 2005. – 664 с.

Пионтковский А. А. Учение о преступлении по советскому уголовному праву / А. А. Пионтковский. – Москва: Госюриздат, 1961. – 666 с.

Российское уголовное право: учебник: [в 2 т.] / под ред. Л. В. Иногамовой-Хегай, В. С. Комиссарова, А. И. Рарога. – Москва: ТК Велби, Проспект, 2006. – Т. 1. Общая часть. – 520 с.

Савченко А. В. Сучасне кримінальне право України: курс лекцій / А. В. Савченко, В. В. Кузнецов, О. Ф. Штанько. – 2-ге вид., випр. та допов. – Київ: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2006. – 636 с.

Уголовное право России. Общая часть: учеб. для вузов / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – Москва: Зерцало, 2005. – 752 с.

Уголовное право Украинской ССР на современном этапе. Часть общая. – Киев: Наук. думка, 1985. – 448 с.

Уголовное право Украинской ССР на современном этапе. Часть особенная. – Киев: Наук. думка, 1985. – 456 с.

Уголовное право: учебник: [в 3 т.] / под общ. ред. А. Э. Жалинского. ~ Москва: Издат. Дом "Городец", 2010. ~ Т. 1: Общая часть. – 864 с.

Українське кримінальне право. Загальна частина: підручник / за ред. В. О. Навроцького. – Київ: Юрінком Інтер, 2013. – 712 с.

Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина: підруч. для студентів вищ. навч. закл. / П. Л. Фріс. – 2-ге вид., допов. і перероб. – Київ: Атіка, 2009. – 512 с.

Список літератури до теорії кваліфікації злочинів (питань Загальної та Особливої частин кримінального права)

Благов Е. В. Применение уголовного права (теория и практика) / Е. В. Благов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 505 с.

Благов Е. В. Квалификация при совершении преступления / Е. В. Благов. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва: Юрлитинформ, 2010. – 200 с.

Брич Л. П. Теорія розмежування складів злочинів / Л. П. Брич. ~ Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2013. ~ 712 с.

Бурчак Ф. Г. Квалификация преступлений / Ф. Г. Бурчак. – Киев: Политиздат Украины, 1983. – 141 с.

Гарбатович Д. А. Квалификация уголовно-правовых деяний по субъективной стороне / Д. А. Гарбатович. – Москва: Юрлитинформ, 2009. – 192 с

Гаухман Л. Д. Квалификация преступлений: закон, теория, практика / Л. Д. Гаухман. – Москва: ЗАО ЮРИнфоР, 2013. – 576 с.

Гаухман Л. Д. Борьба с насильственными посягательствами / Л. Д. Гаухман. – Москва: Юрид. лит., 1969. – 120 с.

Гаухман Л. Д. Насилие как средство совершения преступления / Л. Д. Гаухман. – Москва: Юрид. лит., 1974. – 168 с.

Гаухман Л. Д. Проблемы уголовно-правовой борьбы с насильственными преступлениями в СССР / Л. Д. Гаухман. – Саратов: Изд. СГУ, 1981. – 160 с.

Горелик И. И. Вопросы уголовного права (Общей части) в практике Верховного Суда БССР / И. И. Горелик, И. С. Тишкевич. – Минск: Вышэйшая школа, 1973. – 224 с.

Горелик И. И. Вопросы уголовного права (Особенной части) в практике Верховного Суда БССР / И. И. Горелик, И. С. Тишкевич. – Минск: Вышэйшая школа, 1976. – 240 с.

Горелик И. И. Применение уголовного законодательства в судебной практике БССР / И. И. Горелик, И. С. Тишкевич. – Минск: Изд-во БГУ, 1982. – 190 с.

Дефініції у постановах Пленуму Верховного Суду України: практ. посіб. – Харків: ФОП Шевченко, 2012. – 120 с.

Джинджолия Р. С. Унификация оценочных признаков при квалификации преступлений против личности / Р. С. Джинджолия. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 271 с.

Дуюнов В. К. Квалификация преступлений: законодательство, теория, судебная практика: [монография] / В. К. Дуюнов, А. Г. Хлебущкин. – 2-е изд. – Москва: РИОР: ИНФРА-М, 2015. – 384 с.

Иванова В. В. Преступное насилие: учеб. пособие для ВУЗов. – Москва: Книжный мир, 2002. – 83 с.

Иногамова-Хегай Л. В. Конкуренция уголовно-правовых норм при квалификации преступлений: учеб. пособие / Л. В. Иногамова-Хегай. – Москва: ИНФРА-М. – 2002. – 169 с.

Иногамова-Хегай Л. В. Концептуальные основы конкуренции уголовно-правовых норм / Л. В. Иногамова-Хегай. ~ Москва: Норма: ИНФРА-М, 2015. ~ 258 с.

Кадников Н. Г. Квалификация преступлений и вопросы судебного толкования: теория и практика: учеб. пособие / Н. Г. Кадников. – Москва: НОРМА. – 2003. – 144 с.

Кауфман М. А. Пробелы в уголовном праве и судебское усмотрение / М. А. Кауфман. – Москва: Юрлитинформ, 2009. – 344 с.

Кваліфікація злочинів: навч. посіб / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. – Київ: Істина, 2010. – 430 с.

Кобзева Е. В. Теория оценочных признаков в уголовном законе / Е. В. Кобзева; науч. ред. Н. А. Лопашенко. – Москва: Юрлитинформ, 2009. – 264 с.

Колосовский В. В. Квалификационные ошибки / В. В. Колосовский. – Санкт-Петербург: Изд-во Р. Асланова “Юрид. центр Пресс”, 2006. – 157 с.

Козаченко И. Я. Преступления с квалифицированными составами и их уголовно-правовая оценка: текст лекции / И. Я. Козаченко, Т. А. Костарева, Л. Л. Кругликов. – Екатеринбург: Урал. гос. юрид. акад., 1994. – 59 с.

Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів / М. Й. Коржанський. – Київ: Юрінком Інтер, 1998. – 416 с.

Корнеева А. В. Теоретические основы квалификации преступлений: учеб. пособие / А. В. Корнеева; под ред. А. И. Рагоа. – Москва: ТК Велби, Проспект, 2006. – 176 с.

Костарева Т. А. Квалифицирующие обстоятельства в уголовном праве (понятие, законодательная регламентация, влияние на дифференциацию ответственности) / Т. А. Костарева. – Ярославль: Изд-во ЯрГУ, 1993. – 234 с.

Кругликов Л. Л. Квалифицирующие обстоятельства: понятие, виды, влияние на квалификацию преступлений: учеб. пособие / Л. Л. Кругликов, В. Н. Савинов. – Ярославль: Изд-во ЯрГУ, 1989. – 88 с.

Кругликов Л. Л. Юридические конструкции и символы в уголовном праве / Л. Л. Кругликов, О. Е. Спиридонова. – Санкт-Петербург: Изд-во Р. Асланова “Юрид. центр Пресс”, 2005. – 336 с.

Кудрявцев В. Н. Общая теория квалификации преступлений / В. Н. Кудрявцев. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: Юристъ, 1999. – 304 с.

Кузнецов В. В. Теорія кваліфікації злочинів: підручник / В. В. Кузнецов, А. В. Савченко; за заг. ред. В. І. Шакуна. ~ 5-те вид., перероб. – Київ: Алерта, 2013. – 320 с.

Кузнецова Н. Ф. Проблемы квалификации преступлений: лекции по спецкурсу “Основы квалификации преступлений” / Н. Ф. Кузнецова; науч. ред. и предисл. В. Н. Кудрявцева. – Москва: Издат. Дом “Городец”, 2007. – 336 с.

Куринов Б. А. Научные основы квалификации преступлений / Б. А. Куринов. – Москва: Изд-во МГУ, 1984. – 182 с.

Мадьярова А. В. Разъяснения Верховного Суда Российской

ской Федерации в механизме уголовно-правового регулирования / А. В. Мадьярова. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2002. – 405 с.

Марін О. К. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм / О. К. Марін. – Київ: Атіка, 2003. – 224 с.

Марітчак Т. М. Помилки у кваліфікації злочинів / Т. М. Марітчак. – Київ: Атіка, 2004. – 188 с.

Навроцький В. О. Теоретичні проблеми кримінально-правової кваліфікації / В. О. Навроцький. – Київ: Атіка, 1999. – 464 с.

Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посібник / В. О. Навроцький. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 704 с.

Назаренко Г. В. Теоретические основы квалификации преступлений: учеб. пособие / Г. В. Назаренко, А. И. Ситникова. – Москва: Юрлитинформ, 2010. – 152 с.

Наумов А. В. Применение уголовно-правовых норм / А. В. Наумов. – Волгоград: НИ и РИО ВСШ МВД СССР, 1973. – 176 с.

Панов Н. И. Квалификация насильственных преступлений: учеб. пособие / Н. И. Панов. – Харьков: Юрид. ин-т, 1986. – 54 с.

Панов Н. И. Квалификация преступлений, совершаемых путем обмана: учеб. пособие / Н. И. Панов. – Харьков: Юрид. ин-т, 1980. – 88 с.

Панов Н. И. Квалификация преступлений, совершаемых путем обмана и злоупотребления доверием: учеб. пособие / Н. И. Панов. – Киев: УМК ВО, 1988. – 80 с.

Петин И. А. Механизм преступного насилия / И. А. Петин. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 343 с.

Пионтковский А. А. Вопросы Общей части уголовного права в практике судебно-прокурорских органов / А. А. Пионтковский. – Москва: Госюриздат., 1954. – 132 с.

Плохова В. И. Системное толкование норм Особенной части уголовного права: учеб. пособие / В. И. Плохова. – Москва: Юрлитинформ, 2011. – 320 с.

Правила кримінально-правової кваліфікації у постановах Пленуму Верховного Суду України: практ. посіб. – Харків: Фінарт, 2012. – 196 с.

Рарог А. И. Квалификация преступлений по субъективным признакам / А. И. Рарог. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2002. – 304 с.

Рарог А. И. Настольная книга судьи по квалификации преступлений: практ. пособие / А. И. Рарог. – Москва: ТК Велби, Проспект, 2006. – 224 с.

Сабитов Р. А. Уголовно-правовая оценка обманов и действий, совершаемых с документами / Р. А. Сабитов, Е. Ю. Сабитова. – Москва: Юрлитинформ, 2012. – 344 с.

Самошенко И. В. Понятие угрозы в уголовном праве / И. В. Самошенко. – Харьков: Издатель СПД ФЛ Вапнярчук Н.М., 2005. – 120 с.

Семернева Н. К. Квалификация преступлений (части Общая и Особенная): науч.-практ. пособие / Н. К. Семернева. – Москва: Проспект; Екатеринбург: Изд. дом “Урал. юрид. акад.”, 2011. – 296 с.

Сердюк Л. В. Насилие: криминологическое и уголовно-правовое исследование / Л. В. Сердюк. – Москва: Юрлитинформ, 2002. – 384 с.

Сулейманов Т. А. Механизм и формы реализации норм уголовного права / Т. А. Сулейманов, А. Н. Павлушин, Н. Д. Эриашвили. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2007. – 288 с.

Тарарухин С. А. Квалификация преступлений в судебной и следственной практике / С. А. Тарарухин. – Киев: Юринком, 1995. – 208 с.

Тарарухин С. А. Понятие и значение квалификации преступлений: учеб. пособие / С. А. Тарарухин. – Киев: НИ и РИО КВШ МВД СССР, 1990. – 60 с.

Ткешелеадзе Т. Г. Судебная практика и уголовный закон / Т. Г. Ткешелеадзе. – Тбилиси: Изд-во Мецниереба, 1975. – 176 с.

Толкаченко А. А. Теоретические основы квалификации преступлений: учеб. пособие / А. А. Толкаченко. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 128 с.

Тростюк З. А. Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України / З. А. Тростюк. – Київ: Атіка, 2003. – 144 с.

Храмцов О. М. Кримінальне-правове та кримінологічне забезпечення охорони особи від насильства / О. М. Храмцов. ~ Харків: НікаНова, 2015. ~ 472 с.

Шарапов Р. Д. Преступное насилие / Р. Д. Шарапов. – Москва: Юрлитинформ, 2009. – 496 с.

Шаргородкий М. Вопросы Общей части уголовного права (законодательство и судебная практика) / М. Шаргородкий. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1955. – 256 с.

Щепельков В. Ф. Уголовный закон: преодоление противоречий и неполноты / В. Ф. Щепельков. – Москва: Юрлитинформ, 2003. – 416 с.

Шумихин В. Г. Правила квалификации преступлений: учеб. пособие / В. Г. Шумихин. – Москва: Московский психолого-социальный ин-т, 2003. – 80 с.

Матеріали судової практики України

Білоконев В. М. Застосування законодавства про погашення і зняття судимості (судова практика): наук.-метод. посіб. / В. М. Білоконев. – Запоріжжя: Вид. Глазунов С. О., 2010. – 260 с.

Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України з кримінальних справ (1973–2011 роки) : станом на 26 верес. 2011 р. / упоряд.: Ю. М. Грошевий, О. В. Капліна, В. І. Тютюгін. – Харків: Право, 2011. – 456 с.

Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України та постанов Верховного Суду України у справах кримінальної юрисдикції / упоряд.: Н. О. Гуторова, О. О. Житний. – Харків: Одіссей, 2012. – 432 с.

Киричко В. М. Злочини у сфері господарської діяльності за Кримінальним кодексом України та в судовій практиці: наук.-практ. коментар / В. М. Киричко, О. І. Перепелиця; за заг. ред. В. Я. Тація. – Харків: Право, 2010. – 784 с. (Матеріали судової практики – Розд. 3–5).

Кримінальне право України. Судові прецеденти (1864–2007 рр.) / за ред. В. Т. Маляренка. – Київ: Освіта України, 2008. – 1104 с.

Кримінальне судочинство в Україні: судова практика: [Злочини проти життя особи (вбивства)] / Верхов. Суд України; відп. ред. П. П. Пилипчук. – Київ: Ін Юре, 2007. – 960 с.

Кримінальний кодекс України: практика судів України з кримінальних справ (2007–2008) / уклад.: В. В. Сташис, В. І. Тютюгін; за заг. ред. В. В. Сташиса. – Київ: Юрінком Інтер, 2009. – 384 с.

Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах / за заг. ред. В. Т. Маляренка // Бюл. законодавства і юрид. практики України. – Київ: Юрінком Інтер, 2004. – № 12. – 360 с.

Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах (1973–2004) / за заг. ред. В. Т. Маляренка. – Київ, 2004. – 336 с.

Постанови Пленуму, узагальнення судової практики, інформаційні листи Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ (2011–2013) / упоряд. Ю. І. Руснак. ~ Київ: Центр учб. літ., 2013. ~ 548 с.

Постанови, узагальнення судової практики, правові висновки Верховного Суду України у справах кримінальної юрисдикції (2011–2013) / упоряд. Ю. І. Руснак. ~ Київ: Центр учб. літ., 2013. ~ 712 с.

Постановления Пленума Верховного Суда Украины по уголовным делам (2001–2006): сборник / сост. и пер. В. И. Тютюгина. – Харьков: ООО “Одиссей”, 2007. – 300 с.

Практика судів України в кримінальних справах // Бюл. законодавства і юрид. практики України. – Київ, 1993. – № 4. – 351 с.

Практика судів України з кримінальних справ (2001–2005) / за заг. ред. В. Т. Маляренка, В. В. Сташиса; уклад.: В. В. Сташис, В. І. Тютюгін. – Київ: Юрінком Інтер, 2005. – 464 с.

Практика судів України з кримінальних справ (2006–2007) / уклад.: В. В. Сташис, В. І. Тютюгін; за заг. ред. В. В. Сташиса. – Київ: Юрінком Інтер, 2008. – 880 с.

Практика судів України з кримінальних справ (2008–2011) / уклад. В. І. Тютюгін; за заг. ред. В. Я. Тація. – Харків: Одіссей, 2011. – 568 с.

Практика судів України з кримінальних справ (2009–2011), вид. 2-ге, допов. / уклад. В. І. Тютюгін; за заг. ред. В. Я. Тація. – Харків: Одіссей, 2012. – 504 с.

Практика судів України з кримінальних справ (2012–2013 рр.) / уклад. В. І. Тютюгін; за заг. ред. В. Я. Тація. – Харків: Право, 2014. ~ 704 с.

Практика судів України з кримінальних справ (2014–2015 рр.) / уклад. В. І. Тютюгін; за заг. ред. В. Я. Тація. – Харків: Право, 2016. ~ 800 с.

Практика судів України у кримінальних справах (1993–1995) // Бюл. законодавства і юрид. практики України. – Київ: Юрінком, 1996. – № 3. – 330 с.

- Рішення Верховного Суду України. – 1997. – 200 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 1998. – 160 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 1999. – 168 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2000. – 160 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2001. – 184 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2002. – 176 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2004. – 176 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2004. – Вип. 1(8). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2005. – Вип. 1(10). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2005. – Вип. 2(9). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2007. – Вип. 1(14). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2007. – Вип. 2(15). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2008. – Вип. 1(16). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2008. – Вип. 2(17). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2009. – Вип. 1(18). – 128 с.

- Рішення Верховного Суду України. – 2009. – Вип. 2(19). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2010. – Вип. 1(20). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2010. – Вип. 2(21). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2011. – Вип. 1(22). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2011. – Вип. 2(23). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2012. – Вип. 1(24). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2012. – Вип. 2(25). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2013. – Вип. 1(26). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2013. – Вип. 2(27). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2014. – Вип. 1(28). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2014. – Вип. 2(29). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2015. – Вип. 1(30). – 128 с.
- Рішення Верховного Суду України. – 2015. – Вип. 2(31). – 128 с.

Судебная практика. Убийства, изнасилования и другие преступления против личности: сб. судебных решений по уголовным делам. – Киев: Тов. “Знання”, 1993. – 240 с.

Судебные приговоры: практика Верховного Суда Украины. – Киев: Юринком, 1995. – 224 с.

Судебный прецедент (неофициальный): судебная практика Харьковского региона по уголовным делам. – Харьков: Изд-во Ксилон, 1999. – 272 с.

Судова практика Верховного Суду України у кримінальних справах за 2008–2009 роки / упоряд.: П. П. Пилипчук, Є. І. Овчинников; за ред. П. П. Пилипчука. – Київ: Істина, 2011. – 736 с.

Судова практика Верховного Суду України у кримінальних справах за 2010 рік: офіц. вид. / за ред. П. П. Пилипчука. – Київ: Істина, 2012. – 608 с.

Судова практика Верховного Суду України у кримінальних справах: офіц. вид. / відп. ред. П. П. Пилипчук. – Київ: Ін Юре, 2006. – 392 с.

Судова практика Верховного Суду України у кримінальних справах: офіц. вид. / Верхов. Суд України; відп. ред. П. П. Пилипчук. – Київ: Ін Юре, 2007. – 696 с.

Судова практика Верховного Суду України. – Кн. 1: Цивільні та кримінальні справи: офіц. вид. / упоряд. О. А. Шаповалова; за заг. ред. П. П. Пилипчука. – Київ: Ін Юре, 2012. – 440 с.

Судова практика у кримінальних справах // Крим. судочинство. – 2006. – Вип. 1-2. – 238 с.

Судова практика у кримінальних справах // Крим. судочинство. – 2007. – Вип. 1(3). – 108 с.

Судова практика у кримінальних справах // Крим. судочинство. – 2007. – Вип. 2(4). – 112 с.

Судова практика у кримінальних справах // Крим. судочинство. – 2007. – Вип. 3(5). – 148 с.

Судова практика у кримінальних справах // Крим. судочинство. – 2007. – Вип. 4(6). – 160 с.

Судово-практичний коментар до Кримінального кодексу України / упоряд. і авт. передм. М. І. Хавронюк. – Київ: Юрисконсульт, 2006. – 550 с.

Сучасне кримінальне право України: нормативно-правові документи та судово-слідча практика: [хрестоматія] / упоряд. А. В. Савченко та ін.; за заг. ред. В. В. Кузнецова. – Київ: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2005. – 496 с.

Судово-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. А. В. Савченка. – Київ: Центр учб. літ., 2013. – 1272 с.

Матеріали судової практики СРСР, РРФСР, УРСР і Російської Федерації

Вопросы уголовного права и процесса в практике Верховных Судов СССР и РСФСР (1938–1978). – Москва: Юрид. лит., 1980. – 472 с.

Вопросы уголовного права и процесса в практике прокурорского надзора за соблюдением законности при рассмотрении судами уголовных дел. – Москва: Юрид. лит., 1976. – 496 с.

Наумов А. В. Практика применения Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий судебной практики и доктринальное толкование / А. В. Наумов; под ред. Г. М. Резника. – Москва: Волтерс Клувер, 2005. – 1024 с.

Постановления и определения по уголовным делам Верховного Суда РСФСР (1981–1988). – Москва: Юрид. лит., 1989. – 448 с.

Практика прокурорского надзора при рассмотрении судами уголовных дел: сб. док. – Москва: Юрид. лит., 1987. – 672 с.

Сборник постановлений Пленума и определений коллегий Верховного Суда СССР по уголовным делам (1959–1971). – Москва: Юрид. лит., 1973. – 416 с.

Сборник постановлений Пленума и определений коллегий Верховного Суда СССР по уголовным делам (1971–1979). – Москва: Известия, 1981. – 992 с.

Сборник постановлений Пленума, Президиума и определений судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда РСФСР (1961–1963). – Москва: Юрид. лит., 1964. – 414 с.

Сборник постановлений Президиума и определений судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда РСФСР (1957–1959). – Москва: Госюриздат., 1960. – 350 с.

Сборник постановлений Президиума и определений судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда РСФСР (1964–1972). – Москва: Юрид. лит., 1974. – 648 с.

Сборник постановлений Президиума и определений судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда РСФСР (1974–1979). – Москва: Юрид. лит., 1981. – 400 с.

Судебная практика по уголовным делам / сост. В. П. Кудрявцев, О. В. Науменко, С. А. Разумов. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: АНО “Юрид. программы”, 2005. – 592 с.

Судебная практика по уголовным делам / сост. Г. А. Есаков. – Москва: ТК Велби, Проспект, 2005. – 768 с. (с приложением электронной версии на CD).

Судебная практика по уголовным делам / сост. Г. А. Есаков. – Москва: ТК Велби, Проспект. – 2006. – 768 с.

Судебная практика по уголовным делам / сост. Е. П. Кудрявцева, О. В. Науменко, С. А. Разумов. – Москва: АНО “Юрид. программы”, 2004. – 512 с.

Судебная практика по уголовным делам: разъяснения по вопросам Общей и Особенной части УК Российской Федерации. – Москва: Экзамен, 2001. – 720 с.

Судебная практика по уголовным делам: темат. сб. – Москва: Изд-во г-на Тихомирова М. Ю., 2001. – 503 с.

Взяточничество и иные коррупционные преступления: судебная практика по уголовным делам / Л. В. Тихомирова. ~ Москва: Изд-во Тихомирова М. Ю., 2014. ~ 79 с.

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Т е м а 1. Поняття та система кримінального права. Наука кримінального права

1. Поняття кримінального права. Предмет і метод кримінально-правового регулювання. Принципи кримінального права. Поняття та структура кримінально-правової норми.

2. Кримінальне право в системі права України. Конституція України та її значення для кримінального права. Кримінальне право та суміжні галузі права: кримінально-процесуальне право, кримінально-виконавче право, адміністративне право, міжнародне право.

3. Система кримінального права. Загальна та Особлива частини. Поняття та система Загальної частини. Взаємозв'язок та взаємозалежність Загальної та Особливої частин.

4. Наука кримінального права. Розвиток науки кримінального права. Наступництво в науці кримінального права. Розробка наукою основних інститутів кримінального права. Вплив науки кримінального права на законодавчу діяльність.

5. Роль кримінального права та його інститутів у зміцненні законності та становленні демократичної правової держави в Україні. Кримінально-правова політика: поняття та принципи.

СПИСОК ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, енциклопедії

Курс уголовного права. Общая часть. – Т. 1: Учение о преступлении: [учеб. для вузов] / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2002. – 624 с. (Разд. I: Понятие, предмет, принципы и система уголовного права. Наука уголовного права).

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т. 1: Преступление и наказание. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с. (гл. I-IV).

Энциклопедия уголовного права. – Т. 1: Понятие уголовного права. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2005. – 699 с. (відповід. розд.).

Монографії

Буняк В. С. Кримінальне право. Загальна частина: історико-правове дослідження / В. С. Буняк. ~ Київ: Юрінком Інтер, 2015. ~ 224 с.

Галабала М. В. Кримінально-правова наука незалежної України: проблеми загальної частини / М. В. Галабала. ~ Київ: Юрінком Інтер, 2013. ~ 240 с.

Генрих Н. В. Предмет уголовного права: генезис научной мысли и проблемы современной интерпретации / Н. В. Генрих. – Москва: Юрлитинформ, 2010. – 184 с.

Гришук В. К. Поняття, предмет, методи, завдання, функції, система, джерела та принципи українського кримінального права / В. К. Гришук. – Львів: ЛДУВС, 2009. – 112 с.

Келина С. Г. Принципы советского уголовного права / С. Г. Келина, В. Н. Кудрявцев. – Москва: Наука, 1988. – 176 с.

Коняхин В. П. Теоретические основы построения Общей части российского уголовного права / В. П. Коняхин. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2002. – 348 с.

Мальцев В. В. Общественно опасное поведение в уголовном праве / В. В. Мальцев. ~ Москва: Юрлитинформ, 2014. ~ 648 с.

Сабитов Т. Р. Система уголовно-правовых принципов / Т. Р. Сабитов. – Москва: Проспект, 2012. – 240 с.

Тоболкин П. С. Социальная обусловленность уголовно-правовых норм / П. С. Тоболкин. – Свердловск: Сред.-Урал. кн. изд-во, 1983. – 176 с.

Филимонов В. Д. Правоотношения. Уголовные правоотношения. Уголовно-исполнительные правоотношения / В. Д. Филимонов, О. В. Филимонов. – Москва: ЮрИнфоР-Пресс, 2007. – 335 с.

Филимонов В. Д. Норма уголовного права / В. Д. Филимонов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 281 с.

Филимонов В. Д. Охранительная функция уголовного права / В. Д. Филимонов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2003. – 198 с.

Филимонов В. Д. Принципы уголовного права / В. Д. Филимонов. – Москва: АО “Центр ЮрИнфоР”, 2002. – 139 с.

Флетчер Д. Основные концепции современного уголовного права / Д. Флетчер, А. В. Наумов. – Москва: Юрист, 1998. – 512 с.

Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми / П. Л. Фріс. – Київ: Атіка, 2005. – 332 с.

Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації / М. І. Хавронюк. – Київ: Юрисконсульт, 2006. – 1048 с.

Чередниченко Е. Е. Принципы уголовного законодательства: понятие, система, проблемы законодательной регламентации / Е. Е. Чередниченко. – Москва: Волтерс Клувер, 2007. – 192 с.

Наукові статті, тези наукових доповідей,
лекції

Андрушко П. Джерела кримінального права України: поняття, види / П. Андрушко // Право України. – 2011. – № 9. – С. 25–41.

Бажанов М. И. Проблема преемственности в уголовном праве // Правова держава України: проблеми, перспективи розвитку: [короткі тези доп. та наук. повідом. республікан. наук.-практ. конф. 9–11 листоп. 1995 р.] / М. И. Бажанов. – Харків, 1995. – С. 245–247.

Кауфман М. Уголовное право и уголовный закон (вопросы теории) / М. Кауфман // Уголовное право. – 2001. – № 4. – С. 33–36.

Мальцев В. В. Понятие и место уголовного права в системе отраслей права / В. В. Мальцев // Гос-во и право. – 2000. – № 5. – С. 49–55.

Навроцький В. Кримінальне право і кримінальне законодавство: співвідношення понять / В. Навроцький // Право України. – 2011. – № 11. – С. 20–24.

Панов М. І. Понятійні апарати наук кримінального циклу: співвідношення і взаємозв'язок / М. І. Панов // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2000. – № 4. – С. 37–45.

Панов М. І. Вступ до навчального курсу “Кримінальне право України”: лекція / М. І. Панов. ~ Київ: Ін Юре, 2015. ~ 104 с.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, підручники

Ковалев М. И. Советское уголовное право. Курс лекций. – Вып.1: Введение в уголовное право / М. И. Ковалев. – Свердловск: Юрид. ин-т, 1971. – 146 с.

Курс советского уголовного права (часть общая). – Т. 1. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1968. – 646 с.

Российское уголовное право: курс лекций. – Т. 1: Преступление / под ред. А. И. Коробеева. – Владивосток: Изд-во ДВГУ, 1999. – 640 с.

Монографії

Бибик О. Н. Источники уголовного права Российской Федерации / О. Н. Бибик. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2006. – 243 с.

Васильченко А. А. Взаимосвязь уголовно-правовых и уголовно-процессуальных отношений: монография / А. А. Васильченко. – Москва: Ось-89, 2009. – 208 с.

Гацелюк В. А. Реализация принципов уголовного права Украины: проблемы и перспективы / В. А. Гацелюк. – Луганск: РИО ЛАВД, 2003. – 152 с.

Жалинский А. Э. Уголовное право в ожидании перемен: теоретико-инструментальный анализ / А. Э. Жалинский. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: Проспект, 2009. – 400 с.

Кропачев Н. М. Уголовно-правовое регулирование. Механизм и система / Н. М. Кропачев. – Санкт-Петербург: СПбГУ, 1999. – 262 с.

Кругликов Л. Л. Унификация в уголовном праве / Л. Л. Кругликов, Л. Е. Смирнова. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 312 с.

Лопашенко Н. А. Основы уголовно-правового воздействия: уголовное право, уголовный закон, уголовно-правовая политика / Н. А. Лопашенко. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 339 с.

Малиновский А. А. Сравнительное правоведение в сфере уголовного права / А. А. Малиновский. – Москва: Междунар. отношения, 2002. – 376 с.

Мальцев В. В. Принципы уголовного права и их реализация в правоприменительной деятельности / В. В. Мальцев. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 694 с.

Маркунцов С. А. Уголовно-правовой запрет: теоретический аспект / С. А. Маркунцов; под науч. ред. А. Э. Жалинского. – Москва: Юрлитинформ, 2007. – 112 с.

Навроцький В. О. Наступність кримінального законодавства України (порівняльний аналіз КК України 1960 р. та 2001 р.) / В. О. Навроцький. – Київ: Атіка, 2001. – 272 с.

Наден О. В. Теоретичні основи кримінально-правового регулювання в Україні / О. В. Наден. – Харків: Право, 2012. – 272 с.

Общая часть уголовного права: состояние законодательства и научной мысли / под ред. Н. А. Лопашенко. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2011. – 785 с.

Петин И. А. Принцип системности, его значение и отражение в уголовном праве России / И. А. Петин. – Москва: Юрист, 2007. – 297 с.

Пимонов В. А. Теоретические и прикладные проблемы борьбы с общественно опасными посягательствами средствами уголовного права / В. А. Пимонов. – Москва: Юрлитинформ, 2007. – 336 с.

Пирвагидов С. С. Понятие, принципы и источники уголовного права / С. С. Пирвагидов, Ю. Е. Пудовочкин. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2003. – 297 с.

Подорожна Т. С. Законодавчі дефініції: поняття, структура, функції / Т. С. Подорожна. – Львів: ПАІС, 2009. – 196 с.

Смирнов В. Г. Функции советского уголовного права (предмет, задачи и способы уголовно-правового регулирования) / В. Г. Смирнов. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1965. – 188 с.

Спиридонов Л. И. Социология уголовного права / Л. И. Спиридонов. – Москва: Юрид. лит., 1986. – 240 с.

Сумачев А. В. Публичность и диспозитивность в уго-

ловном праве / А. В. Сумачев. – Москва: Издат. группа “Юрист”, 2003. – 331 с.

Ферри Э. Уголовная социология / Э. Ферри; сост. и предисл. В. С. Овчинского. – Москва: ИНФА-М, 2005. – 658 с.

Философия уголовного права / сост., ред. и вступ. статья Ю. В. Голика. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 348 с.

Хавронюк М. І. Історія кримінального права європейських країн / М. І. Хавронюк. – Київ: Істина, 2006. – 192 с.

Чучаев А. И. Уголовно-правовое воздействие: понятие, объект, механизм, классификация / А. И. Чучаев, А. П. Фирсова. – Москва: Проспект, 2011. – 320 с.

Ююкина М. В. Гуманизм в уголовном и уголовно-исполнительном праве / М. В. Ююкина; под. науч. ред. Н. А. Лопашенко. – Москва: Юрлитинформ, 2009. – 208 с.

Наукові статті, тези наукових доповідей

Борисов В. І. Засади формування та реалізації кримінальної політики держави за Конституцією України (виклад виступу) В. І. Борисов // Право України. – 1997. – № 9. – С. 18–21.

Василькова Л. З історії становлення терміна “кримінальний” / Л. Василькова // Підприємство, госп-во і право. – 2001. – № 12.

Галиакбаров Р. Р. Предмет уголовного права / Р. Р. Галиакбаров // Современные проблемы правоведения. – Краснодар, 1998. – С. 209–216.

Гацелюк В. А. К вопросу о классификации принципов уголовного права / В. А. Гацелюк // Вісн. Луган. акад. внутр. справ ім. 10-річчя незалежності України. – 2000. – Вип. 3. – С. 124–136.

Горобцов В. О перспективах расширения предмета уголовного права / В. Горобцов // Уголовное право. – 2004. – № 3. – С. 20–22.

Грищук В. К. Принципи наступності (спадковості) в кодифікації кримінального законодавства / В. К. Грищук // Пра-

вова система України: теорія та практика: [наук.-практ. конф.]. – Київ, 1993. – С. 373–375.

Єпур Г. В. Наука кримінального права як результат інтеграції кримінального права, кримінології та інших суміжних наук / Г. В. Єпур // Вісн. Луган. акад. внутр. справ ім. 10-річчя незалежності України. – 2002. – Вип. 1. – С. 97–107.

Коржанський М. Про принципи кримінального права України / М. Коржанський // Право України. – 1995. – № 11. – С. 69–72.

Мальцев В. В. Задачи уголовного права / В. В. Мальцев // Правоведение. – 1999. – № 4. – С. 192–205.

Чугунніков І. І. До питання про предмет кримінально-правового регулювання / І. І. Чугунніков // ВВСУ. – 2000. – № 6. – С. 45–48.

Тема 2. Закон про кримінальну відповідальність

1. Становлення та розвиток кримінального законодавства України. КК 1992, 1927, 1960 років.

2. Кримінальний кодекс України 2001 р. Його структура та концептуальні положення.

3. Чинність закону про кримінальну відповідальність в часі. Час вчинення злочину. Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність.

4. Проблеми дії закону в просторі. Принципи дії закону про кримінальну відповідальність в просторі (територіальний, громадянства, універсальний, реальний).

5. Правові наслідки засудження особи за межами України. Видача особи, яка обвинувачується у вчиненні злочину, та особи, яка засуджена за вчинення злочину. Поняття передача особи, відмінність цього поняття від видачі особи за законодавством України та міжнародним правом.

СПИСОК ОBOB'ЯЗКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, енциклопедії

Курс уголовного права. Общая часть. – Т. 1: Учение о преступлении: [учеб. для вузов] / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2002. – 624 с.

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т. 1: Преступление и наказание. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с. – С. 194–250.

Энциклопедия уголовного права. – Т. 2: Уголовный закон. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2005. – 699 с.

Монографії, навчальні посібники

Блум М. И. Действие советского уголовного закона в пространстве: учеб. пособие / М. И. Блум. – Рига: РИО ЛатвГУ, 1974. – 262 с.

Блум М. И. Обратная сила закона / М. И. Блум, А. А. Тилле. – Москва: Юрид. лит., 1969. – 136 с.

Брайнин Я. М. Уголовный закон и его применение / Я. М. Брайнин. – Москва: Юрид. лит., 1967. – 240 с.

Воробей П. А. Завдання і дія кримінального закону / П. А. Воробей, М. Й. Коржанський, В. М. Щупаковський. – Київ: Генеза, 1997. – 157 с.

Дурманов Н. Д. Советский уголовный закон / Н. Д. Дурманов. – Москва: МГУ, 1967. – 320 с.

Загине́й З. Кримінально-правова герменевтика / З. Загине́й. ~ Київ: АртЕк, 2015. ~ 380 с.

Ильина А. И. Правила действия уголовного закона в пространстве (сравнительно-правовое исследование) / А. И. Ильина. – Москва: Юрлитинформ, 2012. – 208 с.

Нестеренко С. С. Міжнародно-правовий захист прав людини при здійсненні екстрадиції / С. С. Нестеренко. – Одеса: Фенікс, 2011. – 192 с.

Пономаренко Ю. А. Чинність і дія кримінального закону в часі / Ю. А. Пономаренко. – Київ: Атіка, 2005. – 288 с.

Решняк М. Г. Современные проблемы действия уголовного закона в пространстве / М. Г. Решняк. ~ Москва: Юрлитинформ, 2013. ~ 160 с.

Филимонов В. Д. Норма уголовного закона / В. Д. Филимонов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс. – 2004. – 281 с.

Шляпочников А. С. Толкование советского уголовного закона / А. С. Шляпочников. – Москва: Госюриздат, 1960. – 240 с.

Наукові статті, тези наукових доповідей

Борисов В. И. Закон Украины об уголовной ответственности: понятие, функции и источники / В. И. Борисов // Уголовное право: стратегия развития в XXI веке: материалы Международ. науч.-практ. конф. (Москва, 29–30 янв. 2004 г.). – Москва, 2004. – С. 434–437.

Борисов В. І. Законодавство про кримінальну відповідальність та його чинність в часі (науково-практичний коментар) / В. І. Борисов, Ю. А. Пономаренко // Законодавство України. Науково-практичні коментарі: [юрид. журн.]. – 2003. – № 8. – С. 23–32.

Навроцький В. Кримінальне право і кримінальне законодавство: співвідношення понять / В. Навроцький // Право України. – 2011. – № 11. – С. 20–24.

Свистуленко М. Законодавча регламентація екстрадиції в Україні / М. Свистуленко // Вісн. прокуратури. – 2003. – № 12. – С. 66–70.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, підручники

Ковалев М. И. Советское уголовное право. Курс лекций / М. И. Ковалев. – Вып. 2: Советский уголовный закон. – Свердловск, 1974. – 226 с.

Курс советского уголовного права (часть Общая). – Т. 1. – Ленинград: Изд-во ЛГУ. – 1968. – 646 с.

Курс советского уголовного права: в 6-ти т.: Часть Об-
щая: [Т. I: Уголовный закон]. – Москва: Наука, 1970. – 311 с.

Монографії

Благов Е. В. Применение уголовного права (теория и практика) / Е. В. Благов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 505 с.

Бойко А. И. Язык уголовного закона и его понимание: монография / А. И. Бойко. – Москва: Юрлитинформ, 2010. – 320 с.

Бойцов А. И. Выдача преступников / А. И. Бойцов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 795 с.

Иванчин А. В. Законодательная техника и ее роль в российском уголовном правотворчестве / А. В. Иванчин. – Москва: Юрлитинформ, 2011. – 208 с.

Кауфман М. А. Пробелы в уголовном праве и судебское усмотрение / М. А. Кауфман. – Москва: Юрлитинформ, 2009. – 344 с.

Князев А. Г. Проблемы действия уголовного закона в пространстве / А. Г. Князев. – Владимир, 2006. – 136 с.

Кругликов Л. Л. Юридические конструкции и символы в уголовном праве / Л. Л. Кругликов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2005. – 336 с.

Лунеев В. В. Истоки и пороки российского законотворчества / В. В. Лунеев. ~ Москва: Юрлитинформ, 2014. ~ 320 с.

Общая часть уголовного права: состояние законодательства и научной мысли / под ред. Н. А. Лопашенко. – Юрид. центр Пресс, 2011. – 785 с.

Панько К. К. Теория и практика законотворчества в уголовном праве / К. К. Панько. – Москва: Юрлитинформ, 2011. – 312 с.

Сафаров Н. А. Экстрадиция в международном уголовном праве: проблемы теории и практики / Н. А. Сафаров. – Москва: Волтерс Клувер, 2005. – 416 с.

Ситникова А. И. Законодательная текстология и ее применение в уголовном праве / А. И. Ситникова. – Москва: Юрлитинформ, 2010. – 232 с.

Сулейманов Т. А. Механизм и формы реализации норм уголовного права / Т. А. Сулейманов, А. Н. Павлушин, Н. Д. Эриашвили. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2007. – 288 с.

Тростюк З. А. Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України / З. А. Тростюк. – Київ: Атіка, 2003. – 144 с.

Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації / М. І. Хавронюк. – Київ: Юрисконсульт, 2006. – 1048 с.

Шаргородский М. Д. Уголовный закон / М. Д. Шаргородский. – Москва: Юрид. изд-во Мин-ва юстиции СССР, 1948. – 312 с.

Щепельков В. Ф. Уголовный закон: преодоление противоречий и неполноты / В. Ф. Щепельков. – Москва: Юрлитинформ, 2003. – 416 с.

Якубов А. Е. Обратная сила уголовного закона: некоторые проблемы совершенствования Уголовного кодекса Российской Федерации / А. Е. Якубов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2003. – 206 с.

Яремко Г. З. Бланкетні диспозиції в статтях Особливої частини Кримінального кодексу України / Г. З. Яремко; за ред. В. О. Навроцького. – Львів: ЛДУВС, 2011. – 432 с.

Наукові статті

Кравчук С. Застосування законодавства, що регулює питання екстрадиції / С. Кравчук // Право України. – 1998. – № 8. – С. 64–66.

Максименко В. Україна – суб'єкт правової допомоги зарубіжним державам у кримінальних справах / В. Максименко // Право України. – 1998. – № 11. – С. 149–152.

Т е м а 3. Поняття злочину

1. Соціальна природа злочину. Залежність поняття злочину від соціально-економічних відносин, що існують у суспільстві на тому чи іншому етапі розвитку. Історично-мінливий характер поняття злочину.

2. Криміналізація та декриміналізація суспільно небезпечних діянь. Підстави криміналізації та декриміналізації.

3. Визначення поняття злочину: 1) формальне, 2) матеріальне, 3) формально-матеріальне, їх сутність.

4. Поняття злочину за КК України 2001 р. Ознаки злочину та їх зміст. Відмежування визначення злочину за КК 2001 р. від визначення злочину, що було у КК України 1960 р.

5. Значення частини 2 ст. 11 КК для поняття злочину. Поняття та правові наслідки визнання діяння малозначним.

6. Місце злочину в системі правопорушень. Критерії відмежування злочину від інших правопорушень. Питання про відмежування злочину від інших правопорушень в науці кримінального права. Проблеми запровадження кримінального проступку.

7. Класифікація злочинів залежно від їх тяжкості. Її значення для застосування норм Загальної та Особливої частин. Критерії класифікації. Історія розвитку інституту класифікації злочину. Порівняння української та російської класифікацій злочину.

СПИСОК ОBOB'ЯЗКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, енциклопедії

Курс уголовного права. Общая часть. – Т. 1: Учение о преступлении: [учеб. для вузов.] / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2002. – 624 с.

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т. 1: Преступление и наказание. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с. – С. 251–301.

Энциклопедия уголовного права. – Т. 3: Понятие преступления. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2005. – 522 с.

Монографії, навчальні посібники

Благов Е. В. Применение уголовного права (теория и практика) / Е. В. Благов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс. – 2004. – 505 с.

Епифанова Е. В. Преступление как правовая категория в науке и законодательстве России: история развития и особенности современного состояния / Е. В. Епифанова; под науч. ред. В. В. Момотова. – Москва: Юрлитинформ, 2013. – 400 с.

Ковалев М. И. Понятие преступления в советском уголовном праве / М. И. Ковалев. – Свердловск: Изд-во Уральского ун-та, 1987. – 208 с.

Козлов А. П. Понятие преступления / А. П. Козлов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 819 с.

Кривоченко Л. М. Класифікація злочинів за ступенем тяжкості у Кримінальному кодексі України / Л. М. Кривоченко. – Київ: Юрінком Інтер, 2010. – 120 с.

Кримінальний проступок у доктрині та законодавстві / авт. кол.: В. О. Туляков, Г. П. Пімонов, Н. І. Міріцян [та ін.]; за заг. ред. В. О. Тулякова. ~ Одеса: Юрид. літ., 2012. ~ 424 с.

Ляпунов Ю. И. Общественная опасность деяния как универсальная категория советского уголовного права: учеб. пособие / Ю. И. Ляпунов. – Москва: ВЮЗШ МВД СССР, 1989. – 119.

Мальцев В. В. Общественно опасное поведение в уголовном праве / В. В. Мальцев. ~ Москва: Юрлитинформ, 2014. ~ 648 с.

Наукове та законодавче забезпечення реалізації концепції кримінальних проступків / за заг. ред. С. В. Ківалова, В. О. Тулякова; НУ ОЮА. ~ Одеса: Юрид. літ., 2014. ~ 176 с.

Основания уголовно-правового запрета. – Москва: Наука, 1982. – 304 с.

Наукові статті

Панов М. Кримінальна протиправність як ознака злочину / М. Панов // Право України. – 2011. – № 9. – С. 62–75.

Панов М. І. Поняття злочину / М. І. Панов, В. П. Тихий // ВКСУ, 2004. – № 1.

Панов Н. И. Преступление: методологические аспекты исследования и отражения в уголовном законе / Н. И. Панов // Проблемы законности. – Вып. 30: Республ. межвед. научн. сб. – Харьков.: Нац. юрид. акад. Украины, 1995. – С. 121–129.

Фесенко Є. Ознаки злочину та його складу в контексті підстави кримінальної відповідальності / Є. Фесенко // Право України. – 2011. – № 9. – С. 76–81.

Фріс П. Злочин і кримінальна провина: проблеми нормативного закріплення / П. Фріс // Право України. – 2011. – № 9. – С. 42–49.

Наукові статті, присвячені питанням запровадження в законодавство кримінального проступку.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, підручники, навчальні посібники

Ковалев М. И. Понятие и признаки преступления и их значение для квалификации: учеб. пособие / М. И. Ковалев. – Свердловск, 1977. – 80 с.

Курс советского уголовного права: часть Общая: [Т. 1]. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1968. – 646 с.

Курс советского уголовного права: в 6-ти т. – часть Общая: [Т. II: Преступление]. – Москва: Наука, 1970. – 516 с.

Монографії

Бойко А. И. Классификация преступлений и ее значение в современном праве / А. И. Бойко, А. Н. Ратьков. – Ростов н/Д: СКАГС, 2003. – 186 с.

Герцензон А. А. Понятие преступления в советском уголовном праве / А. А. Герцензон. – Москва: Госюриздат, 1955. – 56 с.

Демидов Ю. А. Социальная ценность и оценка в уголовном праве / Ю. А. Демидов. – Москва: Юрид. лит., 1975. – 184 с.

Дурманов Н. Д. Понятие преступления / Н. Д. Дурманов. – Москва-Ленинград: Изд-во АН СССР, 1948. – 315 с.

Епифанова Е. В. Преступление в уголовном законодательстве России и зарубежных стран: история и современность: [учеб. пособие] / Е. В. Епифанова; под ред. Н. А. Лопашенко. – Москва: Юрлитинформ, 2009. – 150 с.

Кривошеин П. К. Преступление: историческое исследование / П. К. Кривошеин. – Киев: УАВД, 1993. – 72 с.

Кузнецова Н. Ф. Преступление и преступность / Н. Ф. Кузнецова. – Москва: Изд-во МГУ, 1969. – 232 с.

Маркунцов С. А. Уголовно-правовой запрет: теоретический аспект / С. А. Маркунцов; под научн. ред. А. Э. Жалинско-го. – Москва: Юрлитинформ, 2007. – 112 с.

Павлухин А. Н. Общественное опасное поведение и его уголовная противоправность / А. Н. Павлухин, П. Н. Нестеров, Н. Д. Эриашвили; под ред. А. Н. Павлухина. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2007. – 111 с.

Пионтковский А. А. Учение о преступлении по советскому уголовному праву / А. А. Пионтковский. – Москва: Госюриздат, 1961. – 666 с.

Прохоров В. С. Преступление и ответственность / В. С. Прохоров. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1984. – 136 с.

Пудовочкин Ю. Е. Учение о преступлении: избранные лекции / Ю. Е. Пудовочкин. – Москва: Юрлитинформ, 2008. – 224 с.

Рогова Е. В. Учение о дифференциации уголовной ответственности / Е. В. Рогова. ~ Москва: Юрлитинформ, 2014. ~ 344 с. (Гл. 5: Уголовный проступок в системе дифференциации уголовной ответственности)

Тер-Акопов А. А. Преступление и проблемы нефизической причинности в уголовном праве / А. А. Тер-Акопов. – Москва: ЮРКНИГА, 2003. – 480 с.

Фефелов П. А. Общественная опасность преступного деяния и основание уголовной ответственности / П. А. Фефелов; отв.ред. М. И. Ковалев. – Москва: Юрид. лит., 1972. – 151 с.

Чубарев В. Л. Тяжесть преступного деяния / В. Л. Чубарев. – Киев: Выща шк., 1992. – 171с.

Наукові статті

Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях: из истории правовой мысли / Ч. Беккариа // Законность. – 1993. – № 2. – С. 28–34.

Кривоченко Л. Н. Классификация преступлений и некоторые вопросы математического моделирования / Л. Н. Кривоченко // Проблемы соц. законности: Республ. межвед. науч. сб. – Харьков: Основа, 1991. – Вып. 26. – С. 17–22.

Матусовський Г. Юридична характеристика злочинів / Г. Матусовський // Вісн. Акад. прав. наук України. – 1998. – № 2 (13): зб. наук. праць. – Харків: Право, 1998. – С. 120–124.

Пионтковский А. А. Преступление в социалистическом обществе / А. А. Пионтковский // Сов. право. – 1923. – № 2. – С. 3–32.

Навчальні посібники

Тихий В. П. Злочин, його види та стадії: наук.-практ. коментар / В. П. Тихий, М. І. Панов. – Київ: Промені, 2007. – 40 с.

Тема 4. Кримінальна відповідальність та її підстава. Склад злочину

1. Поняття кримінальної відповідальності. Кримінальна відповідальність і кримінально-правові відносини.

2. Форми реалізації кримінальної відповідальності. Кримінальна відповідальність, покарання та інші заходи кримінально-правового характеру.

3. Підстава кримінальної відповідальності.

4. Фактична та юридична умови кримінальної відповідальності.
5. Поняття складу злочину і його значення.
6. Елементи та ознаки складу злочину.
7. Види складів злочину.
8. Функції складу злочину.
9. Співвідношення понять злочину і складу злочину.
10. Склад злочинів і проблеми кваліфікації злочинів.

СПИСОК ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, енциклопедії

Курс уголовного права. Общая часть: Т. 1: Учение о преступлении: [учеб. для вузов] / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2002. – 624 с.

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т. 1: Преступление и наказание. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с. – С. 302–324; 510–528.

Энциклопедия уголовного права: Т. 4: Состав преступления. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2005. – 798 с.

Энциклопедия уголовного права: Т. 8: Уголовная ответственность и наказание. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2007. – 800 с.

Монографії

Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності / Ю. В. Баулін. – Київ: Атіка, 2004. – 296 с. (Поняття та види кримінальної відповідальності за КК України. – С. 16–44).

Юридична відповідальність: проблеми виключення та звільнення / кол. авторів; відп. ред. Ю. В. Баулін. – Донецьк: ПП «ВД “Кальміус”», 2013. – 424 с. (розд. VII: Кримінальна відповідальність).

Брайнин Я. М. Уголовная ответственность и ее основания в советском уголовном праве / Я. М. Брайнин. – Москва: Юрид. лит., 1963. – 275 с.

Брайнін Я. М. Основні питання загального вчення про склад злочину / Я. М. Браїнін. – Київ: Вид-во КГУ, 1964. – 189 с.

Карпушин М. П. Уголовная ответственность и состав преступления / М. П. Карпушин, В. И. Курляндский. – Москва: Юрид. лит., 1974. – 232 с.

Красницький І. В. Кримінальна відповідальність як інститут кримінального права Франції та України: порівняльний аналіз: [монографія] / І. В. Красницький. ~ Львів: ЛДУВС, 2008. ~ 232 с.

Санталов А. И. Теоретические вопросы уголовной ответственности / А. И. Санталов. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1982. – 97 с.

Трайнин А. Н. Общее учение о составе преступления / А. Н. Трайнин. – Москва: Юрид. лит., 1957. – 363 с.

Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи / М. І. Хавронюк. – Київ: Юрисконсульт, 2006. – 1048 с. – С. 419–433.

Хряпінський П. В. Заохочувальні норми в кримінальному законодавстві України / П. В. Хряпінський. – Харків: Харків юрид., 2009. – 448 с.

Наукові статті

Бажанов М. И. О функциях состава преступления (процессуальная функция) / М. И. Бажанов // Проблемы законности. ~ Вып. 29. ~ Харьков, 1995. ~ С. 96–102.

Баулин Ю. В. О методологическом подходе к определению уголовной ответственности (на материалах Украины) / Ю. В. Баулин // Рос. ежегодник уголов. права. ~ 2013. ~ № 6. ~ С. 480–490.

Жовнир С. О понятии уголовной ответственности / С. О. Жовнир // Уголовное право. – 2006. – № 3. – С. 21–25.

Марцев А. Состав преступления: структура и виды / А. Марцев // Уголовное право. – 2005. – № 2. – С. 47–49.

Меркулова В. О. Деякі міркування щодо співвідношення кримінальної відповідальності та покарання / В. О. Меркулова // Проблеми законності. – Харків, 2001. – Вип. 50. – С. 120–125.

Панов М. Кримінальна відповідальність та її підстава / М. Панов // Вісн. Нац. акад. прокуратури України. – 2010. – № 4. – С. 45–52.

Панов М. І. Кримінальна відповідальність: поняття, принципи, підстава / М. І. Панов // Право України. ~ 2012. ~ № 8. ~ С. 249–259.

Фесенко Є. Ознаки злочину та його складу в контексті підстави кримінальної відповідальності / Є. Фесенко // Право України. – 2011. – № 9. – С. 76–81.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, підручники

Курс советского уголовного права: часть Общая. – Т. 1. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1968. – 646 с.

Курс советского уголовного права: в 6-ти т. – Часть Общая: Т. II: Преступление. – Москва: Наука, 1970. – 516 с.

Пинаев А. А. Уголовное права Украины. Общая часть / А. А. Пинаев. ~ Харьков: Харьков юрид., 2005. ~ 664 с. (Темы 5 и 6).

Монографії, навчальні посібники

Багрий-Шахматов Л. В. Уголовная ответственность и наказание / Л. В. Багрий-Шахматов. – Минск: Вышэйш. шк., 1976. – 384 с.

Брич Л. П. Теорія розмежування складів злочинів / Л. П. Брич. ~ Львів: ЛДУВС, 2013. ~ 711 с.

Волков Б. С. Детерминистическая природа преступного поведения / Б. С. Волков. – Москва: Изд-во РУДН, 2004. – 128 с.

Гаухман Л. Д. Квалификация преступлений: закон, теория, практика / Л. Д. Гаухман. – Москва: ЗАО ЮрИнфоР, 2013. – 576 с.

Гришук В. К. Філософсько-правове розуміння відповідальності людини / В. К. Гришук. – Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права, 2012. – 736 с.

Гришук В. К. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: порівняльно-правове дослідження / В. К. Гришук, О. Ф. Пасєка. – Львів: ЛДУВС, 2013. – 248 с.

Иванчин А. В. Конструирование состава преступления: теория и практика / А. В. Иванчин; отв. ред. Л. Л. Кругликов. ~ Москва: Проспект, 2014. ~ 352 с.

Козлов А. П. Уголовная ответственность: понятие и формы реализации / А. П. Козлов. – Красноярск: КГАУ, 2013. – 620 с. (Разд. 1 и 2 – С. 5–191).

Кропачев Н. М. Уголовно-правовое регулирование. Механизм и система / Н. М. Кропачев. – Санкт-Петербург: Санкт-Петербург. гос. ун-т, 1999. – 262 с.

Кругликов Л. Л. Дифференциация ответственности в уголовном праве / Л. Л. Кругликов, А. В. Васильевский. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2002. – 300 с.

Кудрявцев В. Н. Общая теория квалификации преступлений / В. Н. Кудрявцев. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: Юристъ, 2004. – 304 с. – С. 57–125.

Курляндский В. И. Уголовная ответственность и меры общественного воздействия / В. И. Курляндский. – Москва: Юрид. лит., 1965. – 142 с.

Лейкина Н. С. Личность преступника и уголовная ответственность / Н. С. Лейкина. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1968. – 129 с.

Лесниевски-Костарева Т. А. Дифференциация уголовной ответственности. Теория и законодательная практика / Т. А. Лесниевски-Костарева. – 2-е изд., перераб и доп. – Москва: НОРМА, 2000. – 400 с.

Мальцев В. В. Общественно опасное поведение в уголовном праве / В. В. Мальцев. ~ Москва: Юрлитинформ, 2014. ~ 648 с.

Навроцький В. О. Теоретичні проблеми кримінально-правової кваліфікації / В. О. Навроцький. – Київ: Атіка, 1999. – 464 с. (С. 253–279)

Огурцов Н. А. Правоотношения и ответственность в уголовном праве: учеб. пособие – Рязань: Изд-во РВШ МВД СССР, 1976. – 206 с.

Правова доктрина України: у 5-ти т. ~ [Т. 5: Кримінально-

правові науки в Україні: стан проблеми та шляхи розвитку] / за заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова. ~ 1240 с. (Панов М. І. Проблеми складу злочину і його функції у доктрині кримінального права. ~ С. 150–171).

Прохоров В. С. Механизм уголовно-правового воздействия. Норма, правоотношение, ответственность / В. С. Прохоров, Н. М. Кропачев, А. Н. Тарбагаев. – Красноярск: Изд-во КрГУ, 1989. – 208 с.

Пудовочкин Ю. Е. Учение о составе преступления: учеб. пособие / Ю. Е. Пудовочкин. – Москва: Юрлитинформ, 2009. – 258 с.

Рогова Е. В. Учение о дифференциации уголовной ответственности / Е. В. Рогова. ~ Москва: Юрлитинформ, 2014. ~ 344 с.

Санталов А. И. Теоретические вопросы уголовной ответственности / А. И. Санталов. ~ Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1982. ~ 97 с.

Тарбагаев А. Н. Понятие и цели уголовной ответственности / А. Н. Тарбагаев. – Красноярск: Изд-во КрГУ. – 1986. – 120 с.

Учение о составе преступления в уголовном праве России и Китая: сравнительно-правовое исследование / под ред. В. С. Комиссарова, А. И. Коробеева, Хе Бинсуна. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2009. – 549 с.

Фефелов П. А. Общественная опасность преступного деяния и основание уголовной ответственности: основные методологические проблемы / П. А. Фефелов. – Москва: Юрид. лит., 1972. – 151 с.

Фильченко А. П. Возникновение, смягчение и прекращение уголовной ответственности / А. П. Фильченко; под ред. А. В. Наумова. ~ Москва: Юрлитинформ, 2014. ~ 296 с.

Хомич В. М. Формы реализации уголовной ответственности / В. М. Хомич. – Минск: Бел. гос. ун-т, 1998. – 132 с.

Хряпінський П. В. Позитивна кримінальна відповідальність: (зміст, форми та реалізація): наук. нарис / П. В. Хряпінський. – Запоріжжя: ТОВ “КСК-Альянс”, 2008. – 110 с.

Чистяков А. А. Уголовная ответственность и механизм формирования ее основания / А. А. Чистяков. – Москва:

ЮНИТИ-ДАНА. Закон и право. – 2003. – 275 с.

Чучаев А. И. Уголовно-правовое воздействие: понятие, объект, механизм, классификация / А. И. Чучаев, А. П. Фирсова. – Москва: Проспект, 2011. – 320 с.

Ювенальна юстиція в Україні: проблеми створення, законодавча база, коментарі, судова практика / за заг. ред. В. Д. Бринцева. – Харків: Право, 2004. – 608 с.

А в т о р е ф е р а т и

Сердюк П. П. Теорія кримінальної відповідальності в сучасному кримінальному праві: порівняльне-правове дослідження: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / П. П. Сердюк. – Запоріжжя, 2013. ~ 40 с.

Н а у к о в і с т а т т і , т е з и д о п о в і д е й

Актуальні проблеми кримінальної відповідальності: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 10-11 жовт. 2013 р. / редкол.: В. Я. Тацій, В. І. Борисов та ін. ~ Харків: Право, 2013. ~ 848 с.

Даньшин И. Н. Правоотношения в уголовном праве И. Н. Даньшин // Вопр. государства и права. – Москва, 1974. – Вып. 2. – С. 234–246.

Ляпунов Ю. Состав преступления: гносеологический и социально-правовой аспекты / Ю. Ляпунов // Уголовное право. – 2005. – № 5. – С. 44–48.

Меркулова В. О. Деякі міркування щодо співвідношення кримінальної відповідальності та покарання / В. О. Меркулова // Проблеми законності. ~ Харків, 2001. ~ Вип. 50. ~ С. 120–125.

Тащилин М. Уголовная ответственность и формы ее реализации / М. Тащилин, Н. Годилов // Уголовное право. – 2004. – № 4. – С. 53–54.

Черданцев А. Ф. О понятии и содержании юридической ответственности / А. Ф. Черданцев, С. Н. Кожевников // Правоведение. – 1976. – № 5. – С. 39–48.

Тема 5. Об'єкт злочину

1. Поняття об'єкта злочину в кримінальному праві. Суспільні відносини як об'єкт злочину, їх структура. Механізм спричинення шкоди об'єкту злочину. Проблема об'єкта злочину в науці кримінального права.

2. Класифікація об'єктів злочину. Загальний об'єкт злочину, його значення. Родовий та видовий об'єкти злочину та їх значення. Безпосередній (конкретний) об'єкт злочину, його значення. Основний та додатковий об'єкти злочину, їх значення.

3. Поняття предмета злочину та його загальні ознаки. Місце предмета злочину у складі злочину. Відмежування предмета злочину від об'єкта злочину. Співвідношення предмета злочину з предметом суспільних відносин та засобами і знаряддями вчинення злочину.

4. Поняття потерпілого від злочину в кримінальному праві. Його види та місце у складі злочину.

СПИСОК ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, енциклопедії

Курс уголовного права. Общая часть. – Т. 1: Учение о преступлении: [учеб. для вузов] / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2002. – 624 с.

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т. 1: Преступление и наказание. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с. – С. 325–356.

Энциклопедия уголовного права. – Т. 4: Состав преступления. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2005. – 798 с. (Гл. II: Объект преступления. – С. 87–236).

Монографії

Бикмурзин М. П. Предмет преступления: теоретико-правовой анализ / М. П. Бикмурзин. – Москва: Юрлитинформ,

2006. – 184 с.

Винокуров В. Н. Объект преступления: аспекты понимания, способы установления и применение уголовного закона / В. Н. Винокуров. – Москва: Юрлитинформ, 2012. – 288 с.

Глистин В. К. Проблемы уголовно-правовой охраны общественных отношений (объект и квалификация преступлений) / В. К. Глистин. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1979. – 128 с.

Мальцев В. В. Объект охраны (преступления) в уголовном праве / В. В. Мальцев. – Москва: Юрлитинформ, 2012. – 512 с.

Музыка А. А. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання / А. А. Музыка, Є. В. Лащук. – Київ: ПАЛИВОДА А. В., 2011. – 192 с.

Никифоров Б. С. Объект преступлений по советскому уголовному праву / Б. С. Никифоров. – Москва: Госюриздат, 1960. – 229 с.

Новоселов Г. П. Учение об объекте преступления: методологические аспекты / Г. П. Новоселов. – Москва: НОРМА, 2001. – 208 с.

Таций В. Я. Объект и предмет преступления в советском уголовном праве / В. Я. Таций. – Харьков: Выща шк., 1988. – 198 с.

Наукові статті

Ковалев М. И. Классификация объектов преступления / М. И. Ковалев, И. Я. Козаченко, Г. П. Новоселов // Правоведение. – 1987. – № 2. – С. 70–71.

Расторопов С. Понятие объекта преступления: история, состояние, перспектива // Уголовное право. – 2002. – №1. – С. 37–40.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, підручники

Курс советского уголовного права: часть Общая. –

Т. 1. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1968. – 646 с.

Курс советского уголовного права: в 6-ти т. – часть Общая: Т. II: Преступление. – Москва: Наука, 1970. – 516 с.

Монографії

Анощенкова С. В. Уголовно-правовое учение о потерпевшем / С. В. Анощенкова. – Москва: Волтерс Клувер, 2006. – 248 с.

Винокуров В. Н. Объект преступления: теория, законодательство, практика / В. Н. Винокуров. – Москва: Юрлитинформ, 2010. – 224 с.

Винокуров В. Н. Объект преступления: аспекты понимания, способы установления и применение уголовного закона / В. Н. Винокуров. ~ Москва: Юрлитинформ, 2012. ~ 288 с.

Гаухман Л. Д. Квалификация преступлений: закон, теория, практика / Л. Д. Гаухман. – Москва: ЗАО ЮрИнфоР, 2013. – 576 с.

Каиржанов Е. К. Интересы трудящихся и уголовный закон / Е. К. Каиржанов. – Алма-Ата: Казахстан, 1973. – 160 с.

Козлов А. П. Понятие преступления / А. П. Козлов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 819 с.

Коржанский Н. И. Объект и предмет уголовно-правовой охраны / Н. И. Коржанский. – Москва: Изд-во Акад. МВД СССР, 1980. – 248 с.

Мальцев В. В. Объект охраны (преступления) в уголовном праве / В. В. Мальцев. ~ Москва: Юрлитинформ, 2012. ~ 512 с.

Потерпілий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження) / кол. авт.; за заг. ред. Ю. В. Бауліна, В. І. Борисова. – Харків: Кроссруд, 2008. – 364 с. (Розд. II: Потерпілий від злочину в кримінальному праві).

Присяжнюк Т. І. Потерпілий від злочину: проблеми правового захисту / Т. І. Присяжнюк: – Київ: Центр учб. літ., 2007. – 240 с.

Сенаторов М. В. Потерпілий від злочину в кримінальному праві / М. В. Сенаторов; за наук. ред. В. І. Борисова. – Ха-

рків: Право, 2006. – 208 с.

Шигина Н. В. Интерес и его отражение в уголовном законе / Н. В. Шигина. – Москва: Юрлитинформ, 2009. – 280 с.

Наукові статті

Гавриш С. Б. Теоретические предпосылки исследования объекта преступления / С. Б. Гавриш // Право и политика. – 2000. – № 11. – С. 4–15.

Зателин О. К. К вопросу о понятии предмета преступления в уголовном праве / О. К. Зателин // Уголовное право. – 2003. – № 1. – С. 29–31.

Мягков М. О. Щодо проблеми об'єкта злочину в науці кримінального права / М. О. Мягков // Вісн. ЛАВС МВС ім. 10-річчя незалежності України: наук.-теорет. журн. – Луганськ, 2005. – Вип. 2. – С. 142–148.

Тема 6. Об'єктивна сторона злочину

1. Поняття та значення об'єктивної сторони злочину. Обов'язкові та факультативні ознаки об'єктивної сторони складу злочину.

2. Суспільно небезпечне діяння як обов'язкова ознака об'єктивної сторони злочину та його складу. Його ознаки та форми.

3. Суспільно небезпечні наслідки, їх значення для кримінальної відповідальності. Види наслідків. Злочини з матеріальними, формальними та усіченими складами.

4. Проблема причинного зв'язку в кримінальному праві. Його значення для об'єктивної сторони злочину. Теорії причинного зв'язку в науці кримінального права.

5. Спосіб, засоби, обстановка, місце, час вчинення злочину як факультативні ознаки об'єктивної сторони складу злочину. Їх правове значення.

СПИСОК ОBOB'ЯЗKOBOЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, енциклопедії

Курс уголовного права. Общая часть. – Т. 1: Учение о преступлении: [учеб. для вузов] / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2002. – 624 с.

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т. 1: Преступление и наказание. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с. – С. 357–383.

Энциклопедия уголовного права. – Т. 4: Состав преступления. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2005. – 798 с. (Гл. III: Объективная сторона преступления. – С. 237–502).

Монографії

Берзін П. С. Злочинні наслідки: поняття, основні різновиди, кримінально-правове значення / П. С. Берзін. – Київ: Дакор, 2009. – 736 с.

Бойко А. И. Преступное бездействие / А. И. Бойко. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2003. – 320 с.

Демидова Л. М. Проблеми кримінально-правової відповідальності за заподіяння майнової шкоди в Україні (майнова шкода як злочинний наслідок): теорія, закон, практика / Л. М. Демидова. – Харків: Право, 2013. – 752 с.

Ковалев М. И. Проблемы учения об объективной стороне состава преступления / М. И. Ковалев. – Красноярск: Изд-во Краснояр. ун-та, 1991. – 176 с.

Кудрявцев В. Н. Объективная сторона преступления / В. Н. Кудрявцев. – Москва: Юрид. лит., 1960. – 244 с.

Малинин В. Б. Причинная связь в уголовном праве / В. Б. Малинин. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2000. – 316 с.

Малинин В. Б. Объективная сторона преступления / В. Б. Малинин, А. Ф. Парфенов. – Санкт-Петербург: Изд-во Юрид. ин-та, 2004. – 301 с.

Михлин А. С. Последствия преступления / А. С. Михлин. – Москва: Юрид. лит., 1969. – 104 с.

Панов Н. И. Способ совершения преступления и уголовная ответственность / Н. И. Панов. – Харьков: Выща шк., 1982 – 160 с.

Соктоев З. Б. Теоретико-методологические основы причинности в уголовном праве / З. Б. Соктоев; под ред. И. Э. Звечаровского. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2012. – 311 с.

Тер-Акопов А. А. Бездействие как форма преступного поведения / А. А. Тер-Акопов. – Москва: Юрид. лит., 1980. – 152 с.

Тимейко Г. В. Общее учение об объективной стороне преступления / Г. В. Тимейко. – Ростов: Изд-во РГУ, 1977. – 216 с.

Церетели Т. В. Причинная связь в уголовном праве / Т. В. Церетели. – Москва: Госюриздат., 1963. – 382 с.

Ярмыш Н. И. Теоретические проблемы причинно-следственной связи в уголовном праве (философско-правовой анализ) / Н. И. Ярмыш. – Харьков: Право, 2003. – 512 с.

Наукові статті

Бажанов М. И. О различных трактовках некоторых признаков объективной стороны преступления в науке уголовного права / М. И. Бажанов // Проблеми законності. – Харків, 1999. – Вип. 40. – С. 145–155.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, підручники, навчальні посібники

Курс советского уголовного права (часть Общая). – Т. 1. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1968. – 646 с.

Курс советского уголовного права: в 6-ти т. – Ч. Общая. – Т. II: Преступление. – Москва: Наука, 1970. – 516 с.

Панов Н. И. Уголовно-правовое значение способа совершения преступления: учеб. пособие / Н. И. Панов. – Харьков: Юрид. ин-т, 1984. – 111 с.

Монографії

Велиев И. В.-оглы Об объективной стороне преступления / И. В.-оглы Велиев. – Москва: Москов. ун-т МВД России, ООО “ЮРКОМПАНИ”, 2009. – 272 с.

Гаухман Л. Д. Квалификация преступлений: закон, теория, практика / Л. Д. Гаухман. – Москва: ЗАО ЮрИнфоР. – 2013. – 576 с.

Землюков С. В. Уголовно-правовые проблемы преступного вреда / С. В. Землюков. – Новосибирск: Изд-во Новосибир. ун-та, 1991. – 244 с.

Зинченко И. А. Составные преступления / И. А. Зинченко. – Харьков: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2005. – 176 с.

Козаченко И. Я. Проблемы причины и причинной связи в институтах Общей и Особенной частей отечественного уголовного права: вопросы теории, оперативно-следственной и судебной практики / И. Я. Козаченко. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2003. – 791 с.

Козлов А. П. Понятие преступления / А. П. Козлов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 819 с.

Кузнецова Н. Ф. Значение преступных последствий для уголовной ответственности / Н. Ф. Кузнецова. – Москва: Госюриздат, 1958. – 220 с.

Мальцев В. В. Проблема уголовно-правовой оценки общественно опасных последствий / В. В. Мальцев. – Саратов: Изд-во СГУ, 1989. – 192 с.

Музыка А. А. Причинная связь: уголовно-правовой очерк / А. А. Музыка, С. Р. Багиров. – Хмельницкий: Изд-во Хмельниц. ун-та управления и права, 2009. – 112 с.

Тер-Акопов А. А. Преступление и проблемы нефизической причинности в уголовном праве / А. А. Тер-Акопов. – Москва: ЮРКНИГА, 2003. – 480 с.

Фефелов П. А. Общественная опасность преступного

деяния и основание уголовной ответственности: основные методологические проблемы / П. А. Фефелов. – Москва: Юрид. лит., 1972. – 151 с.

Чубарев В. Л. Тяжесть преступного деяния / В. Л. Чубарев. – Киев: Выща шк., 1992. – 171 с.

Шевченко С. В. Злочини з похідними наслідками / С. В. Шевченко. – Харків: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2005. – 216 с.

Ярмыш Н. Н. Действие как признак объективной стороны преступления: проблемы психологической характеристики / Н. Н. Ярмыш. – Харьков: Основа, 1999. – 84 с.

Наукові статті

Мошкош Я. Зміст та об'єктивні форми злочинної дії / Я. Мошкош // Право України. – 1996. – № 11. – С. 53–57.

Романов С. Обман як спосіб злочинної діяльності / С. Романов // Право України. – 1997. – № 12. – С. 87–88.

Сичов П. Обстановка вчинення злочину: проблемні питання / П. Сичов // Право України. – 1998. – № 6. – С. 106–107.

Тимчук О. Л. Необхідний та випадковий причинний зв'язок у кримінальному праві: дискусійні аспекти / О. Л. Тимчук // Вісн. Запоріз. юрид. ін-ту. – 2001. – № 1 (14). – С. 184–188.

Тема 7. Суб'єкт злочину

1. Поняття суб'єкта злочину. Співвідношення понять “суб'єкт злочину” та “особа злочинця”. Загальний та спеціальний суб'єкти.

2. Ознаки загального суб'єкта злочину. Проблема визнання юридичних осіб суб'єктами злочину в науці кримінального права. Вирішення цього питання в кримінальному законодавстві України.

3. Поняття неосудності та її критерії. Формула неосудності, її значення. Обмежена осудність, її відмежування від не-

осудності. Правові наслідки обмеженої неосудності.

4. Проблема відповідальності за злочини, вчинені у стані сп'яніння.

5. Спеціальний суб'єкт злочину: його види, ознаки, значення. Співвідношення із загальним суб'єктом.

6. Проблема обґрунтованості вікового порогу кримінальної відповідальності неповнолітніх.

СПИСОК ОBOB'ЯЗKOBOЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, енциклопедії

Курс уголовного права. Общая часть: Учение о преступлении: [учеб. для вузов] / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2002. – Т. 1. – 624 с. (Гл. IX: Субъект преступления. – С. 264–296).

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т. 1: Преступление и наказание. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с. – С. 384–437.

Энциклопедия уголовного права. – Т. 4: Состав преступления. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2005. – 798 с. (Гл. III: Субъект преступления. – С. 503–628).

Монографії, навчальні посібники

Антонян Ю. М. Личность преступника / Ю. М. Антонян, В. Н. Кудрявцев, В. Е. Эминов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 366 с.

Бурдін В. М. Осудність та неосудність (кримінально-правове дослідження) / В. М. Бурдін. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2010. – 780 с.

Гришук В. К. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: порівняльно-правове дослідження / В. К. Гришук, О. Ф. Пасека. – Львів: ЛДУВС, 2013. – 248 с.

Зайцев О. В. Обмежена осудність у кримінальному праві України / О. В. Зайцев. – Харків: Майдан, 2007. – 240 с.

Лень В. В. Осудність у кримінальному праві і законодавстві / В. В. Лень. – Дніпропетровськ: Дніпропетров. держ.

ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2008. – 180 с.

Михеев Р. И. Проблемы вменяемости и невменяемости в советском уголовном праве / Р. И. Михеев. – Владивосток: Изд-во ДВГУ, 1983. – 300 с.

Никифоров А. С. Юридическое лицо как субъект преступления и уголовной ответственности / А. С. Никифоров. – Москва: АО “Центр ЮрИнфоР”, 2003. – 204 с.

Трахтеров В. С. Вменяемость и невменяемость в уголовном праве (Исторический очерк): учеб. пособие / В. С. Трахтеров. – Харьков: УкрЮА, 1992. – 83 с.

Трахтеров В. С. Вменяемость по советскому уголовному праву: конспект лекции / В. С. Трахтеров. – Харьков: Юрид. ин-т, 1966. – 15 с.

Устименко В. В. Специальный субъект преступления / В. В. Устименко. – Харьков: Выща шк., 1989. – 104 с.

Наукові статті

Дудоров О. Проблема юридичної особи як суб’єкта злочину та її вирішення у проектах КК України / О. Дудоров // Вісн. Акад. прав. наук України. – 1999. – № 2. – С. 133–141.

Гришук В. Встановлення кримінальної відповідальності колективних суб’єктів у зарубіжних державах: до історії проблеми / В. Гришук, О. Пасека // Право України. – 2011. – № 9. – С. 50–61.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, підручники

Курс советского уголовного права (часть Общая). – Т. 1. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1968. – 646 с.

Курс советского уголовного права: в 6-ти т. – Ч. Общая. – Т. II: Преступление. – Москва: Наука, 1970. – 516 с.

Монографії

Андриенко В. А. Уголовная ответственность: понятие, проблемы реализации и половозрастной дифференциации / В. А. Андриенко, В. П. Лесниченко, Ю. Е. Пудовочкин, П. В. Разумов; под ред. Ю. Е. Пудовочкина. – Москва: Юрлитинформ, 2006. – 384 с.

Антонян Ю. М. Преступность и психические аномалии / Ю. М. Антонян, С. В. Бородин. – Москва: Наука, 1987. – 206 с.

Байбарин А. А. Уголовно-правовая дифференциация возраста: монография / А. А. Байбарин. – Москва: Высш. шк., 2009. – 252 с.

Бирюков П. Н. Уголовная ответственность юридических лиц за преступления в сфере экономики (опыт иностранных государств) / П. Н. Бирюков. – Москва: Юрлитинформ, 2008. – 136 с.

Бурдін В. М. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені в стані сп'яніння / В. М. Бурдін. – Київ: Атіка, 2005. – 160 с.

Бурдін В. М. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені в стані сильного душевного хвилювання / В. М. Бурдін. – Ленинград: ПАІС, 2006. – 200 с.

Бурлаков В. Н. Уголовное право и личность преступника. – Санкт-Петербург: Издат. Дом С.-Петербур. гос. ун-та; Изд-во юрид. фак-та С.-Петербур. гос. ун-та, 2006. – 240 с.

Габиани А. А. Уголовная ответственность за преступления, совершенные в состоянии опьянения / А. А. Габиани. – Тбилиси: Мецниереба, 1968. – 160 с.

Гаухман Л. Д. Квалификация преступлений: закон, теория, практика / Л. Д. Гаухман. – Москва: ЗАО ЮрИнфоР, 2013. – 576 с.

Дагель П. С. Учение о личности преступника в советском уголовном праве / П. С. Дагель. – Владивосток: Изд. ДВГУ, 1970 – С. 9–16.

Дементьев О. М. Проблемы возраста уголовной ответственности : лекции к курсу / О. М. Дементьев, О. П. Копылова. –

Тамбов: Изд-во ГОУ ВПО ТГТУ, 2010. – 80 с.

Иванов Н. Г. Аномальный субъект преступления: проблемы уголовной ответственности: учеб. пособие / Н. Г. Иванов. – Москва: Закон и право, ЮНИТИ, 1998. – 224 с.

Клименко В. А. Обмежена осудність: поняття, критерії та примусове лікування / В. А. Клименко, В. Б. Первомайський, Т. М. Приходько. – Київ: Атіка, 2011. – 180 с.

Магарін М. С. Суб'єкт злочину за новим кримінальним законодавством України: монографія / М. С. Магарін, Д. В. Бараненко; під ред. д-ра юрид. наук, проф. Є. Л. Стрельцова. – Одеса: Астропринт, 2001. – 104 с.

Марчак В. Я. Обмежена осудність: психолого-правовий зміст / В. Я. Марчак. – Чернівці: ЧНУ, 2010. – 400 с.

Михеев Р. И. Уголовная ответственность юридических лиц: за и против: [монография] / Р. И. Михеев, А. Г. Корчагин, А. С. Шевченко. – Владивосток: Изд-во Дальневост. ун-та, 1999. – 76 с.

Назаренко Г. В. Невменяемость: уголовно-релевантные психические состояния / Г. В. Назаренко. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2002. – 207 с.

Назаренко Г. В. Уголовно-релевантные психические состояния лиц, совершивших преступления и общественно опасные деяния / Г. В. Назаренко. – Москва: Ось-89, 2001. – 240 с.

Орлов В. С. Субъект преступления по советскому уголовному праву / В. С. Орлов. – Москва: Госюриздат, 1958. – 260 с.

Орымбаев Р. Специальный субъект преступления / Р. Орымбаев. – Алма-Ата: Наука, 1977. – 153 с.

Павлов В. Г. Субъект преступления / В. Г. Павлов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2001. – 318 с.

Сидоров Б. В. Аффект. Его уголовноправовое и криминологическое значение: соц.-психол. и прав. исслед. / Б. В. Сидоров. – Казань: Изд-во КазГУ, 1978. – 160 с.

Ситковская О. Д. Аффект: криминально-психологическое исследование / О. Д. Ситковская. – Москва: Юрлитинформ,

2001. – 240 с.

Спасенников Б. А. Состояние опьянения и его уголовно-правовое значение (теория, уголовно-правовое регулирование, практика) / Б. А. Спасенников, С. Б. Спасенников. – Москва: Юрлитинформ, 2011. – 144 с.

Спасенников Б. А. Невменяемость в уголовном праве / Б. А. Спасенников, С. Б. Спасенников. ~ Москва: Юрлитинформ, 2013. ~ 256 с.

Терентьев В. И. Уголовная ответственность специального субъекта преступления по уголовному праву Украины / В. И. Терентьев. – Николаев: Дизайн и полиграфия, 2004. – 190 с.

Чучаев А. И. Уголовно-правовой статус иностранного гражданина: понятие и характеристика / А. И. Чучаев, А. А. Крупцов. – Москва: Проспект, 2010. – 184 с.

Шавгулидзе Т. Г. Аффект и уголовная ответственность / Т. Г. Шавгулидзе. – Тбилиси: Мецниереба, 1973. – 214 с.

Наукові статті

Бирюков П. Н. Вопросы уголовной ответственности юридических лиц в Бельгии / П. Н. Бирюков // Уголовное право и криминология: современное состояние и перспективы развития: сб. науч. трудов. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 2007. – Вып. 3 – 288 с.

Голіна В. Проблеми боротьби зі злочинністю неповнолітніх з психічними аномаліями / В. Голіна, В. Ємельянов, П. Петрюк // Право України. – 2005. – № 10. – С. 74.

Савченко О. Про юридичну оцінку суспільно небезпечних вчинків, скоєних підлітками віком від 11 до 14 років / О. Савченко // Право України. – 1999. – № 9. – С. 72–75.

Тема 8. Суб'єктивна сторона злочину

1. Поняття суб'єктивної сторони та її значення. Обов'язкові та факультативні ознаки суб'єктивної сторони

складу злочину.

2. Принцип суб'єктивного ставлення. Конституція України та ст. 2 КК про значення вини. Поняття вини, її обов'язкові ознаки. Форми вини. Основні теорії вини в кримінальному праві.

3. Умисел та його види. Критерії відмежування непрямого умислу від прямого.

4. Необережність та її види. Відмежування злочинної самовпевненості від непрямого умислу. Злочинна недбалість. Її об'єктивний та суб'єктивний критерії.

5. Випадок (казус) та його відмінність від злочинної недбалості. Правове значення випадку.

6. Проблема змішаної та подвійної форми вини в науці кримінального права та кримінально-правовій практиці.

7. Мотив, мета та емоції, їх кримінально-правове значення. Проблема мотивації у кримінальному праві.

8. Юридична та фактична помилки. Їх види, вплив на вину та кримінальну відповідальність.

СПИСОК ОBOB'ЯЗКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, підручники

Курс уголовного права. Общая часть. – Т. 1: Учение о преступлении: [учеб. для вузов] / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2002. – 624 с. (Гл. X: Субъективная сторона преступления. – С. 297–360).

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т.1: Преступление и наказание. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с. – С. 438–509.

Энциклопедия уголовного права. – Т. 4: Состав преступления. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2005. – 798 с. (Гл. V: Субъективная сторона преступления. – С. 629–787).

Монографії

Вереша Р. В. Поняття вини як елемент змісту кримінального права України / Р. В. Вереша. – Київ: Атіка, 2005. – 224 с.

Воробей П. А. Кримінальне-правове ставлення в вину / П. А. Воробей. – Київ: Атіка, 2009. – 176 с.

Дагель П. С. Неосторожность. Уголовно-правовые и криминологические проблемы / П. С. Дагель. – Москва: Юрид. лит., 1977. – 144 с.

Дагель П. С. Субъективная сторона преступления и ее установление / П. С. Дагель, Д. П. Котов. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1974. – 244 с.

Злобин Г. А. Умысел и его формы / Г. А. Злобин, Б. С. Никифоров. – Москва: Юрид. лит., 1972. – 264 с.

Рарог А. И. Квалификация преступлений по субъективным признакам / А. И. Рарог. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2002. – 304 с.

Савченко А. В. Мотив і мотивація злочину / А. В. Савченко. – Київ: Атіка, 2002. – 144 с.

Угрехелидзе М. Г. Проблема неосторожной вины в уголовном праве / М. Г. Угрехелидзе. – Тбилиси: Мецниереба, 1976. – 132 с.

Якушин В. А. Ошибка и ее уголовно-правовое значение / В. А. Якушин. – Казань: Изд-во Казанск. ун-та, 1986. – 126 с.

Навчальні посібники, тексти лекцій

Борисов В. І. Необережність та її види: текст лекції / В. І. Борисов. – Харків: Юрид. ін-т, 1991. – 23 с.

Ломако В. А. Зміст умислу і його види: текст лекції / В. А. Ломако. – Харків: Юрид. ін-т, 1991. – 15 с.

Пинаев А. А. Особенности составов преступлений с двойной и смешанной формами вины: учеб. пособие / А. А. Пинаев. – Харьков: Юрид. ин-т, 1984. – 52 с.

Наукові статті

Дудоров О. Специфіка юридичної помилки при вчиненні злочинів зі змішаною протиправністю / О. Дудоров // Право України. – 2011. – № 9. – С. 82–91.

Лунеев В. В. Предпосылки объективного вменения и принцип виновной ответственности / В. В. Лунеев // Государство и право. – 1992. – № 9. – С. 54–62.

Мальков В. П. Субъективное основание уголовной ответственности / В. П. Мальков // Государство и право. – 1995. – № 1. – С. 91–99.

Федитник В. М. Поняття складної вини в доктрині кримінального права: історико-правовий аспект / В. М. Федитник // Наше право. – 2006. – № 2. – С. 62–67.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, підручники

Курс советского уголовного права: Ч. Общая. – Т. 1. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1968. – 646 с.

Курс советского уголовного права: в 6-ти т. – Ч. Общая. – Т. II: Преступление. – Москва: Наука, 1970. – 516 с.

Монографії

Бурдін В. М. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені в стані сильного душевного хвилювання / В. М. Бурдін. – Львів: ПАІС, 2006. – 200 с.

Волков Б. С. Детерминистическая природа преступного поведения / Б. С. Волков. – Москва: Изд-во РУДН, 2004. – 128 с.

Волков Б. С. Мотив и квалификация преступлений / Б. С. Волков. – Казань: Изд-во КазГУ, 1968. – 166 с.

Волков Б. С. Мотивы преступлений / Б. С. Волков. – Казань: Изд-во КазГУ, 1982. – 152 с.

Гарбатович Д. А. Квалификация уголовно-правовых деяний по субъективной стороне / Д. А. Гарбатович. – Москва:

Юрлитинформ, 2009. – 192 с.

Гаухман Л. Д. Квалификация преступлений: закон, теория, практика / Л. Д. Гаухман. – Москва: ЗАО ЮрИнфоР, 2013. – 576 с.

Квашис В. Е. Ответственность за неосторожность / В. Е. Квашис, Ш. Д. Махмудов. – Душанбе: Ирфон, 1975. – 108 с.

Кириченко В. Ф. Значение ошибки по советскому уголовному праву / В. Ф. Кириченко. – Москва: Изд-во АН СССР, 1952. – 96 с.

Коржанський М. Й. Презумпція невинуватості і презумпція вини / М. Й. Коржанський. – Київ: Атіка, 2004. – 216 с.

Лунеев В. В. Субъективное вменение / В. В. Лунеев. – Москва: Спарк, 2000. – 70 с.

Макашвили В. Г. Уголовная ответственность за неосторожность: монография / В. Г. Макашвили. – Москва: Госюриздат, 1957. – 211 с.

Нерсесян В. А. Ответственность за неосторожные преступления / В. А. Нерсесян. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2002. – 223 с.

Петин И. А. Осознанное и неосознанное в учении о преступлении / И. А. Петин. – Москва: Юрлитинформ, 2010. – 336 с.

Рарог А. И. Вина в советском уголовном праве / А. И. Рарог. – Саратов: Изд-во СГУ, 1987. – 186 с.

Рарог А. И. Субъективная сторона преступления и квалификация преступлений / А. И. Рарог. – Москва: ООО “Профобразование”, 2001. – 133 с.

Склярлов С. В. Вина и мотивы преступного поведения / С. В. Склярлов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 326 с.

Тарарухин С. А. Установление мотива и квалификация преступления / С. А. Тарарухин. – Киев: Выща шк., 1977. – 149 с.

Толкаченко А. А. Проблемы субъективной стороны преступления / А. А. Толкаченко. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 176 с.

Утевский Б. С. Вина в советском уголовном праве /

Б. С. Утевский. – Москва: Госюриздат., 1950. – 320 с.

Филановский И. Г. Социально-психологическое отношение субъекта к преступлению / И. Г. Филановский. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1970. – 174 с.

Шавгулидзе Т. Г. Аффект и уголовная ответственность / Т. Г. Шавгулидзе. – Тбилиси: Мецниереба, 1973. – 214 с.

Якушин В. А. Субъективное вменение и его значение в уголовном праве / В. А. Якушин. – Тольятти: Тол ПИ, 1998. – 296 с.

Наукові статті

Дагель П. С. Обстоятельства, исключающие виновность субъекта и влияющие на форму вины / П. С. Дагель // Сов. юстиция. – 1973. – № 3. – С. 14–16.

Кригер Г. Ещё раз о смешанной форме вины / Г. Кригер // Сов. юстиция. – 1967. – № 3. – С. 5–7.

Селезнёв М. Умысел как форма вины / М. Селезнёв // Рос. юстиция. – 1997. – № 3. – С. 11–12.

Скляров С. В. Влияние смягчающих и отягчающих обстоятельств на степень вины лица, совершившего преступление / С. В. Скляров // Вестн. Рос. прав. акад. – 2004. – № 2. – С. 69–72.

Тема 9. Стадії вчинення злочину

1. Поняття та види стадій вчинення злочину.

2. Закінчений злочин, його види та значення. Момент закінчення злочинів з матеріальним, формальним, усіченим складом. Незакінчений злочин та його види.

3. Готування до злочину, його ознаки, відмежування від виявлення наміру. Звільнення від кримінальної відповідальності за готування до злочину.

4. Замах на злочин, його об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Види замаху. Відмежування замаху на злочин від готування до злочину та закінченого злочину. Непридатний замах, його

види та значення.

5. Підстави та межі кримінальної відповідальності за незакінчений злочин.

6. Добровільна відмова від вчинення злочину та її значення.

7. Дійове каяття та його відмінність від добровільної відмови. Правове значення дійового каяття.

СПИСОК ОBOB'ЯЗКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, енциклопедії

Курс уголовного права. Общая часть. – Т. 1: Учение о преступлении: [учеб. для вузов] / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2002.– 624 с. (Гл. XI: Неоконченное преступление – С. 361–380).

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т. 1: Преступление и наказание. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с. – С. 529–572.

Энциклопедия уголовного права. – Т. 5: Неоконченное преступление. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2006. – 464 с.

Монографії

Бурдін В. М. Стадії вчинення злочину (кримінальне правове дослідження) / В. М. Бурдін. ~ Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. ~ 304 с.

Горностай А. В. Кримінальна відповідальність за замах на злочин / А. В. Горностай. – Харків: Юрайт, 2013. – 232 с.

Дурманов Н. Д. Стадии совершения преступления по советскому уголовному праву / Н. Д. Дурманов. – Москва: Госюриздат, 1955. – 210 с.

Иванчина С. А. Оконченное преступление / С. А. Иванчина. – Москва: Юрлитинформ, 2013. – 192 с.

Козлов А. П. Учение о стадиях совершения преступления / А. П. Козлов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс,

2002. – 353 с.

Красницький І. В. Відповідальність за замах на злочин за кримінальним правом України / І. В. Красницький, Л. С. Щутяк. – Львів: ЛДУВС, 2015. – 224 с.

Кузнецова Н. Ф. Избранные труды / Н. Ф. Кузнецова. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2003. – 834 с. (Ответственность за приготовление к преступлению и покушение на преступление по советскому уголовному праву – С. 210–399).

Маслак Н. В. Кримінальна відповідальність за готування до злочину / Н. В. Маслак. – Харків: Право, 2010. – 232 с.

Панько К. А. Добровольный отказ от преступления по советскому уголовному праву / К. А. Панько. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1975. – 147 с.

Ситникова А. И. Приготовление к преступлению и покушение на преступление / А. И. Ситникова. – Москва: Ось-89, 2006. – 160 с.

Тер-Акопов А. А. Добровольный отказ от совершения преступления / А. А. Тер-Акопов. – Москва: Юрид. лит., 1982. – 96 с.

Тишкевич И. С. Приготовление и покушение по советскому уголовному праву / И. С. Тишкевич. – Москва: Госюриздат., 1958. – 260 с.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, підручники

Курс советского уголовного права. – Ч. общая. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1968. – Т. 1. – 647 с. (Гл. 11: Стадии совершения преступления).

Курс советского уголовного права: в 6-ти т. – Ч. Общая. – Т. II: Преступление. – Москва: Наука, 1970. – 516 с.

Уголовный закон. Опыт теоретического моделирования / Г. З. Анашкин, С. В. Бородин, И. М. Гальперин и др.; отв. ред. В. Н. Кудрявцев, С. Г. Келина – Москва: Наука, 1987. – 276 с. (Гл. 9: Неоконченное преступление. – С. 93–98).

Монографії

Гаухман Л. Д. Квалификация преступлений: закон, теория, практика / Л. Д. Гаухман. – Москва: ЗАО ЮрИнфоР, 2013. – 576 с.

Звечаровский И. Э. Добровольный отказ от доведения преступления до конца / И. Э. Звечаровский. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 88 с.

Назаренко Г. В. Неоконченное преступление и его виды / Г. В. Назаренко. – Москва: Ось-89, 2003. – 160 с.

Редин М. П. Преступления по степени их завершенности / М. П. Редин. – Москва: Юрлитинформ, 2006. – 200 с.

Ситникова А. И. Русские криминалисты о неоконченных видах преступлений / А. И. Ситникова. – Москва: Юрлитинформ, 2013. – 168 с.

Тадевосян Л. З. Неоконченные преступления / Л. З. Тадевосян. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2008. – 207 с.

Навчальні посібники, тексти лекцій

Иванов В. Д. Ответственность за покушение на преступление: учеб. пособие / В. Д. Иванов. – Караганда: ВШ МВД СССР, 1974. – 117 с.

Караулов В. Ф. Стадии совершения преступления: учеб. пособие / В. Ф. Караулов. – Москва: ВЮЗИ, 1982. – 60 с.

Тихий В. П. Стадії вчинення злочину: конспект лекцій / В. П. Тихий. – Харків: НЮАУ, 1996. – 30 с.

Тихий В. П. Злочин, його види та стадії: науково-практичний коментар / В. П. Тихий, М. І. Панов. – Київ: Промені, 2007. – 40 с.

Тема 10. Співучасть у злочині

1. Поняття та значення співучасті за кримінальним правом. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті. Проблеми співучасті в науці кримінального права. Теорії співучасті (акце-

сорна, неакцесорна, змішана).

2. Види співучасників, критерії їх розподілу.

3. Форми співучасті. Об'єктивний та суб'єктивний критерії розподілу форм співучасті.

4. Підстави та межі кримінальної відповідальності співучасників. Питання вини при співучасті у злочині.

5. Спеціальні питання відповідальності за співучасть у злочині:

а) співучасть у злочині зі спеціальним суб'єктом;

б) провокація злочину;

в) ексцес виконавця (співучасника);

г) безнаслідкова співучасть у злочині;

д) невдале підбурювання, пособництво;

е) добровільна відмова співучасників.

6. Причетність до злочину та її види; відмежування причетності від співучасті. Необережне сопричинення.

СПИСОК ОBOB'ЯЗKOBOЇ ЛІTEPAТУPИ ДО ТЕМИ

Курси, енциклопедії, постанови ПBCУ

Курс уголовного права. Общая часть. – Т. 1: Учение о преступлении: [учеб. для вузов] / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2002. – 624 с. (Гл. XI: Неоконченное преступление – С. 361–380).

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т.1: Преступление и наказание. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с. – С. 573–621.

Энциклопедия уголовного права. – Т. 6: Соучастие в преступлении. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2007. – 564 с.

Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: постанова Пленуму Верховного Суду України № 13 від 23.12.2005 р.

Монографії

Абакумова Ю. В. Інститут співучасті в кримінальному праві України: природа, сутність, сучасні проблеми визначення / за заг. ред. В. Г. Лукашевича. – Запоріжжя: Класич. приват. ун-т, 2012. – 320 с

Арутюнов А. А. Соучастие в преступлении / А. А. Арутюнов. – Москва: Статус, 2013. – 408 с.

Бурчак Ф. Г. Соучастие: социальные, криминологические и правовые проблемы / Ф. Г. Бурчак. – Киев: Выща шк., 1986. – 208 с.

Вознюк А. А. Кримінально-правові ознаки організованих груп і злочинних організацій / А. А. Вознюк. ~ Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. ~ 192 с.

Иванов Н. Г. Понятие и формы соучастия в советском уголовном праве. Онтологический аспект / Н. Г. Иванов. – Саратов: Изд-во СГУ, 1991. – 128 с.

Кваша О. О. Співучасть у злочині: структура та відповідальність / О. О. Кваша. – Київ: ІДПНАН України; РВВ ЛДУВС, 2013. – 560 с.

Кваша О. О. Виконавець злочину у структурі співучасті / О. О. Кваша, Д. М. Харко. ~ Київ, 2015. ~ 224 с.

Ковалев М. И. Соучастие в преступлении. Часть вторая: виды соучастников и формы участия в преступной деятельности / М. И. Ковалев. – Свердловск: Юрид. ин-т, 1962. – 276 с.

Ковалев М. И. Соучастие в преступлении / М. И. Ковалев. – Ч. I: Понятие соучастия. – Свердловск: Юрид. ин-т, 1960. – 288 с.

Козлов А. П. Соучастие: традиции и реальность / А. П. Козлов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2001. – 362 с.

Новицький Г. В. Співучасть у злочині та причетність до злочину за кримінальним правом України: проблеми кваліфікації : [монографія] / Г. В. Новицький, В. І. Педан, В. В. Рибачук. – Донецьк : Юго-Восток, 2012. – 238 с.

Разгильдиев Б. Т. Уголовно-правовые проблемы прикосновенности к преступлению / Б. Т. Разгильдиев; под ред. А. П. Горшенева. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1981. –

Автореферати

Гродецький Ю. В. Добровільна відмова при співучасті: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Ю. В. Гродецький. – Харків, 2002.

Гуторова Н. А. Совершение преступления организованной группой лиц: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Н. А. Гуторова. – Харьков, 1996.

Орловський Р. С. Кримінальна відповідальність за пособництво вчинення злочину: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Р. С. Орловський. – Харків, 2000.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, підручники

Курс советского уголовного права: часть Общая. – Т. 1. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1968. – 646 с.

Курс советского уголовного права: в 6-ти т. – Ч. Общая. – Т. II: Преступление. – Москва: Наука, 1970. – 516 с.

Монографії

Аветисян С. С. Соучастие в преступлениях со специальным составом / С. С. Аветисян. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 467 с.

Бабий Н. А. Множественность лиц в преступлении и проблемы учения о соучастии / Н. А. Бабий. ~ Москва: Юрлитинформ, 2013. ~ 720 с

Бурчак Ф. Г. Учение о соучастии по советскому уголовному праву / Ф. Г. Бурчак. – Киев: Наук. думка, 1969. – 216 с.

Бушуев И. А. Ответственность за укрывательство преступлений и недоносительство / И. А. Бушуев. – Москва: Юрид. лит., 1965. – 138 с.

Галиакбаров Р. Р. Групповое преступление. Постоянные и переменные признаки / Р. Р. Галиакбаров. – Свердловск:

Юрид. ин-т, 1973. – 140 с.

Гаухман Л. Д. Квалификация преступлений: закон, теория, практика / Л. Д. Гаухман. – Москва: ЗАО ЮрИнфоР, 2013. – 576 с.

Гришаев П. И. Соучастие по советскому уголовному праву / П. И. Гришаев, Г. А. Кригер. – Москва: Госюриздат, 1959. – 255 с.

Демидова Л. М. Кримінальна відповідальність за створення злочинної організації / Л. М. Демидова. – Харків: Вид-во СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2005. – 256 с.

Иванова Л. В. Эксцесс исполнителя преступления / Л. В. Иванова; под ред. А. В. Шеслера. ~ Тюмень: Тюмен. гос. акад. мир. экономики, управления и права, 2009. ~ 120 с.

Кваша О. О. Організація злочину. Кримінальне-правове та кримінологічне дослідження / О. О. Кваша. – Київ: ІДПНАН України, 2003. – 216 с.

Лапунин М. М. Вторичная преступная деятельность: понятие, виды, проблемы квалификации, криминализации и пенализации / М. М. Лапунин. – Москва: Волтерс Клувер, 2006. – 240 с.

Лемешко О. М. Кримінально-правова оцінка потурання вчиненню злочину / О. М. Лемешко. – Харків: ФІНН, 2003. – 160 с.

Павлухин А. Н. Виды и ответственность соучастников преступления / А. Н. Павлухин. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2007. – 142 с.

Палий В. В. Вовлечение в совершение преступления и склонение к совершению преступления или антиобщественных действий / В. В. Палий. – Владимир, 2006. – 156 с.

Ситникова А. И. Доктринальные модели и законодательные конструкции института соучастия в преступлении / А. И. Ситникова. – Москва: Юрлитинформ, 2009. – 184 с.

Смирнов В. Г. Понятие прикосновенности по советскому уголовному праву / В. Г. Смирнов. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1957. – 129 с.

Тельнов П. Ф. Ответственность за соучастие в преступлении / П. Ф. Тельнов. – Москва: Юрид. лит., 1974. – 208 с.

Трайнин А. Н. Учение о соучастии / А. Н. Трайнин. –

Москва: НКЮ СССР, 1941. – 160 с.

Ус О. В. Кримінальна відповідальність за підбурювання до злочину. – Харків: Вид-во ФО-П Вапнярчук Н. М., 2007. – 264 с.

Утевский Б. С. Соучастие в преступлении / Б. С. Утевский. – Москва: Госиздат, 1939.

Хабибуллин М. Х. Ответственность за укрывательство преступлений и недоносительство по советскому уголовному праву / М. Х. Хабибуллин. – Казань: Изд-во КазГУ, 1984. – 136 с.

Шаргородский М. Д. Избранные работы по уголовному праву. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2003. – 434 с.

Шнейдер М. А. Соучастие в преступлении по советскому уголовному праву / М. А. Шнейдер. – Москва: ВЮЗИ, 1958. – 98 с.

Навчальні посібники, тексти лекцій

Галиакбаров Р. Р. Квалификация групповых преступлений / Р. Р. Галиакбаров. – Москва: Юрид. лит., 1980. – 80 с.

Галиакбаров Р. Р. Совершение преступления группой лиц: учеб. пособие / Р. Р. Галиакбаров. – Омск: НИ и РИО ВШ МВД СССР, 1980. – 101 с.

Гуторова Н. А. Соучастие в преступлении по уголовному праву Украины: учеб. пособие / Н. А. Гуторова. – Харьков: Рубикон, 1997. – 102 с.

Зелинский А. Ф. Соучастие в преступлении: лекция / А. Ф. Зелинский. – Волгоград: НИ и РИО ВСШ МВД СССР. – 1971. – 43 с.

Красиков Ю. А. Соучастие в преступлении: лекция / Ю. А. Красиков. – Москва: НОРМА, 1996. – 48 с.

Митрофанов І. І. Співучасть у злочині: навч. посіб. / І. І. Митрофанов. – Одеса: Фенікс, 2012. – 208 с.

Новицький Г. В. Поняття і форми співучасті у злочині за кримінальним правом України: наук.-практ. посіб. / Г. В. Новицький. – Київ: Выща шк., 2001. – 96 с.

Тельнов П. Ф. Ответственность за соучастие в преступлении: учеб. пособие / П. Ф. Тельнов. – Москва: ВЮЗИ, 1978. –

84 с.

Царегородцев А. М. Ответственность организаторов преступлений: учеб. пособие / А. М. Царегородцев. – Омск: НИ и РИО ВШМ МВД СССР, 1978. – 72 с.

Шатов С. А. Соучастие в преступлении: учеб. пособие / С. А. Шатов. ~ Санкт-Петербург: Юрид. Центр-Пресс, 2012. ~ 215 с.

Т е м а 11. Повторність, сукупність, рецидив (множинність злочинів)

1. Поняття множинності злочинів як інституту кримінального права. Соціальна та юридична характеристика множинності злочинів. Їх значення. Проблеми множинності в науці кримінального права.

2. Одиначний злочин як структурний елемент множинності злочинів: поняття, види, значення.

3. Повторність злочинів: поняття, ознаки, види, значення, відмежування від суміжних понять.

4. Сукупність як вид множинності злочинів: поняття, ознаки, види, значення, співвідношення з повторністю злочинів. Відмежування ідеальної та реальної сукупності злочинів. Співвідношення сукупності злочинів з конкуренцією норм.

5. Поняття рецидиву, його види, значення. Співвідношення з повторністю та сукупністю.

6. Правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву злочинів.

СПИСОК ОBOB'ЯЗКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, енциклопедії, постанови ПВСУ

Курс уголовного права. Общая часть. – Т. 1: Учение о преступлении: [учеб. для вузов] / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2002. – 624 с. (Гл. XIV: Множественность преступлений. – С. 506–540).

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред.

А. И. Коробеева. – Т.1: Преступление и наказание. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с. (Гл. XV – С. 622–674).

Энциклопедия уголовного права. – Т. 3: Понятие преступления. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2005. – 522 с. (Гл. IV–V).

Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив та їх правові наслідки: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 7 від 04.06.2010 р.

Монографії

Бажанов М. И. Множественность преступлений по уголовному праву Украины / М. И. Бажанов. – Харьков: Право, 2000. – 128 с.

Зинченко И. А. Составные преступления / И. А. Зинченко. – Харьков: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2005. – 176 с.

Зінченко І. О. Одичні злочини: поняття, види, кваліфікація / І. О. Зінченко, В. І. Тютюгін. – Харків: Фінн, 2010. – 256 с.

Зінченко І. О. Множинність злочинів: поняття, види, призначення покарання / І. О. Зінченко, В. І. Тютюгін; за заг. ред. проф. Тютюгіна В. І. – Харків: Фінн, 2008. – 336 с.

Козлов А. П. Единичные и множественные преступления / А. П. Козлов, А. П. Севастьянов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр-Пресс, 2011. – 915 с.

Малков В. П. Множественность преступлений по советскому уголовному праву / В. П. Малков. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1982. – 175 с.

Созанський Т. І. Кваліфікація сукупності злочинів / Т. І. Созанський. – Львів: ЛУВС, 2012. – 240 с.

Стрижевська А. А. Сукупність злочинів за кримінальним правом України / А. А. Стрижевська. – Одеса: Фенікс, 2011. – 248 с.

Шевченко Є. В. Злочини з похідними наслідками / Є. В. Шевченко. – Харків: Вид-во СПД ФО Вапнярчук Н. М.,

2005. – 216 с.

Наукові статті

Берзин П. Поняття повторності та сукупності злочинів: особливості системно-структурних характеристик / П. Берзин // Право України. – 2011. – № 9. – С. 92–98.

Красиков Ю. Формы и виды множественности преступлений / Ю. Красиков // Сов. юстиция. – 1987. – № 23. – С. 25–26.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, підручники

Курс советского уголовного права: часть Общая. – Т. 1. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1968. – 646 с.

Курс советского уголовного права: в 6-ти т. – Часть Общая. – Т. II: Преступление. – Москва: Наука, 1970. – 516 с.

Монографії

Агаев И. Б. Проблема повторности в уголовном праве / И. Б. Агаев. – Москва: Юристь, 2004. – 157 с.

Агаев И. Б. Рецидив в системе множественности преступлений / И. Б. Агаев. – Москва: Юристь, 2002. – 108 с.

Агаев И. Б. Совокупность преступлений: понятие, виды и наказуемость / И. Б. Агаев. – Москва: ТК Велби, 2003. – 200 с.

Досаева Г. С. Множественность преступлений: генезис и перспективы развития уголовно-правового института / Г. С. Досаева. ~ Москва: Юрлитинформ, 2015. ~ 248 с.

Караев Т. Э. Повторность преступлений / Т. Э. Караев. – Москва: Юрид. лит., 1983. – 104 с.

Кафаров Т. М. Проблемы рецидива в советском уголовном праве / Т. М. Кафаров. – Баку: Элм, 1972.

Кривошеин П. К. Повторность в советском уголовном праве (теоретические и практические проблемы) / П. К. Кривошеин. – Киев: Выща шк., 1990. – 159 с.

Ларина Л. Ю. Проблемы уголовно-правовой регламен-

тации, назначения наказания и предупреждения совокупности преступлений / Л. Ю. Ларина. ~ Москва: Юрлитинформ, 2013. ~ 184 с.

Малков В. П. Повторность преступлений (Понятие и уголовно-правовое значение) / В. П. Малков. – Казань: Изд-во Каз.ГУ, 1970. – 174 с.

Малков В. П. Совокупность преступлений (вопросы квалификации и назначения наказания) / В. П. Малков. – Казань: Изд-во Каз.ГУ, 1974. – 307 с.

Никифоров А. С. Совокупность преступлений / А. С. Никифоров. – Москва: Юрид. лит., 1965. – 133 с.

Панько К. А. Вопросы общей теории рецидива в советском уголовном праве / К. А. Панько. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1988. – 190 с.

Черненко Т. Г. Множественность преступлений по российскому уголовному праву / Т. Г. Черненко. – Кемерово: Кузбассвуиздат, 2007. – 203 с.

Южанин В. Е. Проблемы рецидива преступлений и ответственности за него по уголовному праву России / В. Е. Южанин, А. В. Армашова. – Москва: Юрлитинформ, 2007. – 192 с.

Яковлев А. М. Совокупность преступлений по советскому уголовному праву / А. М. Яковлев. – Москва: Госюриздат., 1960. – 119 с.

Наукові статті, нариси, навчальні посібники

Бикеев И. Актуальные проблемы ответственности за множественность преступлений / И. Бикеев // Уголовное право. – 2001. – № 4. – С. 13–14.

Бражник Ф. Множественность преступлений – отражение их совокупной общественной опасности / Ф. Бражник // Уголовное право. – 2000. – № 3. – С. 6–10.

Дементьев С. И. Конструирование уголовно-правовых санкций с учетом повторности преступлений / С. И. Дементьев // Сов. государство и право. – 1985. – № 4. – С. 117–120.

Зінченко І. О. Види множинності злочинів: кримінально-правовий зміст і співвідношення: [наук. нарис] / І. О. Зінченко; за

наук. ред. проф. В. І. Тютюгіна. – Харків: Юрайт, 2012. – 64 с.

Панько К. А. Рецидив в советском уголовном праве: учеб. пособие / К. А. Панько. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1983. – 120 с.

Семернева Н. К. Множественность преступлений: квалификация и назначение наказания: учеб. пособие / Н. К. Семернева, Г. П. Новоселов, З. А. Николаева. – Свердловск: Юрид. ин-т, 1990. – 84 с.

Щепельков В. Проблемы конструирования института множественности преступлений / В. Щепельков // Уголовное право. – 2001. – № 1. – С. 42–46.

Т е м а 12. Обставини, що виключають злочинність діяння

1. Поняття, загальні ознаки та види обставин, що виключають злочинність діяння в законодавстві та в науці кримінального права. Підстави та склад обставин, що виключають злочинність діяння.

2. Необхідна оборона як абсолютне право людини, її значення. Норми Конституції України про право на захист від суспільно небезпечного посягання. Поняття, підстави, ознаки, мета необхідної оборони. Спеціальні види необхідної оборони. Нове в КК України в понятті необхідної оборони.

3. Перевищення меж необхідної оборони: поняття, ознаки, види, відповідальність. Проблема перевищення меж необхідної оборони в законодавстві та в науці кримінального права.

4. Уявна оборона, її відмежування від необхідної оборони. Правове значення.

5. Затримання особи, що вчинила злочин: його підстави, ознаки, кримінально-правове значення.

6. Крайня необхідність: поняття, підстави, ознаки, значення, відмежування від необхідної оборони. Визначення поняття “крайня” в науці і практиці застосування закону.

7. Фізичний та психічний примус: поняття, ознаки, правові наслідки. Проблема переборного та непереборного

примусу.

8. Виконання наказу або розпорядження: поняття, юридична природа, обов'язкові елементи, ознаки, правові наслідки.

9. Діяння, пов'язане з ризиком: поняття, підстава, ознаки, правові наслідки. Виправданість ризику.

10. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації: поняття, підстава, ознаки, правові наслідки.

11. Проблема згоди “потерпілого” на спричинення шкоди в науці кримінального права.

СПИСОК ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, енциклопедії, постанови ПВСУ

Курс уголовного права. Общая часть. – Т. 1: Учение о преступлении: [учеб. для вузов] / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2002. – 624 с. (Гл. XIII: Обстоятельства, исключают преступность деяния. – С. 455–505).

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т.1: Преступление и наказание. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с. (Гл. XVI. – С. 675–700).

Энциклопедия уголовного права. – Т. 7: Обстоятельства, исключают преступность деяния. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2007. – 723 с.

Про судову практику у справах про необхідну оборону: постанова Пленуму Верховного Суду України № 1 від 26.04.2002 р.

Монографії

Анчукова М. В. Виправданий ризик як обставина, що виключає злочинність діяння / М. В. Анчукова. – Харьков: Вид. ФО-П Вапнярчук Н. М., 2006. – 168 с.

Баулин Ю. В. Обстоятельства, исключают преступ-

ность деяния / Ю. В. Баулин. – Харьков: Основа, 1991. – 360 с.

Баулин Ю. В. Право граждан на задержание преступника / Ю. В. Баулин. – Харьков: Выща шк., 1986. – 134 с.

Баулин Ю. В. Причинение вреда с согласия “потерпевшего” как обстоятельство, исключающее преступность деяния / Ю. В. Баулин. – Харьков: Кроссруд, 2007. – 96 с.

Бурдін В. М. Кримінально-правова характеристика заподіяння шкоди життю та здоров'ю особи під час зайняття спортом / В. М. Бурдін, О. Б. Сибаль. ~ Київ: ТОВ “Центр учбової літ.”, 2015. ~ 200 с.

Дорогин Д. А. Обстоятельства, исключающие уголовную ответственность / Д. А. Дорогин. ~ Москва: Юрлитинформ, 2013. ~ 624 с.

Козак В. Н. Вопросы теории и практики крайней необходимости / В. Н. Козак. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1981. – 154 с.

Козак В. Н. Право граждан на необходимую оборону / В. Н. Козак. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1972. – 163 с.

Тишкевич И. С. Условия и пределы необходимой обороны / И. С. Тишкевич. – Москва: Юрид. лит., 1969. – 192 с.

Ткаченко В. И. Необходимая оборона по уголовному праву / В. И. Ткаченко. – Москва: Юрид. лит., 1979. – 120 с.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, підручники

Курс советского уголовного права (часть Общая). – Т. 1. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1968. – 646 с.

Курс советского уголовного права: в 6-ти т. – Ч. Общая. – Т. II: Преступление. – Москва: Наука, 1970. – 516 с.

Монографії

Антонов В. Ф. Крайняя необходимость в уголовном праве / В. Ф. Антонов. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 112 с.

Баранова Е. А. Необходимая оборона / Е. А. Баранова. – Москва: Юрлитинформ, 2007. – 152 с.

Гарбатович Д. А. Квалификация уголовно-правовых деяний по субъективной стороне / Д. А. Гарбатович. – Москва: Юрлитинформ, 2009. – 192 с.

Гринберг М. С. Проблема производственного риска в уголовном праве / М. С. Гринберг. – Москва: Госюриздат, 1963. – 132 с.

Диденко В. П. Правомерность причинения вреда преступнику при задержании / В. П. Диденко. – Киев: НИ и РИО ВШ МВД Украины, 1984. – 72 с.

Домахин С. А. Крайняя необходимость по советскому уголовному праву / С. А. Домахин. – Москва: Госюриздат., 1955. – 79 с.

Дячук С. І. Виконання наказу чи розпорядження у кримінальному праві (основні поняття, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства) / С. І. Дячук. – Київ: Атіка, 2001. – 176 с.

Истомин А. Ф. Самооборона: право и необходимые пределы / А. Ф. Истомин. – Москва: Норма, 2005. – 224 с.

Кириченко В. Ф. Основные вопросы учения о необходимой обороне в советском уголовном праве / В. Ф. Кириченко. – Москва-Ленинград: Изд-во АН СССР, 1948. – 108 с.

Красиков А. Н. Сущность и значение согласия потерпевшего в советском уголовном праве / А. Н. Красиков. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1976. – 121 с.

Меркурьев В. В. Состав необходимой обороны / В. В. Меркурьев. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 216 с.

Орехов В. В. Необходимая оборона и иные обстоятельства, исключающие преступность деяния / В. В. Орехов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2003. – 217 с.

Пархоменко С. В. Деяния, преступность которых исключается в силу социальной полезности или необходимости / С. В. Пархоменко. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 267 с.

Паше-Озерский Н. Н. Необходимая оборона и крайняя необходимость по советскому уголовному праву / Н. Н. Паше-

Озерский. – Москва: Госюриздат, 1962. – 179 с.

Плешаков А. М. Институт крайней необходимости в российском уголовном праве / А. М. Плешаков, Г. С. Шкабин. – Москва: Юрлитинформ, 2006. – 240 с.

Сидоренко Э. Л. Частные начала в уголовном праве / Э. Л. Сидоренко, М. А. Карабут. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2007. – 212 с.

Скворцов А. А. Причинение вреда жизни и здоровью при занятиях спортом: проблемы уголовно-правовой квалификации / А. А. Скворцов. – Москва: Волтерс Клувер, 2006 – 120 с.

Слуцкий И. И. Обстоятельства, исключающие уголовную ответственность / И. И. Слуцкий. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1956. – 118 с.

Смирнова Л. Н. Уголовно-правовое регулирование задержания лица, совершившего преступление / Л. Н. Смирнова. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2005. – 281 с.

Тишкевич И. С. Право граждан на задержание преступника / И. С. Тишкевич. – Минск: Изд-во БГУ, 1974. – 112 с.

Хряпінський П. В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України / П. В. Хряпінський. – Харків: Харків юрид., 2009. – 840 с.

Якубович М. И. Вопросы теории и практики необходимой обороны / М. И. Якубович. – Москва: Изд-во Москов. ун-та, 1961. – 228 с.

А в т о р е ф е р а т и

Блинська С. Г. Кримінально-правова природа затримання особи, що вчинила злочин, як обставини, що виключає злочинність діяння: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / С. Г. Блинська. – Київ, 2006. – 19 с.

Лісова Н. В. Крайня необхідність як обставина, що виключає злочинність діяння: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Н. В. Лісова. – Київ, 2007. – 20 с.

Примаченко В. Ф. Затримання особи, яка вчинила злочин, як обставина, що виключає злочинність діяння: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В. Ф. Примаченко. – Дніпропетровськ,

2008. – 20 с.

Якімець Т. І. Крайня необхідність за кримінальним правом України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Т. І. Якімець. – Київ, 2008. – 16 с.

Навчальні посібники

Бушуев Г. В. Социальная и уголовно-правовая оценка причинения вреда преступнику при задержании: учеб. пособие / Г. В. Бушуев. – Горький: ВШ МВД СССР, 1976. – 87 с.

Диденко В. П. Правомерность причинения вреда преступнику при задержании: учеб. пособие / В. П. Диденко. – Киев: НИ и РИО ВШ МВД СССР, 1984. – 72 с.

Козаченко И. Я. Спорные вопросы квалификации задержания преступника: текст лекций / И. Я. Козаченко, Е. А. Сухарев, О. П. Кузьменок. – Екатеринбург: Юрид. ин-т, 1992. – 32 с.

Тема 13. Звільнення від кримінальної відповідальності

1. Сутність інституту звільнення від кримінальної відповідальності, його призначення та місце в системі заходів боротьби зі злочинністю.

2. Поняття, передумови, підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності. Наслідки такого звільнення

3. Підстави класифікації звільнення від кримінальної відповідальності на види в науці кримінального права.

4. Загальні та спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності за КК України.

СПИСОК ОBOB'ЯЗКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, енциклопедії, постанови ПВСУ

Курс уголовного права. Общая часть. – Т. 1: Учение о преступлении: [учеб. для вузов] / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и

И. М. Тяжковой. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2002. – 624 с.

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т.1: Преступление и наказание. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с. (Гл. XVII. – С. 961–985).

Энциклопедия уголовного права. – Т. 10: Освобождение от уголовной ответственности и наказания. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2008. – 882 с. (Гл. I и II).

Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності: постанова Пленуму Верховного Суду України № 12 від 23.12.2005 р.

Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх: постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 16 квіт. 2004 р.

Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру: постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 15 трав. 2006 р.

Монографії

Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності / Ю. В. Баулін. – Київ: Атіка, 2004. – 296 с.

Вознюк А. А. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності учасників організованих злочинних об'єднань / А. А. Вознюк. – Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. – 236 с.

Головко Л. В. Альтернативы уголовному преследованию в современном праве / Л. В. Головко. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2002. – 544 с.

Житний О. О. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям / О. О. Житний. – Харків: Вид-во НУВС, 2004. – 152 с.

Келина С. Г. Теоретические вопросы освобождения от уголовной ответственности / С. Г. Келина. – Москва: Наука, 1974. – 230 с.

Козак О. С. Ефективність звільнення від кримінальної відповідальності в Україні / О. С. Козак; за ред. О. М. Бандурки. –

Київ: Освіта України, 2009. – 204 с.

Луценко Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України / Ю. В. Луценко. ~ Харків: Право, 2015. ~ 200 с.

Мандриченко Ж. В. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим / Ж. В. Мандриченко. – Одеса: Фенікс, 2009. – 228 с.

Сабитов Р. А. Посткримінальное поведение (понятие, регулирование, последствия) / Р. А. Сабитов. – Томск: Изд-во Том. ун-та, 1985. – 192 с.

Усатий Г. О. Кримінально-правовий компроміс / Г. О. Усатий. – Київ: Атіка, 2001. – 128 с.

Хряпінський П. В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України / П. В. Хряпінський. – Харків: Харків юридичний, 2009. – 840 с.

Юридична відповідальність: проблеми виключення та звільнення / кол. авторів; відп. ред. Ю. В. Баулін. – Донецьк: ПП «ВД “Кальміус”», 2013. – 424 с.

Наукові статті

Козак О. С. Правові підстави звільнення від кримінальної відповідальності / О. С. Козак // Наше право. – 2004. – № 4. – С. 59–62.

Михайленко О. Удосконалення системи підстав і порядку звільнення особи від кримінальної відповідальності / О. Михайленко // Вісн. прокуратури. – 2003. – № 2 (20). – 2003. – С. 51–53.

Письменний Д. П. Звільнення від кримінальної відповідальності внаслідок зміни обстановки / Д. П. Письменний // Наук. вісн. Дніпропетров. юрид. ін-ту МВС України. – 2001. – № 1 (4). – С. 269–275.

Письменний Д. П. Звільнення від кримінальної відповідальності за давністю / Д. П. Письменний, О. І. Галаган // Наук. вісн. Дніпропетров. юрид. ін-ту МВС України. – 2000. – № 3 (4). – С. 174–184.

Яценко С. Чи відповідає Конституції України інститут звільнення від кримінальної відповідальності / С. Яценко //

Право України. – 2011. – № 9. – С. 158–166.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, підручники, навчальні посібники

Ковітіді О. Ф. Звільнення від кримінальної відповідальності за нормами Загальної частини КК України: навч. посібник / О. Ф. Ковітіді. – Сімферополь: ВД “Квадранал”, 2005. – 224 с.

Курс советского уголовного права (часть Общая). – Т. 2. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1970. – 671 с.

Хряпінський П. В. Спеціальне звільнення від відповідальності у кримінальному праві та законодавстві України: навч. посіб. / П. В. Хряпінський. – Запоріжжя: КСК-Альянс, 2010. – 270 с.

Монографії

Аликперов Х. Д. Освобождение от уголовной ответственности / Х. Д. Аликперов. – Москва-Воронеж, 2001. – 128 с.

Грачева Ю. В. Судейское усмотрение в применении уголовно-правовых норм: проблемы и пути их решения / Ю. В. Грачева; отв. ред. А. И. Чучаев. – Москва: Проспект, 2013. – 376 с.

Дуюнов В. К. Уголовно-правовое воздействие: теория и практика / В. К. Дуюнов. ~ Москва: Науч. кн., 2003. ~ 520 с.

Егоров В. С. Вопросы правового регулирования мер уголовного принуждения / В. С. Егоров. – Москва: Изд-во Москов. психолого-соц. ин-та; Воронеж: Изд-во НПО “МОДЭК”, 2006. – 312 с.

Егоров В. С. Теоретические вопросы освобождения от уголовной ответственности / В. С. Егоров. – Москва: Москов. психолого-социал. ин-т, 2002. – 279 с.

Ендольцева А. В. Институт освобождения от уголовной ответственности: проблемы и пути их решения / А. В. Ендольцева. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 231 с.

Козлов А. П. Уголовная ответственность: понятие и формы реализации / А. П. Козлов. – Красноярск: КГАУ, 2013. –

620 с. (Разд. 4 – С. 481–572).

Куц В. М. Примирення учасників кримінально-правового конфлікту (кримінально-правовий аспект) / В. М. Куц, А. М. Ященко. – Харків: Юрайт, 2013. – 328 с.

Наден О. В. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності за злочини в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів / О. В. Наден. – Харків: Право, 2003. – 224 с.

Скибицкий В. В. Освобождение от уголовной ответственности и отбывания наказания / В. В. Скибицкий. – Киев: Наук. думка, 1987. – 184 с.89.

Смольников В. Е. Давность в уголовном праве / В. Е. Смольников. – Москва: Юрид. лит., 1973. – 144 с.

Ткачевский Ю. М. Давность в советском уголовном праве / Ю. М. Ткачевский. – Москва: Изд-во МГУ, 1978. – 128 с.

Фильченко А. П. Возникновение, смягчение и прекращение уголовной ответственности / А. П. Фильченко; под ред. А. В. Наумова. ~ Москва: Юрлитинформ, 2014. ~ 296 с.

Щерба С. П. Деятельное раскаяние в совершенном преступлении: практическое пособие / С. П. Щерба, А. В. Савкин; под общ. ред. С. П. Щербы. – Москва: Спарк, 1997. – 110 с.

Т е м а 14. Поняття, мета, види покарання та його призначення

1. Поняття та ознаки покарання. Проблема поняття покарання в науці кримінального права. Мета покарання в науці кримінального права, за КК України 2001 р. та за законодавством інших країн.

2. Поняття та ознаки системи покарань в історії науки кримінального права та в КК України 2001 р. Значення законодавчого визначення системи покарань.

3. Види покарань: основні, додаткові, змішані, загальні, спеціальні; строкові, безстрокові. Критерії, покладені в основу такого поділу видів покарань, та значення такого поділу. Види

покарань, що можуть застосовуватися до неповнолітніх.

4. Поняття призначення покарання. Принципи призначення покарання за злочин, їх закріплення в Конституції України і в нормах КК України. Загальні засади призначення покарання, їх значення та співвідношення з принципами призначення покарання. Види загальних засад. Обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання.

5. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом: підстави, види, значення та порядок його застосування. Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання. Особливості призначення покарання за незакінчений злочин та за злочин, вчинений у співучасті.

6. Призначення покарання за сукупністю злочинів та за сукупністю вироків.

СПИСОК ОBOB'ЯЗKОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, енциклопедії, постанови ПВСУ

Курс уголовного права. Общая часть. – Т. II: Учение о наказаниях: [учеб. для вузов] / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2002.

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т.1: Преступление и наказание. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с. (Гл. XVIII–XIX).

Энциклопедия уголовного права. – Т. 8: Уголовная ответственность и наказание. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2007. – 800 с. (Гл. II–VI).

Энциклопедия уголовного права. – Т. 9: Назначение наказания. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2005. – 912 с.

Про практику призначення судами кримінального покарання: постанова Пленуму Верховного Суду України № 7 від 24.10.2003 р.

Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх: постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 16.04.2004 р.

Монографії

Антипов В. В. Обставини, які виключають застосування кримінального покарання / В. В. Антипов, В. І. Антипов. – Київ: Атіка, 2004. – 208 с.

Бажанов М. И. Назначение наказания по советскому уголовному праву / М. И. Бажанов. – Киев: Выща шк., 1980. – 216 с.

Бурдін В. М. Призначення покарання за сукупністю вироків (кримінально-правове дослідження) / В. М. Бурдін, Г. Р. Матринишин. – Львів: Ліга-Прес, 2014. – 216 с.

Денисова Т. А. Покарання: кримінально-правовий, кримінологічний та кримінально-виконавчий аналіз / Т. А. Денисова. – Запоріжжя: КПУ, 2007. – 288 с.

Зінченко І. О. Множинність злочинів: поняття, види, призначення покарання / І. О. Зінченко, В. І. Тютюгін; за заг. ред. проф. В. І. Тютюгіна. – Харків: Фінн, 2008. – 336 с.

Книженко О. О. Санкції в кримінальному праві / О. О. Книженко. – Харків: Ника Нова, 2011. – 336 с.

Книженко О. О. Теоретичні аспекти встановлення санкцій у кримінальному праві / О. О. Книженко. ~ Харків: Акта, 2013. ~ 384 с.

Кругликов Л. Л. Смягчающие и отягчающие ответственность обстоятельства в уголовном праве (Вопросы теории) / Л. Л. Кругликов. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1985. – 164 с.

Макаренко А. С. Суддівський розсуд при призначенні покарання в Україні / А. С. Макаренко. ~ Одеса: Юрид. літ., 2013. ~ 272 с.

Маляренко В. Т. Про покарання за новим Кримінальним кодексом України / В. Т. Маляренко. – Київ: Фонд “Правова ініціатива”, 2003. – 156 с.

Нікіфорова Т. І. Обставини, які пом’якшують покарання, за кримінальним правом України / Т. І. Нікіфорова. – Харків: Харків юрид., 2009. – 208 с.

Овчаренко Д. А. Покарання як соціальне та правове явище: філософсько-правові аспекти / Д. А. Овчаренко. ~ Київ:

ПАЛИВОДА А.В., 2015. ~ 266 с.

Пироженко О. С. Покарання, що обмежують майнові права засуджених за кримінальним правом України / О. С. Пироженко; за заг. ред. О. М. Литвинова; Кримінологічна асоціація України. – Харків: НікаНова, 2012. – 294 с.

Полтавець В. В. Загальні засади призначення покарання за кримінальним законодавством України / В. В. Полтавець. – Луганськ: РВ ЛАВС, 2005. – 240 с.

Пономаренко Ю. А. Види наказаний по уголовному праву Украины / Ю. А. Пономаренко. – Харьков: ФИНН, 2009. – 344 с.

Попрас В. О. Штраф як вид покарання за кримінальним правом України / В. О. Попрас. – Харків: Право, 2009. – 224 с.

Рябчинська О. П. Система покарань в Україні: поняття, значення та принципи побудови / О. П. Рябчинська. ~ Запоріжжя: Акцент Інвест-трейд, 2013. ~ 448 с.

Трубников В. М. Арешт як вид кримінального покарання та особливості його застосування / В. М. Трубников, Ю. В. Шинкарьов. – Харків: Харків юрид., 2007. – 288 с.

Тютюгин В. И. Лишение права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью как вид наказания по советскому уголовному праву / В. И. Тютюгин. – Харьков: Выща шк., 1982. – 145 с.

Цветинович А. Л. Дополнительные наказания: функции, система, виды / А. Л. Цветинович. – Изд-во СГУ. Куйбышев. филиал, 1989. – 190 с.

А в т о р е ф е р а т и

Козирева В. П. Кримінальні покарання майнового характеру за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В. П. Козирева. – Київ, 2007. – 20 с.

Мастепанюк Л. Довічне позбавлення волі як вид кримінального покарання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Л. Мастепанюк. – Київ, 2005. – 16 с.

Собко Г. М. Конфіскація за кримінальним законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Г. М. Собко. –

Київ, 2008. – 20 с.

Шинальський О. І. Покарання в системі засобів протидії злочинності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О. І. Шинальський. – Київ, 2003. – 20 с.

Шиян Д. С. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як вид кримінального покарання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Д. С. Шиян. – Дніпропетровськ, 2008. – 20 с.

Євдокімова О. В. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О. В. Євдокімова. – Харків, 2007. – 20 с.

Самойленко Є. Ю. Призначення покарання за наявності обставин, що його пом'якшують, за кримінальним правом України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Є. Ю. Самойленко. ~ Харків, 2013. ~ 20 с.

Лемішко Ю. Ю. Обставини, які обтяжують покарання за кримінальним законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Ю. Ю. Лемішко. ~ Харків, 2013. ~ 20 с.

Навчальні посібники

Литвинов О. М. Інститут покарання в кримінальному праві України: навч. посібник / О. М. Литвинов, Є. С. Назимко. ~ Донецьк: Ноулідж (дон. відділення), 2013. ~ 213 с.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, навчальні посібники, тексти лекцій,
наукові нариси

Астемиров З. А. Проблемы теории уголовной ответственности и наказания: учеб. пособие / З. А. Астемиров. – Махачкала: Изд-во Даг.ГУ, 1987. – 91 с.

Бажанов М. И. Назначение наказания по совокупности преступлений и совокупности приговоров: учеб. пособие / М. И. Бажанов. – Харьков: Юрид. ин-т, 1977. – 50 с.

Бажанов М. И. Уголовное право Украины. Общая часть /

М. И. Бажанов. – Днепропетровск: Пороги. – 1992. – 168 с.

Білоконеv В. М. Призначення покарання за сукупністю злочинів та вироків: Судова практика: [наук.-метод. посіб.] / В. М. Білоконеv. – Запоріжжя: Вид. Глазунов С. О., 2009. – 182 с.

Благов Е. В. Наказание и иные меры уголовно-правового характера: лекции / Е. В. Благов. – Москва: Юрлитинформ, 2011. – 240 с.

Гарманов В. М. Конкуренция уголовно-правовых норм при назначении наказания: учеб. пособие / В. М. Гарманов; под ред. проф. В. А. Никонова. – Тюмень: Тюмен. юрид. ин-т МВД РФ, 2006. – 104 с.

Гребенкин Ф. Б. Меры уголовно-правового характера и их применение: учеб. пособие / Ф. Б. Гребенкин. – Москва: Юрлитинформ, 2013. – 264 с.

Гребенкин Ф. Б. Уголовное наказание и его назначение: учеб. пособие / Ф. Б. Гребенкин. – Киров, 2009. – 274 с.

Дворянсков И. В. Эффективность альтернативных наказаний (Компенсационная модель): учебно-методич. пособие / И. В. Дворянсков. – Москва: ЮНИТИ_ДАНА, 2004. – 96 с.

Долиненко Л. А. Смягчающие ответственность обстоятельства по действующему уголовному законодательству и в судебной практике: учеб. пособие / Л. А. Долиненко. – Иркутск: Изд-во ИГУ, 1980. – 81 с.

Жевлаков Э. Н. Назначение наказания: учеб. пособие для магистрантов / Э. Н. Жевлаков. ~ Москва: Проспект, 2015. ~ 88 с.

Дуюнов В. К. Проблема наказания в новом уголовном праве России: учеб. пособие / В. К. Дуюнов. – Белгород: Изд-во Бел.ГУ, 1998. – 53 с.

Егоров В. С. Система наказаний по уголовному праву России: учеб. пособие / В. С. Егоров. – Москва: Москов. психолого-социал. ин-т; Воронеж: Изд. НПО “МОДЭК”, 2002. – 48 с.

Ищенко А. В. Назначение наказания по Уголовному кодексу Российской Федерации: научно-практ. пособие / А. В. Ищенко. – Москва: Юрлитинформ, 2002. – 160 с.

Кругликов Л. Л. Смягчающие и отягчающие обстоя-

тельства в советском уголовном праве: учеб. пособие / Л. Л. Кругликов. – Ярославль: Изд-во Яр.ГУ, 1977. – 84 с.

Кругликов Л. Л. Смягчающие и отягчающие обстоятельства в советском уголовном праве. Часть Особенная: учеб. пособие / Л. Л. Кругликов. – Ярославль: Изд-во Яр.ГУ, 1979. – 90 с.

Кругликов Л. Л. Уголовно-правовые средства обеспечения справедливости наказания: учеб. пособие / Л. Л. Кругликов. – Ярославль: ЯГУ, 1986. – 71 с.

Курс советского уголовного права (часть Общая). – Т. 2. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1970. – 671 с.

Курс советского уголовного права: в 6-ти т. – Ч. Общая. – Т. III: Наказание. – Москва: Наука, 1970. – 350 с.

Палий М. В. Понятие, признаки, система и назначение наказания по уголовному законодательству Украины и Республики Казахстан: учеб. пособие / М. В. Палий, Е. Н. Бегалиев, Е. С. Назымко, А. Т. Байсентова, О. В. Юношев; под ред. В. Н. Бесчастного. – Киев: КНТ, 2009. – 232 с.

Пономаренко Ю. А. Штраф як вид покарання у кримінальному праві України (за результатами реформи 2011 р.): наук. нарис / Ю. А. Пономаренко; наук. ред. Ю. В. Баулін. – Харків: Право, 2012. – 80 с.

Пинаев А. А. Уголовное право Украины. Общая часть / А. А. Пинаев. – Харьков: Харьков юрид., 2005. – 664 с.

Прохоров Л. А. Общие начала назначения наказания и предупреждение рецидивной преступности: учеб. пособие / Л. А. Прохоров. – Омск: НИ и РИО Омской ВШ милиции, 1980. – 77 с.

Разумов С. А. Практика назначения наказания / С. А. Разумов. – Москва: ИМПЭ им. А. С. Грибоедова, 2001. – 76 с.

Ткаченко В. И. Назначение наказания: учеб. пособие / В. И. Ткаченко. – Москва: ВЮЗИ, 1985. – 61 с.

Ткаченко В. И. Общие начала назначения наказания / В. И. Ткаченко. – Москва: ВЮЗИ, 1984. – 71 с.

Тютюгін В. І. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом: конспект лекції / В. І. Тютюгін. – Харків: УЮА, 1993. – 18 с.

Тютюгін В. І. Призначення покарання при вчиненні кі-

лькох злочинів та за кількома вироками: конспект лекцій / В. І. Тютюгін. – Харків: УЮА, 1992. – 22 с.

Чугаев А. П. Назначение наказания: научно-практ. пособие / А. П. Чугаев, Е. Г. Веселов. – Москва: Юрлитинформ, 2008. – 328 с.

Шнейдер М. А. Назначение наказания по советскому уголовному праву: лекции для студентов ВЮЗИ / М. А. Шнейдер. – Москва: ВЮЗИ, 1957. – 104 с.

Фролова Е. Г. Понятие наказания, его цели и система в советском уголовном праве: лекция / Е. Г. Фролова. – Донецк: Изд-во Дон. ГУ, 1991. – 127 с.

Фролова Е. Г. Система уголовных наказаний зарубежных стран: лекция / Е. Г. Фролова. – Донецк: Изд-во Дон. ГУ, 1992. – 172 с.

Фролова О. Г. Злочинність і система кримінальних покарань (спеціальні, правові та кримінологічні проблеми й шляхи їх вирішення за допомогою логіко-математичних методів): навч. посібник / О. Г. Фролова. – Київ: Арттек, 1997. – 208 с.

Монографії

Актуальные вопросы применения лишения свободы и дополнительных наказаний / под ред. проф. И. М. Гальперина. – Москва: ВНИИП, 1979. – 171 с.

Бавсун М. В. Смягчение наказания в уголовном праве / М. В. Бавсун, К. Д. Николаев, В. Б. Мишкин. ~ Москва: Юрлитинформ, 2015. ~ 192 с.

Багрий-Шахматов Л. В. Уголовная ответственность и наказание / Л. В. Багрий-Шахматов. – Москва, 1976.

Багрий-Шахматов Л. В. Теоретические проблемы классификации уголовных наказаний / Л. В. Багрий-Шахматов. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1971. – 108 с.

Беляев Н. А. Цели наказания и средства их достижения в исправительно-трудовых учреждениях / Н. А. Беляев. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1963. – 186 с.

Бибик О. Н. Культурная обусловленность уголовного наказания / О. Н. Бибик. ~ Москва: Юрлитинформ, 2013. ~ 224 с.

Благов Е. В. Назначение наказания (теория и практика) / Е. В. Благов. – Ярославль: Ярославл. гос. ун-т, 2002. – 176 с.

Благов Е. В. Применение уголовного права (теория и практика) / Е. В. Благов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 505 с.

Благов Е. В. Применение общих начал назначения уголовного наказания / Е. В. Благов. – Москва: Юрлитинформ, 2013. – 192 с.

Благов Е. В. Применение специальных начал назначения уголовного наказания / Е. В. Благов. – Москва: Юрлитинформ, 2007. – 288 с.

Бражников В. В. Отягчающие обстоятельства, относящиеся к субъективной стороне преступления: вопросы квалификации и уголовной ответственности / В. В. Бражников. – Москва: Юрлитинформ, 2011. – 160 с.

Буланов А. Ю. Роль смягчающих обстоятельств при квалификации преступлений и назначении наказания / А. Ю. Буланов. – Москва: ИД “Камерон”, 2005. – 272 с.

Бунин О. Ю. Реализация принципа справедливости при установлении санкций уголовно-правовых норм / О. Ю. Бунин. – Москва: ТК Велби, Проспект, 2006. – 128 с.

Велиев С. А. Принципы назначения наказания / С. А. Велиев. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004.

Велиев С. А. Индивидуализация уголовного наказания / С. А. Велиев, А. В. Савенков. – Москва: РОХОС, 2005. – 216 с.

Гальперин И. М. Наказание: социальные функции, практика применения / И. М. Гальперин. – Москва: Юрид. лит., 1983. – 208 с.

Гальперин И. М. Дополнительные наказания / И. М. Гальперин, Ю. Б. Мельникова. – Москва: Юрид. лит., 1981. – 120 с.

Горелик А. С. Наказание по совокупности преступлений и приговоров (принципы, законодательство, судебная практика) / А. С. Горелик. – Красноярск: Соло, 1991. – 192 с.

Дементьев С. И. Построение уголовно-правовых санкций в виде лишения свободы / С. И. Дементьев. – Ростов: Изд-во Ростов.ГУ, 1986. – 160 с.

Дуюнов В. К. Проблемы уголовного наказания в теории,

законодательстве и судебной практике / В. К. Дуюнов. – Курск: РОСИ, 2000. – 504 с.

Дядькин Д. С. Теоретические основы назначения уголовного наказания: алгоритмический подход / Д. С. Дядькин. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2006. – 510 с.

Дуюнов В. К. Уголовно-правовое воздействие: теория и практика / В. К. Дуюнов. ~ Москва: Науч. кн., 2003. ~ 520 с.

Дуюнов В. К. Дополнительные наказания: теория и практика / В. К. Дуюнов, А. Л. Цветинович. – Фрунзе: Илим, 1986. – 240 с.

Есаков Г. А. Уголовно-правовое воздействие / Г. А. Есаков, Т. Г. Понятовская, А. И. Рарог, А. И. Чучаев; под. ред. А. И. Рарога. – Москва: Проспект, 2014. – 288 с.

Жидких И. В. Особенности реализации принципов уголовного права в общих началах назначения наказания / И. В. Жидких. ~ Москва: Юрлитинформ, 2015. ~ 224 с.

Жижиленко А. А. Очерки по общему учению о наказании / А. А. Жижиленко. – Петербург: ACADEMIA, 1923. – 110 с.

Зубкова В. И. Уголовное наказание и его социальная роль: теория и практика / В. И. Зубкова. – Москва: Норма, 2002. – 304 с.

Калинина Т. М. Иные меры уголовно-правового характера: проблемы теории, законодательного регулирования и практики применения / Т. М. Калинина. ~ Москва: Юрлитинформ, 2014. ~ 288 с.

Карпец И. И. Индивидуализация наказания в советском уголовном праве / И. И. Карпец. – Москва: Госюриздат, 1961. – 152 с.

Карпец И. И. Наказание. Социальные, правовые и криминологические проблемы / И. И. Карпец. – Москва: Юрид. лит., 1973. – 287 с.

Качаева Т. А. Система наказаний в уголовном праве России и зарубежных стран / Т. А. Качаева, И. А. Подройкина, С. И. Улезько. – Москва: Юрлитинформ, 2008. – 152 с.

Козаченко И. Я. Санкции за преступления против жизни и здоровья: обусловленность, структура, функции, виды /

И. Я. Козаченко. – Томск: Изд-во ТГУ, 1987. – 232 с.

Козлов А. П. Уголовно-правовые санкции (проблемы построения, классификации и изменения) / А. П. Козлов. – Красноярск: Изд-во Краснояр. ун-та, 1989. – 176 с.

Козлов А. П. Уголовная ответственность: понятие и формы реализации / А. П. Козлов. – Красноярск: КГАУ, 2013. – 620 с. (Разд. 3. – С. 192–480).

Курганов С. И. Наказание: уголовно-правовой, уголовно-исполнительный и криминологический аспекты / С. И. Курганов. – Москва: ТК Велби, Проспект, 2008. – 192 с.

Курганов С. И. Наказание: уголовно-правовой, уголовно-исполнительный и криминологический аспекты / С. И. Курганов. – Москва: ТК Велби, Проспект, 2008. – 192 с.

Курлаева О. В. Конфискация имущества как мера государственного принуждения / О. В. Курлаева, А. Н. Павлухин, Н. Д. Эриашвили. ~ Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право. ~ 2014. ~ 120 с.

Куц В. М. Примирення учасників кримінально-правового конфлікту (кримінально-правовий аспект) / В. М. Куц, А. М. Ященко. – Харків: Юрайт, 2013. – 328 с.

Ларина Л. Ю. Проблемы уголовно-правовой регламентации, назначения наказания и предупреждения совокупности преступлений / Л. Ю. Ларина. ~ Москва: Юрлитинформ, 2013. ~ 184 с.

Лисицков А. В. Смягчение наказания: политико-правовой аспект / А. В. Лисицков; под общей ред. А. Н. Литвинова. ~ Харьков: НикаНова, 2013. ~ 280 с.

Лопашенко Н. А. Конфискация имущества / Н. А. Лопашенко. – Москва: Юрлитинформ, 2012. – 160 с.

Максуров А. А. Смягчающие юридическую ответственность обстоятельства / А. А. Максуров. – Москва: ЭкООнис, 2013. – 172 с.

Малков В. П. Совокупность приговоров и применение наказания: вопросы законодательного регулирования, теории и практики / В. П. Малков, Т. Г. Чернова. – Казань: Таглитмат, 2003. – 176 с.

Мартыненко Э. В. Конфискация имущества в дейст-

вующем российском уголовном праве / Э. В. Мартыненко. – Москва: Юрлитинформ, 2001. – 152 с.

Мельникова Ю. Б. Дифференциация ответственности и индивидуализация наказания / Ю. Б. Мельникова. – Красноярск: Изд-во КрГУ, 1989. – 120 с.

Мицкевич А. Ф. Уголовное наказание: понятие, цели и механизмы действия / А. Ф. Мицкевич. – Санкт-Петербург: Юрид.центр Пресс, 2005. – 329 с.

Музыка А. А. Покарання за незаконний обіг наркотичних засобів: монографія / А. А. Музыка, О. П. Горох. – Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2010. – 256 с.

Музыка А. А. Покарання та його застосування за злочини проти здоров'я населення / А. А. Музыка, О. П. Горох. – Київ: ПАЛИВОДА А. В., 2012. – 404 с.

Мясников О. В. Смягчающие и отягчающие наказание обстоятельства в теории, законодательстве и судебной практике / О. В. Мясников. – Москва: Юрлитинформ, 2002. – 240 с.

Наказания, не связанные с лишением свободы / под ред. И. М. Гальперина. – Москва: Юрид. лит., 1972. – 152 с.

Непомнящая Т. В. Мера уголовного наказания: проблемы теории и практики / Т. В. Непомнящая. – Москва: Юрлитинформ, 2012. – 384 с.

Непомнящая Т. В. Назначение уголовного наказания: теория, практика, перспективы / Т. В. Непомнящая. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2006. – 781 с.

Непомнящая Т. В. Проблемы назначения наказания / Т. В. Непомнящая, В. М. Степашин. – Москва: ФОРУМ, 2012. – 592 с.

Никонов В. А. Уголовное наказание. Поиск истины / В. А. Никонов. – Тюмень: Юрид. ин-т МВД России, 2000. – 88 с.

Ной И. С. Теоретические вопросы лишения свободы / И. С. Ной. – Саратов: Изд-во СГУ, 1965. – 168 с.

Ной И. С. Вопросы теории наказания в советском уголовном праве / И. С. Ной. – Саратов: Изд-во СГУ, 1962. – 156 с.

Ной И. С. Сущность и функции уголовного наказания в советском государстве. Политико-юридическое исследование / И. С. Ной. – Саратов: Изд-во СГУ, 1973. – 193 с.

Орлов В. Н. Уголовное наказание: понятие, цели, сис-

тема, объекты и субъекты / В. Н. Орлов. ~ Москва: МГЮА им. О. Е. Кутафина; ООО «Изд-во “Элит”», 2011. ~ 464 с.

Орлов В. Н. Уголовное наказание: понятие, цели, состав исполнения / В. Н. Орлов. ~ Москва: МГЮУ им. О. Е. Кутафина (МГЮА), ЮСТИЦИЯ, 2013. ~ 41 с.

Орлов В. Н. Уголовное наказание: понятие, система, объект назначения, состав отбывания / В. Н. Орлов. ~ Москва: Ун-т им. О. Е. Кутафина (МГЮА), ЮСТИЦИЯ, 2014. ~ 288 с.

Орловская Н. А. Основания и принципы построения уголовно-правовых санкций / Н. А. Орловская. – Одесса: Юрид. лит., 2011. – 624 с.

Орловская Н. А. Уголовно-правовые санкции: проблемы определения, классификации и функционального анализа / Н. А. Орловская. – Одесса: Юрид. лит., 2010. – 296 с.

Осипов П. П. Теоретические основы построения и применения уголовно-правовых санкций (Аксиологические аспекты) / П. П. Осипов. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1976. –135 с.

Павлухин А. Н. Дополнительные виды наказаний: уголовно-правовой и уголовно-исполнительный аспекты / А. Н. Павлухин, Н. Н. Кулешова, В. Е. Южанин, Н. Д. Эриашвили; под ред. А. Н. Павлухина. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2007. – 190 с.

Петрашев В. Н. Гуманизация системы наказаний в советском уголовном праве / В. Н. Петрашев. – Ростов: Изд-во РГУ, 1988. – 144 с.

Полубинская С. В. Цели уголовного наказания / С. В. Полубинская. – Москва: Наука, 1990. – 142 с.

Пропостин А. А. Конфискация имущества: прошлое, настоящее, будущее / А. А. Пропостин. – Москва: Юрлитинформ, 2011. – 264 с.

Рагимов И. М. Философия преступления и наказания / И. М. Рагимов. ~ Санкт-Петербург: Юрид. центр, 2013. ~ 288 с.

Сергеевский Н. Д. Наказание в русском праве XVII века: исследование / Н. Д. Сергеевский. – Владимир, 2008. – 254 с.

Сивов В. В. Специальные виды уголовных наказаний,

применяемых к военнослужащим: уголовно-правовой и уголовно-исполнительный аспекты / В. В. Сивов. ~ Москва: Юрлитинформ, 2013. ~ 192 с.

Соколов И. В. Ограничение свободы как вид уголовного наказания / И. В. Соколов; под ред. М. Б. Костровой. – Москва: Юрлитинформ, 2013. – 224 с.

Становский М. Н. Назначение наказания / М. Н. Становский. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 1999. – 480 с.

Степашин В. М. Специальные правила назначения наказания и мер уголовно-правового характера / В. М. Степашин. – Москва: Юрлитинформ, 2012. – 520 с.

Стручков Н. А. Уголовная ответственность и ее реализация в борьбе с преступностью / Н. А. Стручков. – Саратов: Изд-во СГУ, 1978. – 288 с.

Сыч К. А. Уголовное наказание как система / К. А. Сыч. – Рязань: Ин-т права и экономики МВД РФ, 1995. – 119 с.

Тащилин М. Т. Назначение наказание в уголовном праве Российской Федерации / М. Т. Тащилин. – Пятигорск, 2003. – 318 с.

Лановенко И. П. Уголовное наказание / И. П. Лановенко, Ю. Л. Заросинский, А. Н. Костенко и др. – Киев-Донецк: ИГПАН НАН Украины, 1997. – 312 с.

Фойницкий И. Я. Учение о наказании в связи с тюремноведением / И. Я. Фойницкий. – Москва: Добросвет, 2000; Горodeц, 2000. – 464 с.

Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації / М. І. Хавронюк. – Київ: Юрисконсульт, 2006. – 1048 с.

Шаргородский М. Д. Наказание, его цели и эффективность / М. Д. Шаргородский. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1973. – 160 с.

Чечель Г. И. Смягчающие ответственность обстоятельства и их значение в индивидуализации наказания / Г. И. Чечель. – Саратов: Изд-во СГУ, 1978. – 166 с.

Ященко А. М. Застосування заходів кримінально-правового характеру / А. М. Ященко. ~ Харків: НікаНова, 2014.

Автореферати

Іванюк Т. І. Обставини, які пом'якшують покарання за кримінальним правом України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Т. І. Іванюк. – Київ, 2006. – 15 с.

Сахарчук Т. В. Загальні засади призначення покарання за кримінальним правом України та зарубіжних країн: порівняльний аналіз: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Т. В. Сахарчук. – Київ, 2006. – 18 с.

Т е м а **15. Звільнення від покарання та його відбування**

1. Поняття та підстави звільнення від покарання та його відбування. Відмежування звільнення від покарання від звільнення від кримінальної відповідальності. Нове в КК України 2001 р. щодо цієї проблеми.

2. Класифікація звільнення від покарання та його відбування та її критерії.

3. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання (його поняття, умови застосування, правові наслідки, відмежування від заміни невідбутої частини покарання більш м'яким).

4. Звільнення від відбування покарання з випробуванням, його юридична природа.

5. Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку.

6. Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким.

СПИСОК ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, енциклопедії, постанови ПВСУ

Курс уголовного права. Общая часть. – Т. II: Учение о наказании: [учеб. для вузов] / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2002.

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т. 1: Преступление и наказание. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с. (Гл. XXIII–XXIV. – С. 985–1044).

Энциклопедия уголовного права. – Т. 10: Освобождение от уголовной ответственности и наказания. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2008. – 882 с. (Гл. III)

Про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання і заміну невідбутої частини покарання більш м’яким: постановою Пленуму Верховного Суду України № 2 від 26.04.2002 р.

Про практику призначення судами кримінального покарання: постановою Пленуму Верховного Суду України № 7 від 24.10.2003 р.

Монографії

Письменський Є. О. Теоретико-прикладні проблеми звільнення від покарання та його відбування за кримінальним правом України / Є. О. Письменський; наук. ред. О. О. Дудоров; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. ~ Луганськ: РВВ ЛУВДС ім. Е. О. Дідоренка, 2014. ~ 728 с.

Скибицкий В. В. Освобождение от уголовной ответственности и отбывания наказания / В. В. Скибицкий. – Киев: Наук. думка, 1987. – 183 с.

Хряпінський П. В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України / П. В. Хряпінський. – Харків: Харків юрид., 2009. – 840 с.

Шарипов Т. Ш. Институт условного неприменения наказания в уголовном праве: проблемы теории, законодательства и практики / Т. Ш. Шарипов. – Москва: Проспект, 2008. – 176 с.

Яковець І. С. Умовно-дострокове звільнення та заміна невідбутої частини покарання більш м’яким / І. С. Яковець. – PRL, 2012. – 212 с.

Наукові статті

Гизимчук С. В. Умовно-дострокове звільнення від покарання осіб, засуджених до довічного позбавлення волі: перспективи вдосконалення / С. В. Гизимчук, Д. Говорун // Підприємництво, госп-во і право. – 2007. – № 7. – С. 115–118.

Петрова Н. М. Розмежування інститутів звільнення особи від кримінальної відповідальності і кримінального покарання за давністю / Н. М. Петрова // Пробл. законності. – Вип. 85. – С. 120–123.

Навчальні посібники

Литвинов О. М. Інститут покарання в кримінальному праві України: навч. посібник / О. М. Литвинов, Є. С. Назимко. ~ Донецьк: Ноулідж (дон. відділення), 2013. ~ 213 с.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, підручники, навчальні посібники

Білоконев В. М. Застосування амністії в Україні (судова практика): наук.-метод. посібник / В. М. Білоконев. – Запоріжжя, 2009. – 211 с.

Курс советского уголовного права (часть Общая). – Т. 2. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1970. – 671 с.

Курс советского уголовного права. – Т. 5-й. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1981. – 654 с.

Курс советского уголовного права: в 6-ти т. – Часть Общая. – Т. III: Наказание. – Москва: Наука, 1970. – 350 с.

Ломако В. А. Отсрочка исполнения наказания / В. А. Ломако. – Киев: УМК ВО, 1992. – 60 с.

Ломако В. А. Осуждение без реального отбывания лишения свободы: учеб. пособие / В. А. Ломако. – Харьков: Юрид. ин-т, 1987. – 58 с.

Ломако В. А. Условное осуждение: учеб. пособие / В. А. Ломако. – Харьков: Юрид. ин-т, 1972. – 44 с.

Маляренко В. Т. Амністія та помилування в Україні: навч. посібник / В. Т. Маляренко, А. А. Музика. – Київ: Атіка, 2007. – 700 с.

Михлин А. С. Проблемы досрочного освобождения от отбывания наказания: учеб. пособие / А. С. Михлин. – Москва: ВНИИ МВД СССР, 1982. – 152 с.

Письменський Є. О. Звільнення від покарання та його відбування: коментар до кримінального законодавства та практики його застосування / Є. О. Письменський. ~ Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2012. ~ 216 с.

Степанюк А. Х. Звільнення від відбування покарання: навч. посібник / А. Х. Степанюк, В. М. Трубніков. – Харків: УЮА, 1994. – 76 с.

Тютюгин В. И. Условно-досрочное освобождение от наказания: учеб. пособие / В. И. Тютюгин. – Харьков: Юрид. ин-т, 1981. – 68 с.

Хряпінський П. В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України: навч. посіб. / П. В. Хряпінський – Київ: Центр учб. літ., 2008. – 192 с.

Монографії

Бавсун М. В. Смягчение наказания в уголовном праве / М. В. Бавсун, К. Д. Николаев, В. Б. Мишкин. ~ Москва: Юрлитинформ, 2015. ~ 192 с.

Гришко А. Я. Амнистия и помилование / А. Я. Гришко. – Рязань: Акад. права и управления Федер. службы исполнения наказания, 2006. – 199 с.

Гришко А. Я. Помилование осужденных в России: научно-практ. пособие / А. Я. Гришко. – Москва: Логос, 2005. – 112 с.

Гришко А. Я. Амнистия. Помилование. Судимость / А. Я. Гришко, А. М. Потапов. – Москва: Унив. кн.; Логос, 2009. – 272 с.

Дуюнов В. К. Уголовно-правовое воздействие: теория и практика / В. К. Дуюнов. ~ Москва: Науч. кн., 2003. ~ 520 с.

Зельдов С. И. Освобождение от наказания и его отбывания / С. И. Зельдов. – Москва: Юрид. лит., 1982. – 136 с.

Кавелина О. Г. Институт помилования: криминологические и уголовно-правовые аспекты / О. Г. Кавелина. ~ Москва: Юрлитинформ, 2011. ~ 192 с.

Кацуба С. А. Институт отсрочки отбывания наказания беременным женщинам и женщинам, имеющим малолетних детей: монография / С. А. Кацуба. – Рязань: Акад. права и управления Федер. службы исполнения наказаний, 2009. – 121 с.

Козлов А. П. Уголовная ответственность: понятие и формы реализации / А. П. Козлов. – Красноярск: Изд-во КГАУ, 2013. – 620 с. (Разд. 5 – С. 579–617).

Куц В. М. Примирення учасників кримінально-правового конфлікту (кримінально-правовий аспект) / В. М. Куц, А. М. Ященко. – Харків: Юрайт, 2013. – 328 с.

Лисицков А. В. Смягчение наказания: политико-правовой аспект / А. В. Лисицков; под общ. ред. А. Н. Литвинова. ~ Харьков: НикаНова, 2013. ~ 280 с.

Ломако В. А. Применение условного осуждения / В. А. Ломако. – Харьков: Выща шк., 1976. – 126 с.

Михайлов К. В. Уголовно-правовой институт освобождения от наказания / К. В. Михайлов. – Москва: Юрлитинформ, 2008. – 312 с.

Письменський Є. О. Звільнення від покарання та його відбування: проблеми кримінального законодавства та практики його застосування / Є. О. Письменський. – Луганськ: ТОВ “Віртуальна реальність”, 2011. – 388 с.

Расторопов С. В. Условное осуждение: законодательная регламентация и практика применения / С. В. Расторопов, А. В. Звонков, С. А. Пичугин. ~ Москва: Юрлитинформ, 2013. ~ 296 с.

Саженов Ю. В. Правовые проблемы помилования в России / Ю. В. Саженов, В. И. Селиверстов. – Москва: ИД “Юриспруденция”, 2007. – 168 с.

Скибицький В. В. Умовне засудження за законодавством Української РСР / В. В. Скибицький. – Київ: Наук. думка, 1971. – 132 с.

Смольников В. Е. Давность в уголовном праве / В. Е. Смольников. – Москва: Юрид. лит., 1973. – 144 с.

Сотников С. А. Амнистия в уголовном праве России /

С. А. Сотников; под ред. А. И. Чучаева. – Москва: Проспект, 2010. – 368 с.

Степанов В. В. Условно-досрочное освобождение от отбывания наказания: теоретические и правоприменительные проблемы / В. В. Степанов; под науч. ред. Н. А. Лопашенко. – Москва: Юрлитинформ, 2010. – 184 с.

Тарасов А. Н. Условное осуждение по законодательству России: вопросы теории и практики / А. Н. Тарасов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 190 с.

Тарханов И. А. Замена наказания по советскому уголовному праву / И. А. Тарханов. – Казань: Изд-во КазГУ, 1982. – 104 с.

Ткачевский Ю. М. Освобождение от отбывания наказания / Ю. М. Ткачевский. – Москва: Юрид. лит., 1970. – 240 с.

Ткачевский Ю. М. Давность в советском уголовном праве / Ю. М. Ткачевский. – Москва: Изд-во МГУ, 1978. – 128 с.

Ткачевский Ю. М. Досрочное освобождение от наказания / Ю. М. Ткачевский. – Москва: Госюриздат., 1962. – 136 с.

Ткачевский Ю. М. Замена уголовного наказания в процессе исполнения / Ю. М. Ткачевский. – Москва: Юрид. лит., 1982. – 136 с.

Ященко А. М. Застосування заходів кримінально-правового характеру / А. М. Ященко. ~ Харків: НікаНова, 2014. ~ 388 с.

А в т о р е ф е р а т и

Герасименко В. П. Заміна покарання більш м'яким при його відбуванні за кримінальним правом України: 12.00.08: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В. П. Герасименко. – Харків, 2007. – 20 с.

Золотарьов А. І. Звільнення від кримінальної відповідальності, від покарання та його відбування за злочини у сфері господарської діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / А. І. Золотарьов. – Київ, 2008. – 23 с.

Книженко О. О. Звільнення від відбування покарання з випробуванням за кримінальним правом України: автореф. дис. ...

канд. юрид. наук / О. О. Книженко. – Харків, 2003. – 19 с.

Т е м а 16. Судимість

1. Поняття судимості, її підстава та правове значення.
2. Правові наслідки судимості.
3. Види та умови припинення судимості. Правові наслідки та порядок її припинення.

СПИСОК ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, енциклопедії, постанови ПВСУ

Курс уголовного права. Общая часть. – Т. II: Учение о наказании: [учеб. для вузов] / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2002.

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т.1: Преступление и наказание. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с. (Гл. XXIV – С. 1045–1052).

Энциклопедия уголовного права. – Т. 10: Освобождение от уголовной ответственности и наказания. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2008. – 882 с. (Гл. IV).

Про практику застосування судами України законодавства про погашення і зняття судимості: постанова Пленуму Верховного Суду України № 16 від 26.12.2003 р.

Монографії

Голіна В. В. Судимість / В. В. Голіна. – Харків: Харків юрид., 2006. – 384 с.

Письменський Є. О. Інститут судимості в кримінальному праві України / Є. О. Письменський. – Луганськ: ЛДУВС, 2009. – 216 с.

Наукові статті

Мірошніченко Є. Подальше правове удосконалення інституту судимості / Є. Мірошніченко // Вісн. прокуратури. – 2003. – № 4. – С. 59–63.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Монографії

Благов Е. В. Наказание и иные меры уголовно-правового характера: лекции / Е. В. Благов. – Москва: Юрлитинформ, 2011. – 240 с.

Голина В. В. Погашение и снятие судимости по советскому уголовному праву / В. В. Голина. – Харьков: Выща шк., 1979. – 137 с.

Козлов А. П. Уголовная ответственность: понятие и формы реализации / А. П. Козлов. – Красноярск: Изд-во КГАУ, 2013. – 620 с. (Разд. 5. – С. 599–617).

Маликов С. В. Сроки в уголовном праве России: понятие, виды, характеристика / С. В. Маликов; под ред. А. И. Чуцаева. – Москва: Проспект, 2009. – 168 с.

Курси, підручники, навчальні посібники

Білоконеv В. М. Застосування законодавства про погашення і зняття судимості (судова практика): наук.-метод. посіб. / В. М. Білоконеv. – Запоріжжя: Вид. Глазунов С. О., 2010. – 260 с.

Зельдов С. И. Уголовно-правовые последствия судимости: учеб. пособие / С. И. Зельдов. – Орджоникидзе: РИО Северо-Осет. гос. ун-та, 1986. – 84 с.

Курс советского уголовного права: в 6-ти т. – Часть Общая. – Т. III: Наказание. – Москва: Наука, 1970. – 350 с.

Тютюгин В. И. Условно-досрочное освобождение от наказания: учеб. пособие / В. И. Тютюгин. – Харьков: Юрид. ин-т, 1981. – 68 с. (гл. о погашении и снятии судимости)

Наукові статті

Муратова С. О. Щодо поняття судимості за криміналь-

ним правом України / С. О. Муратов // Проблеми законності. – Вип. 82. – С. 160–166.

Расюк А. О. Судимість та правові наслідки її реалізації / А. О. Расюк // Вісн. Акад. адвокатури України. – 2009. – № 2 (15). – С. 102–108.

Сердюк П. Проблемні питання інституту судимості у кримінальному праві України / П. Сердюк // Підприємництво, госп-во і право. – 2006. – № 4. – С. 135–139.

Тютюгин В. И. Некоторые вопросы погашения судимости / В. И. Тютюгин // Сов. юстиция, 1984. – № 9. – С. 14–15.

Шепелева Н. В. Деякі питання застосування інституту судимості за Кримінальним кодексом України / Н. В. Шепелева // Держава і право: зб. наук. праць. – Вип. 15. – Київ, 2002.

Т е м а 17. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх

1. Підстави, які визначають особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх. Міжнародні конвенції щодо охорони прав неповнолітніх та особливостей їх кримінальної відповідальності.

2. Історія кримінального законодавства України про відповідальність неповнолітніх.

3. Принципи побудови інституту кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх в КК України.

4. Спеціальні засади призначення покарання неповнолітнім та звільнення їх від покарання.

СПИСОК ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, енциклопедії, постанови ПВСУ

Курс уголовного права. Общая часть. – Т. II: Учение о наказаниях: [учеб. для вузов] / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2002.

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред.

А. И. Коробеева. – Т.1: Преступление и наказание. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с. (Гл. XXV – С. 1053–1082).

Энциклопедия уголовного права. – Т. 11: Уголовная ответственность несовершеннолетних. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2008. – 448 с.

Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність: постанова Пленуму Верхов. Суду України № 2 від 27.02.2004 р.

Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх: постанова Пленуму Верхов. Суду України № 5 від 16.04.2004 р.

Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру: постанова Пленуму Верхов. Суду України № 7 від 15 трав. 2006 р.

Монографії

Андриенко В. А. Уголовная ответственность: понятие, проблемы реализации и половозрастной дифференциации / В. А. Андриенко, В. П. Лесниченко, Ю. Е. Пудовочкин, П. В. Разумов; под ред. Ю. Е. Пудовочкина. – Москва: Юрлитинформ, 2006. – 384 с.

Бурдін В. М. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні / В. М. Бурдін. – Київ: Атіка, 2004. – 240 с.

Кашуба Ю. А. Уголовные наказания, применяемые в отношении несовершеннолетних / Ю. А. Кашуба, Ю. В. Бакаева. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2009. – 125 с.

Маркунцов С. А. Осознание уголовно-правовых запретов в структуре уголовной ответственности несовершеннолетних / С. А. Маркунцов. – Москва: ИД “Юриспруденция”, 2007. – 160 с.

Назимко Є. С. Інститут покарання неповнолітніх у кримінальному праві України. Генеза, міжнародні та європейські стандарти, ювенальна пеналогія / Є. С. Назимко. ~ Київ: Юрінком Інтер, 2016. ~ 384 с.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Монографії

Бабаев М. М. Индивидуализация наказания несовершеннолетних / М. М. Бабаев. – Москва: Юрид. лит., 1968. – 120 с.

Емельянов В. П. Преступность несовершеннолетних с психическими аномалиями / В. П. Емельянов. – Саратов: Изд-во СГУ, 1980. – 95 с.

Есаков Г. А. Уголовно-правовое воздействие / Г. А. Есаков, Т. Г. Понятовская, А. И. Рарог, А. И. Чучаев; под. ред. А. И. Рарога. – Москва: Проспект, 2014. – 288 с.

Застосування кримінальних заходів до неповнолітніх правопорушників / кол. авторів. – Київ: Наук. думка, 1974. – 78 с.

Калинина Т. М. Иные меры уголовно-правового характера: проблемы теории, законодательного регулирования и практики применения / Т. М. Калинина. ~ Москва: Юрлитинформ, 2014. ~ 288 с.

Лисицков А. В. Смягчение наказания: политико-правовой аспект / А. В. Лисицков; под общей ред. А. Н. Литвинова. ~ Харьков: НикаНова, 2013. ~ 280 с.

Литвинов О. М. Становлення та розвиток ювенальної пенальної політики Республіки Польща (кримінальне-правове дослідження) / О. М. Литвинов, Є. С. Назимко, Т. І. Пономарьова; за заг. ред. О. М. Литвинова. ~ Київ: ВД “Дакор”, 2015. ~ 128 с.

Люблинский П. И. Борьба с преступность в детском и юношеском возрасте / П. И. Люблинский. – Москва: Тип. М.К.Х., 1923. – 300 с.

Назимко Є. С. Інститут покарання неповнолітніх у кримінальному праві України (нарис з методології дослідження) / Є. С. Назимко. ~ Донецьк: Ноулідж, 2014. ~ 370 с.

Павлов Д. А. Условное осуждение несовершеннолетних в законодательстве России и государств-участников СНГ (законодательное регулирование и организация реализации) / Д. А. Павлов. – Владимир, 2006. – 168 с.

Скрябин М. А. Общие начала назначения наказания и их применение к несовершеннолетним / М. А. Скрябин. – Казань: Изд-во Казанского ун-та, 1988.

Тузов А. П. Мотивация противоправного поведения несовершеннолетних / А. П. Тузов. – Київ: Выща шк., 1982. – 181 с.

Юзікова Н. С. Проблема кримінально-правового захисту інтересів неповнолітніх / Н. С. Юзікова. – Дніпропетровськ: Вид-во ДДУ, 1999. – 160 с.

Наукові статті, навчальні посібники,
тексти лекцій, наукові нариси

Астемиров З. А. Уголовная ответственность и наказание несовершеннолетних: учеб. пособие / З. А. Астемиров. – Москва: НИ и РИО ВШ МВД СССР, 1970. – 125 с.

Благов Е. В. Наказание и иные меры уголовно-правового характера: лекции / Е. В. Благов. – Москва: Юрлитинформ, 2011. – 240 с.

Гребенкин Ф. Б. Меры уголовно-правового характера и их применение: учеб. пособие / Ф. Б. Гребенкин. – Москва: Юрлитинформ, 2013. – 264 с.

Литвинов О. М. Міжнародні та європейські стандарти застосування покарання до неповнолітніх: наук. нарис / О. М. Литвинов, Є. С. Назимко; Дон. юрид. ін-т МВС України; Кримінологічна асоціація України. ~ Київ: ВД “Дакор”, 2015. ~ 76 с.

Мачужак Я. В. Судова практика про злочини неповнолітніх і втягнення їх у злочинну діяльність / Я. В. Мачужак, Ф. М. Марчук, І. Б. Лавровська // ВВСУ. – 2003. – № 4. – С. 12–35.

Мельникова Э. Б. Ювенальная юстиция: проблемы уголовного права, уголовного процесса и криминологии: учеб. пособие / Э. Б. Мельникова. – Москва: Дело, 2000. – 272 с.

Чугаев А. П. Индивидуализация ответственности за преступления и ее особенности по делам несовершеннолетних: учеб. пособие / А. П. Чугаев. – Краснодар: КубГУ, 1979. – 95 с.

Дисертації, автореферати

Астемиров З. А. Особенности уголовной ответственности и наказания несовершеннолетних и проблемы применения к ним лишения свободы: дис. ... д-ра юрид. наук / З. А. Астемиров. – Москва: ВШ МВД СССР, 1970.

Бурдін В. М. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні: 12.00.08: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В. М. Бурдін. – Львів, 2001.

Кривоченко Л. Н. Борьба с преступностью несовершеннолетних по советскому уголовному праву: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Л. Н. Кривоченко. – Харьков, 1967. – 26 с.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 18. Злочини проти життя та здоров'я особи

1. Загальна характеристика злочинів проти життя та здоров'я особи. Родовий об'єкт цих злочинів. Види злочинів проти життя та здоров'я особи.

2. Поняття та види злочинів проти життя. Життя як безпосередній об'єкт цих злочинів. Поняття вбивства. Види вбивств. Критерії розподілу.

3. Умисні вбивства без обтяжуючих та пом'якшуючих обставин.

4. Умисні вбивства за обтяжуючих обставин.

5. Умисні вбивства за пом'якшуючих обставин. Проблема кваліфікації умисного вбивства за наявності в ньому одначасно як пом'якшуючих, так й обтяжуючих обставин.

6. Поняття та види злочинів проти здоров'я. Здоров'я як безпосередній об'єкт цих злочинів. Поняття тілесного ушко-

дження: його види та критерії розмежування. Відмежування тілесного ушкодження від інших злочинів проти здоров'я особи та тілесної недоторканості.

7. Умисне тяжке тілесне ушкодження, його види, об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Відмежування умисного тяжкого тілесного ушкодження, яке спричинило смерть потерпілого, від умисного та необережного вбивства.

8. Злочини, що становлять небезпеку для життя та здоров'я людини. Їх загальна характеристика та відмежування від інших злочинів проти життя та здоров'я.

СПИСОК ОBOB'ЯЗКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, постанови ПВСУ, нормативні акти

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т. 2: Преступления против личности. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008.

Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 07.02.2003 р.

Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень // Затв. МОЗ України від 17.01.1995 р. № 6.

Энциклопедия уголовного права. – Т. 13: Преступления против жизни и здоровья. ~ Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин; МИЭП при МПА ЕврАзЭС, 2013. ~ 947 с.

М о н о г р а ф і ї

Байда А. А. Уголовная ответственность за незаконную лечебную деятельность / А. А. Байда; под науч. ред. проф. В. И. Тютюгина. – Харьков: Одиссей, 2009. – 320 с.

Бородин С. В. Преступления против жизни / С. В. Бородин. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс. – 2003. – 467 с.

Гринчак С. В. Кримінальна відповідальність за незаконну трансплантацію органів або тканин людини / наук. ред.

Л. В. Дорош. – Харьков: Право, 2011. – 296 с.

Гришук В. К. Умисні вбивства за кримінальним правом України та Республіки Польща: юридичний аналіз складів злочинів / В. К. Гришук, Н. Є. Маковецька. – Хмельницький: Хмельниць. ун-т управління та права, 2012. – 368 с.

Коробеев А. И. Преступные посягательства на жизнь и здоровье человека / А. И. Коробеев. – Москва: Юрлитинформ, 2012. – 320 с.

Михайлов В. Є. Кримінальна відповідальність за зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби: соціальна обумовленість та склад злочину / В. Є. Михайлов. – Харків: Право, 2011. – 248 с.

Попов А. Н. Преступления против личности при смягчающих обстоятельствах / А. Н. Попов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс. – 2001. – 465 с.

Попов А. Н. Убийства при отягчающих обстоятельствах / А. Н. Попов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс. – 2003. – 898 с.

Самощенко И. В. Понятие угрозы в уголовном праве / И. В. Самощенко. – Харьков: СПД ФЛ Вапнярчук Н. М., 2005. – 120 с.

Сташис В. В. Особа – під охороною кримінального закону / В. В. Сташис, М. І. Бажанов. – Харків: Право, 1996. – 225 с.

Шевченко О. В. Кримінальна відповідальність за вбивство матір'ю своєї новородженої дитини / О. В. Шевченко; за заг. ред О. М. Литвинова; Кримінологічна асоціація України. ~ Харків: НікаНова, 2012. ~ 215 с.

А в т о р е ф е р а т и

Заславька М. Г. Кримінальна відповідальність за неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / М. Г. Заславька. – Харків, 2006. – 18 с.

Ярмыш Н. Н. Уголовная ответственность за доведение до самоубийства: автореф. дис. канд. юрид. наук / Г. Н. Ярмыш. – Харьков, 1992. – 14 с.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Монографії

Агафонов А. В. Уголовная ответственность за доведение до самоубийства / А. В. Агафонов. – Москва: Юрлитинформ, 2012. – 208 с.

Агафонов А. В. Уголовная ответственность за убийство / А. В. Агафонов. – Москва: Юрлитинформ, 2011. – 192 с.

Алфьоров С. М. Кримінальна відповідальність за погрози застосуванням фізичного насильства / С. М. Алфьоров, В. В. Шабалистий. – Запоріжжя: ФОП Зеленкевич Л. П., 2011. – 212 с.

Андреева Л. А. Влияние жестокости преступного поведения на уголовную ответственность / Л. А. Андреева, П. Ю. Константинов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2002. – 210 с.

Анианц М. К. Ответственность за преступления против жизни по действующему законодательству союзных республик / М. К. Анианц. – Москва: Юрид. лит., 1964. – 212 с.

Бабий Н. А. Квалификация убийств / Н. А. Бабий. – Минск: Тесей, 2009. – 602 с.

Бабичев А. Г. Убийство: проблемы, теория, практика / А. Г. Бабичев. – Москва: Юрлитинформ, 2008. – 192 с.

Бердичевский Ф. Ю. Уголовная ответственность медицинского персонала за нарушение профессиональных обязанностей / Ф. Ю. Бердичевский. – Москва: Юрид. лит., 1970. – 128 с.

Борисов В. И. Преступления против жизни и здоровья: вопросы квалификации / В. И. Борисов, В. Н. Куц. – Харьков: ННПКФ “КОНСУМ”, 1995. – 104 с.

Бурдін В. М. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені в стані сильного душевного хвилювання / В. М. Бурдін. – Львів: ЛАІС, 2006. – 200 с.

Бурдін В. М. Кримінально-правова характеристика заподіяння шкоди життю та здоров'ю особи під час зайняття спортом / В. М. Бурдін, О. Б. Сибаль. ~ Київ: ТОВ “Центр учбової літ.”, 2015. ~ 200 с.

Гаухман Л. Д. Проблемы уголовно-правовой борьбы с насильственными преступлениями в СССР / Л. Д. Гаухман. – Саратов: Изд-во СГУ, 1981. – 160 с.

Глушков В. А. Ответственность за преступления в области здравоохранения / В. А. Глушков. – Киев: Выща шк., 1987. – 200 с.

Горелик И. И. Квалификация преступлений, опасных для жизни и здоровья / И. И. Горелик. – Минск: Вышэйша шк., 1973. – 318 с.

Горелик И. И. Ответственность за оставление в опасности по советскому уголовному праву / И. И. Горелик. – Москва: Госюриздат, 1960. – 72 с.

Горелик И. И. Ответственность за поставление в опасность по советскому уголовному праву / И. И. Горелик. – Минск: Выш. шк., 1964. – 192 с.

Гороховська О. В. Вбивство через необережність: проблеми кримінальної відповідальності / О. В. Гороховська; наук. ред. А. А. Музика. – Київ: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2007. – 180 с.

Даурова Т. Г. Уголовная ответственность за легкие телесные повреждения / Т. Г. Даурова. – Саратов: Изд-во СГУ, 1980. – 121 с.

Джинджолия Р. С. Унификация оценочных признаков при квалификации преступлений против личности / Р. С. Джинджолия. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 271 с.

Дубовец П. А. Ответственность за телесные повреждения по советскому уголовному праву / П. А. Дубовец. – Москва: Юрид. лит., 1964. – 160 с.

Загородников М. И. Преступления против здоровья / М. И. Загородников. – Москва: Юрид. лит., 1966. – 166 с.

Загородников Н. И. Преступления против жизни по советскому уголовному праву / Н. И. Загородников. – Москва: Госюриздат, 1961. – 278 с.

Зубкова В. И. Ответственность за преступления против личности по законодательству России / В. И. Зубкова. – Москва: Норма, 2005. – 256 с.

Капинус О. С. Убийства: мотивы и цели / О. С. Капинус. – Москва: Изд-во ИМПЭ-ПАБЛИШ, 2003. – 312 с.

Краев Д. Ю. Проблемы уголовной ответственности за

убийства, сопряженные с иными преступлениями (п.п. “в”, “з”, “к” ч. 2 ст. 105 УК РФ) / Д. Ю. Краев. – Москва: Юрлитинформ, 2009. – 224 с.

Краев Д. Ю. Убийство при отягчающих обстоятельствах (п.п. “в”, “г”, “е¹”, “к”, “л”, “м” ч. 2 ст. 105 УК РФ) / Д. Ю. Краев. – Москва: Юрлитинформ, 2012. – 256 с.

Кроз М. В. Криминальное психологическое воздействие / М. В. Кроз, Н. А. Ратинова, О. Р. Онищенко. – Москва: Юрлитинформ, 2008. – 200 с.

Крылова Н. Е. Уголовное право и биоэтика: проблемы, дискуссии, поиск решений / Н. Е. Крылова. – Москва: ИНФРА-М, 2006. – 320 с. (трансплантація, мед. експерименти, евтаназія)

Куц В. М. Кримінальна відповідальність за незаконне проведення дослідів над людиною / В. М. Куц, С. В. Гізімчук, В. О. Єгорова. – Харків: Юрайт, 2012. – 304 с.

Кучер В. І. Кримінально-правові проблеми вчинення злочинів способом особливо жорстокого поводження / В. І. Кучер. – Київ: Азимут-Україна, 2004. – 120 с.

Павлухин А. Н. Уголовная ответственность за умышленные убийства из корыстных побуждений и совершенных по найму / А. Н. Павлухин, Ю. А. Крутикина, Н. Д. Эриашвили. ~ Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2015. ~ 119 с.

Побегайло Э. Ф. Умышленные убийства и борьба с ними. Уголовно-правовое и криминологическое исследование / Э. Ф. Побегайло. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1965. – 205 с.

Поликарпова И. В. Уголовная ответственность за умышленное причинение тяжкого вреда здоровью: проблемы уголовной политики и квалификации / И. В. Поликарпова; под ред. Н. А. Лопашенко. – Москва: Юрлитинформ, 2009. – 176 с.

Расторопов С. В. Уголовно-правовая охрана здоровья человека от преступных посягательств / С. В. Расторопов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2006. – 489 с.

Сарыев Б. С. Ответственность за преступления против жизни и здоровья / Б. С. Сарыев. – Ашхабад: Ылым, 1973. – 248 с.

Сидоренко Э. Л. Отрицательное поведение потерпевшего и уголовный закон / Э. Л. Сидоренко. – Санкт-Петербург:

Юрид. центр Пресс, 2003. – 310 с.

Сидоров Б. В. Аффект. Его уголовноправовое и криминологическое значение: соц.-психол. и прав. исследование / Б. В. Сидоров. – Казань: Изд-во КазГУ, 1978. – 160 с.

Ситковская О. Д. Аффект: криминально-психологическое исследование / О. Д. Ситковская. – Москва: Юрлитинформ, 2001. – 240 с.

Скворцов А. А. Причинение вреда жизни и здоровью при занятиях спортом: проблемы уголовно-правовой квалификации / А. А. Скворцов. – Москва: Волтерс Клувер, 2006. – 120 с.

Читлов Д. С. Охрана здоровья граждан от тяжких насильственных посягательств. Уголовно-правовое и криминологическое исследование / Д. С. Читлов. – Саратов: Изд-во СГУ, 1974. – 183 с.

Шавгулидзе Т. Г. Аффект и уголовная ответственность / Т. Г. Шавгулидзе. – Тбилиси: Мецниереба, 1973. – 214 с.

Шаргородский М. Д. Преступления против жизни и здоровья / М. Д. Шаргородский. – Москва: Юриздат, 1947. – 602 с.

Шаргородский М. Д. Ответственность за преступления против личности / М. Д. Шаргородский. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1953. – 108 с.

А в т о р е ф е р а т и

Байлов А. В. Кримінальна відповідальність за посягання на життя та здоров'я особи, вчинені в стані сильного душевного хвилювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / А. В. Байлов. – Харків, 2004. – 19 с.

Бурко О. В. Кримінальна відповідальність за вчинення умисного вбивства в стані сильного душевного хвилювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О. В. Бурко. – Київ, 1997. – 20 с.

Дідківська Н. А. Кримінальна відповідальність за умисне вбивство з метою приховати інший злочин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Н. А. Дідківська. – Київ, 2005. – 20 с.

Короленко М. П. Кваліфікація і класифікація умисних

вбивств при обтяжуючих обставинах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / М. П. Короленко. – Київ, 2002. – 20 с.

Мамчур В. М. Кримінальна відповідальність за умисне вбивство особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цією особою свого службового або громадського обов'язку: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В. М. Мамчур. – Київ, 2002. – 20 с.

Сапронов О. В. Кримінальна відповідальність за насильницьке донорство: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О. В. Сапронов. – Київ, 2005. – 16 с.

Старко О. Л. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (кримінально-правове та кримінологічне дослідження): автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О. Л. Старко. – Київ, 2007.

Чеботарьова Г. В. Кримінально-правові проблеми трансплантації органів або тканин людини та донорства крові: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Г. В. Чеботарьова. – Київ, 2003. – 20 с.

Курси, навчальні посібники, тексти лекцій

Благов Е. В. Преступления против личности: лекции / Е. В. Благов. – Москва: Юрлитинформ, 2010. – 184 с.

Борзенков Г. Н. Квалификация преступлений против жизни и здоровья: учебно-практ. пособие / Г. Н. Борзенков. – Москва: ИКД “Зерцало-М”, 2005. – 144 с.

Глухарева Л. И. Уголовная ответственность за детоубийство: учеб. пособие / Л. И. Глухарева. – Москва: ВЮЗИ, 1984. – 57 с.

Кваліфікація злочинів, підслідних органам внутрішніх справ: навч. посібник / за заг. ред. В. В. Коваленка; за наук. ред. О. М. Джужи та А. В. Савченка. – Київ: Атіка, 2011. – 648 с.

Курс советского уголовного права (часть Особенная). – Т. 3. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1973. – 836 с.

Курс советского уголовного права. – Т. 5. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1981. – 654 с.

Курс советского уголовного права: в 6-ти т.: Часть Особенная. – Т. V: Преступления против личности, ее прав. Хозяйственные преступления. – Москва: Наука, 1971. – 571 с.

Навроцький В. О. Злочини проти особи: лекції / В. О. Навроцький. – Львів: Вид-во ЛДУ, 1997. – 48 с.

Савельева В. С. Уголовная ответственность родителей за злостное уклонение от уплаты алиментов: учеб. пособие / В. С. Савельева. – Москва: ВЮЗИ, 1982. – 64 с.

Сташис В. В. Злочини проти життя, здоров'я, волі і гідності особи: конспект лекцій / В. В. Сташис. – Харків: УкрЮА, 1992. – 51 с.

Ткаченко В. И. Ответственность за умышленные преступления против жизни и здоровья, совершенные в состоянии аффекта: учеб. пособие / В. И. Ткаченко. – Москва: ВЮЗИ, 1979. – 52 с.

Ткаченко В. И. Преступления против личности: учеб. пособие / В. И. Ткаченко. – Москва: ВЮЗИ, 1981. – 77 с.

Т е м а 19. Злочини проти власності

1. Поняття, загальна характеристика злочинів проти власності.

2. Система та види злочинів проти власності. Критерій поділу. Поняття власності як родового об'єкта злочинів. Предмет злочинів проти власності. Проблема об'єкта та предмета злочинів проти власності в науці кримінального права.

3. Корисливі злочини проти власності, пов'язані з обертанням чужого майна на свою користь або на користь інших осіб.

4. Крадіжка: об'єктивні та суб'єктивні ознаки, кваліфікуючі ознаки, відмежування від суміжних злочинів.

5. Грабіж: види, об'єктивні та суб'єктивні ознаки, кваліфікуючі ознаки, відмежування від суміжних злочинів.

6. Розбій: об'єктивні та суб'єктивні ознаки, кваліфікуючі ознаки, відмежування від суміжних злочинів.

7. Шахрайство: об'єктивні та суб'єктивні ознаки, кваліфікуючі ознаки, відмежування від суміжних злочинів.

8. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним

шляхом зловживання службовим становищем: об'єктивні та суб'єктивні ознаки, кваліфікуючі ознаки, відмежування від суміжних злочинів.

9. Вимагання: об'єктивні та суб'єктивні ознаки, кваліфікуючі ознаки, відмежування від розбою.

10. Відмежування корисливих злочинів проти власності від адміністративних правопорушень. Проблема визначення розміру викраденого в кримінальному праві.

11. Корисливі злочини проти власності, не пов'язані з обертанням чужого майна на свою користь або користь інших осіб.

12. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою. Відмежування від суміжних злочинів.

13. Некорисливі злочини проти власності.

СПИСОК ОBOB'ЯЗКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, постанови ПВСУ

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т. 3: Преступления в сфере экономики. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008.

Про судову практику у справах про злочини проти власності: постанова Пленуму Верховного Суду України № 10 від 06.10.2009 р.

Монографії

Адоевская О. А. Ответственность за кражу по современному праву России: основание и дифференциация / О. А. Адоевская. – Москва: Юрлитинформ, 2012. – 208 с.

Бакрадзе А. А. Теоретические основы уголовно-правовой охраны собственности от преступлений, совершаемых путем обмана или злоупотребления доверием / А. А. Бакрадзе. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2011. – 399 с.

Безверхов А. Г. Уничтожение и повреждение имущества: вопросы истории, теории, практики / А. Г. Безверхов, И. Г. Шевченко. – Москва: Юрлитинформ, 2010. – 192 с.

Бойцов А. И. Преступления против собственности / А. И. Бойцов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2002. – 775 с.

Воробьев Д. В. Современные проблемы уголовно-правовой охраны права собственности и иных вещных прав / Д. В. Воробьев. ~ Москва: Юрлитинформ, 2011. ~ 160.

Гаухман Л. Д. Ответственность за преступления против собственности / Л. Д. Гаухман, С. В. Максимов. – Москва: ЮрИнфоР, 1997. – 320 с.

Гладилин В. В. Временное позаймствование в уголовном праве: вопросы ответственности / В. В. Гладилин; отв. ред. Н. А. Лопашенко. – Москва: Волтерс Клувер, 2006. – 144 с.

Дудоров О. О. Кримінальна відповідальність за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво / О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2012. – 400 с.

Ємельянов М. В. Кримінальна відповідальність за шахрайство / М. В. Ємельянов. ~ Харків: Право, 2014. ~ 176 с.

Лопашенко Н. А. Посягательства на собственность / Н. А. Лопашенко. – Москва: Норма: ИНФРА-М, 2012. – 528 с.

Панов Н. И. Уголовная ответственность за причинение имущественного ущерба путем обмана или злоупотребления доверием / Н. И. Панов. – Харьков: Выща шк., 1977. – 128 с.

Олійник П. В. Предмет злочинів проти власності: поняття, види, кримінально-правове значення / П. В. Олійник. – Харків: Право, 2011. – 208 с.

Плохова В. И. Ненасильственные преступления против собственности / В. И. Плохова. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2003. – 295 с.

Хилюта В. В. Формы хищения в доктрине уголовного права / В. В. Хилюта. ~ Москва: Юрлитинформ, 2014. ~ 528 с.

Шульга А. В. Объект и предмет преступлений против собственности в условиях рыночных отношений и информационного общества / А. В. Шульга. – Москва: Юрлитинформ, 2007. – 376 с.

Эриашвили Н. Д. Присвоение и растрата чужого имущества как формы хищения. Уголовно-правовой анализ /

Н. Д. Эриашвили. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА; Закон и право, 2008. – 160 с.

А в т о р е ф е р а т и

Куц В. Н. Ответственность за вымогательство по советскому уголовному праву: автореф. дис. ...канд. юрид. наук / В. Н. Куц. – Харьков, 1986. – 16 с.

Михайліченко Т. О. Кримінальна відповідальність за порушення обов'язків щодо охорони майна (аналіз складу злочину та проблеми кваліфікації): автореф. дис. ...канд. юрид. наук / Т. О. Михайліченко. – Харків, 2012. – 20 с.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

М о н о г р а ф і ї

Борзенков Г. Н. Ответственность за мошенничество (вопросы квалификации) / Г. Н. Борзенков. – Москва: Юрид. лит., 1971. – 168 с.

Владимиров В. А. Квалификация похищений личного имущества / В. А. Владимиров. – Москва: Юрид. лит., 1974. – 208 с.

Владимиров В. А. Ответственность за корыстные посягательства на социалистическую собственность / В. А. Владимиров, Ю. И. Ляпунов. – Москва: Юрид. лит., 1986. – 224 с.

Владимиров В. А. Социалистическая собственность под охраной закона / В. А. Владимиров, Ю. И. Ляпунов. – Москва: Юрид. лит., 1979. – 200 с.

Волков Б. С. Ответственность за уничтожение и повреждение имущества по советскому уголовному праву / Б. С. Волков. – Казань: Изд-во КазГУ, 1961. – 91 с.

Гагарин Н. С. Квалификация некоторых преступлений против социалистической и личной собственности / Н. С. Гагарин. – Алма-Ата: Казахстан, 1973. – 248 с.

Гаухман Л. Д. Проблемы уголовно-правовой борьбы с насильственными преступлениями в СССР / Л. Д. Гаухман. – Саратов: Изд-во СГУ, 1981. – 160 с.

Гаухман Л. Д. Квалификация преступлений: закон, теория, практика / Л. Д. Гаухман. – Москва: ЗАО ЮрИнфоР, 2013. – 576 с.

Гуня І. І. Насильницькі злочини проти власності / І. І. Гуня, В. М. Куц. ~ Алчевськ, 2013. ~ 208 с.

Демидова Л. М. Проблеми кримінально-правової відповідальності за заподіяння майнової шкоди в Україні (майнова шкода як злочинний наслідок): теорія, закон, практика / Л. М. Демидова. – Харків: Право, 2013. – 752 с.

Ермакова О. В. Момент окончания преступлений против собственности: закон, теория, практика / О. В. Ермакова. ~ Москва: Юрлитинформ, 2013. ~ 208 с.

Ераксин В. В. Ответственность за грабеж / В. В. Ераксин. – Москва: Юрид. лит., 1972. – 128 с.

Зозуля В. В. Совокупность преступлений против собственности: вопросы квалификации и назначения наказания / В. В. Зозуля. – Москва: Юрлитинформ, 2013. – 192 с.

Зотов В. Последствия хищений и их устранение / В. Зотов. – Ташкент: Узбекистан, 1980. – 204 с.

Калмыков В. Т. Ответственность за хищение социалистической собственности / В. Т. Калмыков. – Минск: Беларусь, 1974. – 112 с.

Кардава А. Н. Ответственность за разбой по советскому уголовному праву / А. Н. Кардава. – Сухуми: Алашара, 1976. – 152 с.

Качои С. М. Ответственность за корыстные преступления против собственности / С. М. Качои. – Москва, 1998. – 288 с.

Кригер Г. А. Квалификация хищений социалистического имущества / Г. А. Кригер. – Москва: Юрид. лит., 1974. – 334 с.

Кузнецов В. А. Борьба с преступным приобретением и сбытом имущества / В. А. Кузнецов. – Киев: Наук. думка, 1970. – 160 с.

Лопашенко Н. А. Преступления против собственности: теоретико-прикладное исследование / Н. А. Лопашенко. – Москва: ЛексЭст, 2005. – 408 с.

Матышевский П. С. Ответственность за преступления

против социалистической собственности / П. С. Матышевский. – Киев: Выща шк., 1983. – 176 с.

Матышевский П. С. Преступления против собственности и смежные с ними преступления / П. С. Матышевский. – Киев: Юринком, 1996. – 240 с.

Мурадов А. Н. Уголовная ответственность за приобретение, хранение или сбыт имущества, заведомо добытого преступным путем / А. Н. Мурадов. – Баку: Элм, 1989. – 104 с.

Никифоров Б. С. Борьба с мошенническими посягательствами на социалистическую и личную собственность по советскому уголовному праву / Б. С. Никифоров. – Москва: Изд-во АН СССР, 1952. – 180 с.

Никифоров Б. С. Уголовно-правовая охрана личной собственности в СССР / Б. С. Никифоров. – Москва: Изд-во АН СССР, 1954. – 157 с.

Пинаев А. А. Уголовно-правовая борьба с хищениями / А. А. Пинаев. – Харьков: Выща шк., 1975. – 191 с.

Сабитов Р. А. Уголовно-правовая оценка обманов и действий, совершаемых с документами / Р. А. Сабитов, Е. Ю. Сабитова. – Москва: Юрлитинформ, 2012. – 344 с.

Сафонов В. Н. Организованное вымогательство: уголовно-правовой и криминологический анализ / В. Н. Сафонов. – Санкт-Петербург: СПБИНВЭСЭП, 2000. – 239 с.

Севрюков А. П. Хищение имущества: криминологические и уголовно-правовые аспекты / А. П. Севрюков. – Москва: Экзамен, 2004. – 352 с.

Тихенко С. И. Борьба с хищениями социалистической собственности, связанными с подлогом документов / С. И. Тихенко. – Киев: Изд-во КГУ, 1959. – 386 с.

Тишкевич И. С. Уголовная ответственность за посягательство на социалистическую собственность / И. С. Тишкевич. – Минск: Университетское, 1984. – 168 с.

Тишкевич И. С. Личная собственность граждан под охраной закона / И. С. Тишкевич. – Минск: Изд-во БГУ, 1983. – 143 с.

Фойницкий И. Я. Мошенничество по русскому праву. Сравнительное исследование: в 2-х ч. – Ч. I / И. Я. Фойницкий. – Москва: Изд-во СГУ, 2006. – 364 с.

Фойницкий И. Я. Мошенничество по русскому праву. Сравнительное исследование: в 2-х ч. – Ч. II / И. Я. Фойницкий. – Москва: Изд-во СГУ, 2006. – 292 с.

Хакимов И. А. Правовые вопросы соучастия в хищении социалистического имущества / И. А. Хакимов. – Ташкент: Фан, 1975. – 216 с.

Хряпінський П. В. Кримінально-правова характеристика незаконного привласнення особою знайденого або чужого майна, що випрадково опинилося у неї / П. В. Хряпінський, О. В. Чус. ~ Дніпропетровськ: ДГУ Літограф, 2015. ~ 245 с.

А в т о р е ф е р а т и

Альошин Д. П. Кримінальна відповідальність за розкрадання, вчинені у співучасті: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Д. П. Альошин // Нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2002. – 19 с.

Антонюк Н. О. Кримінальна відповідальність за заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживанням довірою: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Н. О. Антонюк. – Львів, 2006. – 18 с.

Кузнєцов В. В. Кримінально-правові норми про відповідальність за крадіжку як інститут кримінального законодавства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В. В. Кузнєцов. – Київ, 2000.

Смаглюк О. В. Шахрайство за Кримінальним кодексом України 2001 року: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О. В. Смаглюк // Нац. акад. внутр. справ. – Київ, 2004. – 20 с.

Курси, навчальні посібники, тексти лекцій

Антонюк Н. О. Кримінально-правова охорона власності: навч. посібник / Н. О. Антонюк. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. – 514 с.

Ворошилин Е. В. Ответственность за мошенничество: учеб. пособие / Е. В. Ворошилин. – Москва: ВЮЗИ, 1980. – 70 с.

Егоров В. С. Квалификация преступлений, связанных с незаконным оборотом имущества: учеб. пособие / В. С. Егоров, В. Н. Кужиков. – Москва-Воронеж, 2002. – 48 с.

Ефимов М. А. Преступления против социалистической

собственности: учеб. пособие / М. А. Ефимов. – Горький: ВШ МВД СССР, 1975. – 100 с.

Клименко В. А. Уголовно-правовая борьба с вымогательством индивидуального имущества граждан: учеб. пособие / В. А. Клименко. – Киев, 1993. – 92 с.

Курс советского уголовного права (часть Особенная). – Т. 3. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1973. – 836 с.

Курс советского уголовного права. – Т. 5. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1981. – 654 с.

Курс советского уголовного права: в 6-ти т.: Часть Особенная. – Т. IV: Государственные преступления и преступления против социалистической собственности. – Москва: Наука, 1970. – 432 с.

Навроцький В. Злочини проти власності: лекції / В. Навроцький. – Львів: Вид-во ЛДУ, 1997. – 80 с.

Панов Н. И. Квалификация преступлений, совершаемых путем обмана и злоупотребления доверием: учеб. пособие / Н. И. Панов. – Киев: УМК ВО, 1988. – 80 с.

Панов Н. И. Квалификация преступлений, совершаемых путем обмана: учеб. пособие / Н. И. Панов. – Харьков: Юрид. ин-т, 1980. – 88 с.

Панов Н. И. Уголовная ответственность за причинение имущественного ущерба путем обмана или злоупотребления доверием: текст лекций / Н. И. Панов. – Харьков: Юрид. ин-т, 1973. – 36 с.

Федорова О. В. Преступления против собственности: учеб.-практич. пособие / О. В. Федорова. – Москва: Юрлитинформ, 2011. – 144 с.

Тема 20. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

1. Загальне поняття службового злочину, його ознаки.

Поняття службової особи. Види службових осіб. Відмінність посадової особи від службової особи. Особа, яка надає публічні послуги: поняття та види.

2. Неправомірна вигода як предмет службових злочинів та злочинів, пов'язаних із наданням публічних послуг.

3. Система і види службових злочинів. Реформування законодавства про службові злочини у законах України 2011–2015 років.

4. Зловживання владою або службовим становищем: об'єктивні та суб'єктивні ознаки, кваліфіковані види цього злочину, відмінність від перевищення влади або службових повноважень.

5. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу: об'єктивні та суб'єктивні ознаки, кваліфіковані види цього злочину, відмінність від службового зловживання.

6. Прийняття пропозиції, обіцянки, прохання або одержання неправомірної вигоди службовою особою: об'єктивні та суб'єктивні ознаки, кваліфіковані види цього злочину, відмежування від незаконного збагачення.

7. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі: об'єктивні та суб'єктивні ознаки, кваліфіковані види цього злочину. Умови звільнення від кримінальної відповідальності особи, яка пропонувала, обіцяла чи надала неправомірну вигоду службовій особі.

8. Незаконне збагачення: об'єктивні та суб'єктивні ознаки, відмежування від суміжних злочинів.

9. Зловживання впливом: об'єктивні та суб'єктивні ознаки.

10. Злочини у сфері службової діяльності юридичних осіб приватного права та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

СПИСОК ОBOB'ЯЗКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Курси, енциклопедії, постанови ПВСУ

Полный курс уголовного права: в 5-ти т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т. 3: Преступления в сфере экономики. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2008.

Энциклопедия уголовного права. – Т. 20: Преступления против интересов службы в коммерческих и иных организациях. – Санкт-Петербург: Изд. проф. Малинин, 2012. – 668 с.

Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень: постанова Пленуму Верхов. Суду України № 16 від 26.12.2003 р.

Про судову практику у справах про хабарництво: постанова Пленуму Верхов. Суду України № 5 від 26.04.2002 р.

Монографії

Андрушко П. П. Реформа українського антикорупційного законодавства у світлі міжнародно-правових зобов'язань України / П. П. Андрушко. – Київ: Атіка, 2012. – 332 с.

Аснис А. Я. Уголовная ответственность за служебные преступления в России / А. Я. Аснис. – Москва: АО “Центр ЮРИнфор”, 2004. – 396 с.

Волженкин Б. В. Служебные преступления / Б. В. Волженкин. – Москва: Юристь, 2000. – 368 с.

Коваленко В. П. Зловживання владою працівниками правоохоронних органів / В. П. Коваленко. – Київ: Атіка, 2012. – 204 с.

Максимович Р. Л. Поняття службової особи у кримінальному праві України / Р. Л. Максимович. – Львів: ЛДУВС, 2008. – 304 с.

Наукові статті

Тютюгін В. І. Новели кримінального законодавства щодо посилення відповідальності за корупційні злочини: вирішення проблеми чи проблеми для вирішення? / В. І. Тютюгін // Юрид. вісник України. – 2010. – № 5 (761); № 6 (762).

Ус О. В. Провокація хабара: сутність і проблеми кваліфікації // Проблеми законності / О. В. Ус. – Харків: НЮАУ,

2006. – Вип. 82. – С. 151–159.

Навчальні посібники, науково-практичні коментарі

Андрушко П. П. Злочини у сфері службової діяльності: кримінально-правова характеристика: навч. посібник / П. П. Андрушко, А. А. Стрижевська. – Київ: Юрисконсульт, 2006. – 342 с.

Киричко В. М. Кримінальна відповідальність за корупцію: наук.-практ. комент. / В. М. Киричко. – Харків: Право, 2013. – 424 с.

Максимович Р. Л. Коментар Закону України “Про засади запобігання і протидії корупції” / Р. Л. Максимович. – Львів: ЛДУВС, 2012. – 280 с.

Савченко А. В. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов’язаної з наданням професійних послуг: наук.-практ. коментар до розділу XVII Особливої частини Кримінального кодексу України / А. В. Савченко, О. В. Кришевич; за ред. В. І. Шакуна. – Київ: Алерта, 2012. – 160 с.

Слуцька Т. І. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені у сфері службової діяльності: навч. посібник / Т. І. Слуцька. – Київ: КНТ, 2007. – 168 с.

Тютюгін В. І. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов’язаної з наданням публічних послуг: навч.-практ. посіб. / В. І. Тютюгін, Ю. В. Гродецький, С. В. Гізимчук; за ред. В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна. – Харків: Право, 2014. – 232 с.

Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар до Закону України “Про засади запобігання і протидії корупції” / М. І. Хавронюк. – Київ: Атіка, 2011. – 424 с.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ

Монографії

Аснис А. Я. Служебное преступление: понятие и субъект / А. Я. Аснис. – Москва: АО “Центр ЮрИнфоР”, 2003. – 122 с.

Букалерева Л. А. Уголовно-правовая охрана официального информационного оборота / Л. А. Букалерева. – Москва: Юрлитинформ, 2006. – 360 с.

Волженкин Б. В. Служебные преступления: комментарий законодательства и судебной практики / Б. В. Волженкин. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2005. – 560 с.

Волженкин Б. В. Ответственность за взяточничество: социально-правовые и криминологические проблемы / Б. В. Волженкин, В. Е. Квашиш, С. Ш. Цагикян. – Ереван: Айастан, 1988. – 200 с.

Галахова А. В. Превышение власти или служебных полномочий / А. В. Галахова. – Москва: Юрид. лит., 1978. – 96 с.

Гармаев Ю. П. Должностные преступления в таможенных органах / Ю. П. Гармаев. – Москва: Юрлитинформ, 2002. – 176 с.

Здравомыслов Б. В. Должностные преступления. Понятие и квалификация / Б. В. Здравомыслов. – Москва: Юрид. лит., 1975 – 168 с.

Кириченко В. Ф. Виды должностных преступлений по советскому уголовному праву / В. Ф. Кириченко. – Москва: Изд-во АН СССР, 1959. – 184 с.

Кириченко В. Ф. Ответственность за должностные преступления по советскому уголовному праву. (Общие вопросы) / В. Ф. Кириченко. – Москва: Изд-во АН СССР, 1956. – 132 с.

Клименко В. А. Уголовная ответственность за должностные преступления / В. А. Клименко, Н. И. Мельник, Н. И. Хавронюк. – Киев: Блиц-Информ, 1996.

Кузнецов А. В. Ответственность за подлог документов по уголовному праву / А. В. Кузнецов. – Москва: Госюриздат., 1959. – 111 с.

Кучерявый Н. П. Ответственность за взяточничество по советскому уголовному праву / Н. П. Кучерявый. – Москва: Госюриздат, 1957.

Лопашенко Н. А. Преступления в сфере экономики: авторский комментарий к уголовному закону (разд. VIII УК РФ) / Н. А. Лопашенко. – Москва: Волтерс Клувер, 2006. – 720 с.

Лысов М. Д. Ответственность должностных лиц по советскому уголовному праву / М. Д. Лысов. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1972. – 176 с.

Мельник М. І. Хабарництво: загальна характеристика, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства / М. І. Мельник. – Київ: Парламентське вид-во, 2000. – 256 с.

Пинхасов Б. И. Защита документов по советскому праву / Б. И. Пинхасов. – Ташкент: Узбекистан, 1976. – 198 с.

Плохова В. И. Системное толкование норм Особенной части уголовного права: учеб. пособие / В. И. Плохова. – Москва: Юрлитинформ, 2011. – 320 с.

Сабитов Р. А. Уголовно-правовая оценка обманов и действий, совершаемых с документами / Р. А. Сабитов, Е. Ю. Сабитова. – Москва: Юрлитинформ, 2012. – 344 с.

Сахаров А. В. Ответственность за должностные злоупотребления по советскому уголовному праву / А. В. Сахаров. – Москва: Госюриздат, 1956. – 212 с.

Светлов А. Я. Борьба с должностными злоупотреблениями / А. Я. Светлов. – Киев: Наук. думка, 1970. – 187 с.

Светлов А. Я. Ответственность за должностные преступления / А. Я. Светлов. – Киев: Наук. думка, 1978. – 304 с.

Сергеева Т. Л. Борьба с подлогами документов по советскому уголовному праву / Т. Л. Сергеева. – Москва: Изд-во АН СССР, 1949. – 146 с.

Смолицкий Г. Р. Должностные преступления / Г. Р. Смолицкий. – Москва: Юриздат, 1940. – 53 с.

Смолицкий Г. Р. Должностные преступления / Г. Р. Смолицкий. – Москва: Юриздат, 1947. – 68 с.

Соловьев В. И. Борьба с должностными злоупотреблениями, обманом государства и приписками по советскому уголовному праву / В. И. Соловьев. – Москва: Юрид. лит., 1963. – 144 с.

Трайнин А. Н. Должностные и хозяйственные преступления / А. Н. Трайнин. – Москва: Юриздат, 1938.

Тумаркина Л. П. Коммерческий подкуп / Л. П. Тумаркина. – Москва: ИД “Камерон”, 2005. – 176 с.

Утевский Б. С. Общее учение о должностных преступ-

лениях / Б. С. Утевский. – Москва: Юриздат, 1948. – 440 с.

Шнитенков А. В. Ответственность за преступления против интересов государственной службы и интересов службы в коммерческих и иных организациях / А. В. Шнитенков. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2006. – 331 с.

Курси, навчальні посібники, тексти лекцій

Бантисhev О. Ф. Злочини у сфері службової діяльності (питання кваліфікації): навч. посібник / О. Ф. Бантисhev. – Київ: МАУП, 2002. – 128 с.

Дубоносov Е. С. Провокация взятки либо коммерческого подкупа: лекция / Е. С. Дубоносov. – Москва: ЮИ МВД РФ. – Книжный мир, 2002. – 35 с.

Козлов А. П. Служебные преступления: учеб. пособие / А. П. Козлов. – Краснояр. гос. аграр. ун-т. – Красноярск, 2014. ~ 734 с.

Курс советского уголовного права (часть Особенная). – Т. 4. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1978. – 557 с.

Курс советского уголовного права. – Т. 5. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1981. – 654 с.

Лукомский В. С. Ответственность за дачу взятки и посредничество во взяточничестве по уголовному законодательству зарубежных государств / В. С. Лукомский. – Киев: Салком, 1996. – 28 с.

Мельникова В. Е. Должностные преступления (Вопросы уголовно-правовой квалификации): учеб. пособие / В. Е. Мельникова. – Москва: ВЮЗИ, 1985. – 97 с.

Мельникова В. Е. Ответственность за взяточничество: учеб. пособие / В. Е. Мельникова. – Москва: ВЮЗИ, 1982. – 57 с.

Навроцький В. Посадові злочини: лекції / В. Навроцький. – Львів: Вид-во ЛДУ, 1997. – 28 с.

Настюк В. Я. Корупція, відповідальність, компроміс: адміністративні та кримінально-правові аспекти / В. Я. Настюк, В. В. Белєвцева, О. М. Лемешко. – Харків: Право, 2010. – 152 с.

Судова практика в справах про злочини в сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: окремі тенденції, проблеми та перспективи

вдосконалення / наук. ред. К. П. Задоя. – Київ: Вид-во ТОВ
“Аграр Медіа Груп”, 2015. – 136 с.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Список літератури до всіх тем курсу.....	6
Загальна частина.....	20
Тема 1. Поняття та система кримінального права. Наука кримінального права.....	20
Тема 2. Закон про кримінальну відповідальність.....	27
Тема 3. Поняття злочину.....	32
Тема 4. Кримінальна відповідальність та її підстава. Склад злочину.....	36
Тема 5. Об’єкт злочину.....	43
Тема 6. Об’єктивна сторона злочину.....	46
Тема 7. Суб’єкт злочину.....	50
Тема 8. Суб’єктивна сторона злочину.....	55
Тема 9. Стадії вчинення злочину.....	60
Тема 10. Співучасть у злочині.....	63
Тема 11. Повторність, сукупність, рецидив (множинність злочинів).....	69
Тема 12. Обставини, що виключають злочинність діяння.....	73
Тема 13. Звільнення від кримінальної відповідальності.....	78
Тема 14. Поняття, мета, види покарання та його призначення... ..	82
Тема 15. Звільнення від покарання та його відбування.....	96
Тема 16. Судимість.....	102
Тема 17. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.....	104
Особлива частина.....	108
Тема 18. Злочини проти життя та здоров’я особи.....	108
Тема 19. Злочини проти власності.....	116
Тема 20. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов’язаної з наданням публічних послуг.....	123

Навчальне видання

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ПРОГРАМА
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ АСПІРАНТІВ
І ПОШУКУВАЧІВ
ДО СКЛАДАННЯ КАНДИДАТСЬКОГО
ІСПИТУ З КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА
УКРАЇНИ**

(спеціальність 12.00.08 – кримінальне право
та кримінологія; кримінально-виконавче право)

У к л а д а ч і: ТЮТЮГІН Володимир Ілліч,
БОРИСОВ В'ячеслав Іванович,
ПАНОВ Микола Іванович,
ДЕМИДОВА Людмила Миколаївна,
ГРОДЕЦЬКИЙ Юрій Васильович

Відповідальний за випуск *В. І. Тютюгін*

Редактор *О. І. Борисенко*
Комп'ютерна верстка *А. В. Старжинської*

План 2016

Підп. до друку _____ 2016 р. Вид. № 152.
Зам. № 152.